

Algemeen Ambtsbericht Staatsburgerschaps- en Vreemdelingenwetgeving in de republieken van de voormalige Sovjet-Unie

Redacteur(en):
DPV/AM

Directie Personenverkeer, Migratie en Vreemdelingenzaken
Afdeling Asiel- en Migratiezaken
Den Haag

augustus 2002

	Inhoudsopgave	<i>Pagina</i>
1	Inleiding	6
2	Armenië	8
2.1	Staatsburgerschapswet	8
2.1.1	Verkrijgen van het Armeense staatsburgerschap van rechtswege	8
2.1.2	Verlenen van het Armeense staatsburgerschap	9
2.1.3	Verlies van het Armeense staatsburgerschap	13
2.2	Vreemdelingenwet	14
2.3	Vluchtelingenverdrag	15
3	Azerbaidjan	16
3.1	Staatsburgerschapswet	16
3.1.1	Verkrijgen van het Azerbaidjaanse staatsburgerschap van rechtswege	17
3.1.2	Verlenen van het Azerbaidjaanse staatsburgerschap	17
3.1.3	Verlies van het Azerbaidjaanse staatsburgerschap	18
3.2	Vreemdelingenwet	19
3.3	Vluchtelingenverdrag	20
4	Estland	21
4.1	Staatsburgerschapswet	21
4.1.1	Verkrijgen van het Estse staatsburgerschap van rechtswege	21
4.1.2	Verlenen van het Estse staatsburgerschap	22
4.1.3	Verlies van het Estse staatsburgerschap	23
4.2	Vreemdelingenwet	23
4.3	Vluchtelingenverdrag	24
5	Georgië	25
5.1	Staatsburgerschapswet	25
5.1.1	Verkrijgen van het Georgische staatsburgerschap van rechtswege	25
5.1.2	Verlenen van het Georgische staatsburgerschap	26
5.1.3	Verlies van het Georgische staatsburgerschap	27
5.2	Vreemdelingenwet	28
5.3	Vluchtelingenverdrag	29
6	Kazachstan	31
6.1	Staatsburgerschapswet	31
6.1.1	Verkrijgen van het Kazachstaanse staatsburgerschap van rechtswege	31
6.1.2	Verlenen van het Kazachstaanse staatsburgerschap	32
6.1.3	Verlies van het Kazachstaanse staatsburgerschap	34
6.2	Vreemdelingenwet	35
6.3	Vluchtelingenverdrag	36
7	Kyrgyzstan	38

7.1	Staatsburgerschapswet	38
7.1.1	Verkrijgen van het Kirgizische staatsburgerschap van rechtswege	38
7.1.2	Verlenen van het Kirgizische staatsburgerschap	39
7.1.3	Verlies van het Kirgizische staatsburgerschap	41
7.2	Vreemdelingenwet	42
7.3	Vluchtelingenverdrag	43
8	Letland	44
8.1	Staatsburgerschapswet	44
8.1.1	Verkrijgen van het Letse staatsburgerschap van rechtswege	44
8.1.2	Verlenen van het Letse staatsburgerschap	45
8.1.3	Verlies van het Letse staatsburgerschap	47
8.2	Vreemdelingenwet	47
8.3	Vluchtelingenverdrag	48
9	Litouwen	49
9.1	Staatsburgerschapswet	49
9.1.1	Verkrijgen van het Litouwse staatsburgerschap van rechtswege	49
9.1.2	Verlenen van het Litouwse staatsburgerschap	50
9.1.3	Verlies van het Litouwse staatsburgerschap	52
9.2	Vreemdelingenwet	52
9.3	Vluchtelingenverdrag	54
10	Moldavië	55
10.1	Staatsburgerschapswet	55
10.1.1	Verkrijgen van het Moldavische staatsburgerschap van rechtswege	55
10.1.2	Verlenen van het Moldavische staatsburgerschap	56
10.1.3	Verlies van het Moldavische staatsburgerschap	57
10.2	Vreemdelingenwet	58
10.3	Vluchtelingenverdrag	59
11	Oekraïne	60
11.1	Staatsburgerschapswet	60
11.1.1	Verkrijgen van het Oekraïense staatsburgerschap van rechtswege	60
11.1.2	Verlenen van het Oekraïense staatsburgerschap	61
11.1.3	Verlies van het Oekraïense staatsburgerschap	63
11.2	Vreemdelingenwet	63
11.3	Vluchtelingenverdrag	64
12	Oezbekistan	65
12.1	Staatsburgerschapswet	65
12.1.1	Verkrijgen van het Oezbeekse staatsburgerschap	65
12.1.2	Verlenen van het Oezbeekse staatsburgerschap	66
12.1.3	Verlies van het Oezbeekse staatsburgerschap	68
12.2	Vreemdelingenwet	68
12.3	Vluchtelingenverdrag	69

13	Russische Federatie	70
13.1	Inleiding	70
13.2	Staatsburgerschapswetgeving van de voormalige Sovjet-Unie	71
13.3	Staatsburgerschapswetgeving in de Russische Federatie 1992-2002	72
13.3.1	Verkrijgen van het Russische staatsburgerschap van rechtswege onder de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991	73
13.3.2	Verlenen van het Russische staatsburgerschap onder de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991	74
13.3.3	Verlies van het Russische staatsburgerschap onder de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991	78
13.4	Staatsburgerschapsdocumenten	80
13.4.1	Vervanging Sovjetpaspoorten	80
13.4.2	Documenten die het Russische staatsburgerschap aantonen	81
13.4.3	Russisch binnenlands paspoort	82
13.4.4	Buitenlands paspoort	84
13.5	Staatsburgerschapswetgeving vanaf 1 juli 2002	86
13.6	Woonplaatsregistratie (voorheen 'propiska')	88
13.6.1	Woonplaatsregistratie in de voormalige Sovjet-Unie	88
13.6.2	Wetgeving woonplaatsregistratie in de Russische Federatie	90
13.6.3	Woonregistratie in de praktijk	94
13.7	Vreemdelingenwet	97
13.8	Vluchtelingenverdrag	98
14	Tadzjikistan	99
14.1	Staatsburgerschapswet	99
14.1.1	Verkrijgen van het Tadzjiekse staatsburgerschap van rechtswege	99
14.1.2	Verlenen van het Tadzjiekse staatsburgerschap	100
14.1.3	Verlies van het Tadzjiekse staatsburgerschap	103
14.2	Vreemdelingenwet	103
14.3	Vluchtelingenverdrag	104
15	Turkmenistan	105
15.1	Staatsburgerschapswet	105
15.1.1	Verkrijgen van het Turkmeense staatsburgerschap van rechtswege	105
15.1.2	Verlenen van het Turkmeense staatsburgerschap	106
15.1.3	Verlies van het Turkmeense staatsburgerschap	108
15.2	Vreemdelingenwet	108
15.3	Vluchtelingenverdrag	109
16	Wit-Rusland	111
16.1	Staatsburgerschapswet	111
16.1.1	Verkrijgen van het Wit-Russische staatsburgerschap van rechtswege	111
16.1.2	Verlening van het Wit-Russische staatsburgerschap	112
16.1.3	Verlies van het Wit-Russische staatsburgerschap	114
16.2	Vreemdelingenwet	114
16.3	Vluchtelingenverdrag	115

Bronvermelding	116
Bijlage I: Vreemdelingenwetgeving in de USSR	118

1 Inleiding

In december 1991 kwam er formeel een einde aan het staatkundig bestaan van de Sovjet-Unie. Sinds 1991 vaardigen de vijftien republieken van de voormalige Sovjet-Unie¹ eigen wetten uit, waaronder staatsburgerschaps- en vreemdelingenwetten, die na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie de oude Sovjet-wetgeving zijn gaan vervangen. De nieuwe wetten zijn echter niet in alle republieken tegelijkertijd in werking getreden; in sommige republieken is de oude Sovjet-wetgeving langer van kracht gebleven dan in andere.

Er bestaan veel vragen omtrent het bezit van staatsburgerschap², de juridische mogelijkheid tot terugkeer, het recht op verblijf in de tegenwoordige republieken van de voormalige Sovjet-Unie, en de mate waarin non-refoulement gerespecteerd wordt. Aangezien onvoldoende informatie beschikbaar was voor het kunnen beantwoorden van dergelijke vragen is in juli 1999 een ambtsbericht uitgebracht, waarin een overzicht is gegeven van de staatsburgerschaps- en vreemdelingenwetgeving in alle republieken van de voormalige Sovjet-Unie.

Sinds 1999 zijn sommige wetten aangepast of zelfs volledig vernieuwd. Het onderhavige ambtsbericht geeft een geactualiseerd overzicht van de huidige staatsburgerschaps- en vreemdelingenwetgeving in de republieken van de voormalige Sovjet-Unie. De indeling zoals die in het vorige ambtsbericht werd gebruikt, zal ook hier worden gehanteerd: per republiek zal de staatsburgerschaps-wetgeving (onderverdeeld in verkrijgen, verlenen en verlies), de vreemdelingenwetgeving en de toepassing van het VN Vluchtelingenverdrag worden behandeld. De Russische Federatie vormt hierop als enige een uitzondering. Bij deze republiek wordt namelijk tevens informatie gegeven over verblijfsrechten en woonplaatsregistratie ('propiska') in de Russische Federatie.

De wetgevingen zijn zo letterlijk mogelijk overgenomen om te voorkomen dat deze verkeerd geïnterpreteerd kunnen worden. Echter, niet iedere wetgeving is even gedetailleerd en uitgebreid. Zo wordt bijvoorbeeld in lang niet alle gevallen

¹ Deze republieken zijn Armenië, Azerbeïdjan, Estland, Georgië, Kazachstan, Kirgizstan, Letland, Litouwen, Moldavië, Oekraïne, Oezbekistan, Russische Federatie, Tadzjikistan, Turkmenistan en Wit-Rusland. Afgezien van de Baltische Staten Estland, Letland en Litouwen zijn de republieken lid van het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS).

² Zowel ten tijde van de voormalige Sovjet-Unie als in het huidige Russische taalgebied wordt een onderscheid gemaakt tussen de termen 'staatsburgerschap' (*grazhdanstvo*) en 'nationaliteit' (*natsional'nost'*). In de Russische context bedoelt men met 'nationaliteit' (*natsional'nost'*) niet iemands staatsburgerschap, maar de etnische afkomst van een persoon. In dit ambtsbericht zal derhalve slechts een onderscheid worden gemaakt tussen 'staatsburgerschap' en 'etnische afkomst', en zal de term 'nationaliteit' worden vermeden vanwege de mogelijke begripsverwarring.

aangegeven wat wordt verstaan onder 'naaste' of 'directe' familieleden. Daar waar nadere toelichting voorhanden is, is die vanzelfsprekend opgenomen in dit ambtsbericht.

Aangezien het om relatief jonge republieken gaat met nieuwe wetgeving is in de meeste landen nog weinig bekend over de uitvoeringspraktijk. Slechts daar waar in dit verband wel iets bekend is, wordt in het desbetreffende hoofdstuk meer informatie gegeven. Voor het - uitputtend - noemen van voorwaarden voor het verkrijgen van verblijfsvergunningen voor vreemdelingen bleek de beschikbare informatie doorgaans ontoereikend.

Dit ambtsbericht is met name bedoeld als een handvat om de juridische (on)mogelijkheden voor individuele asielzoekers beter te kunnen beoordelen als het gaat om verlies of herkrijging van staatsburgerschap. Gezien dit doel, is ervoor gekozen om het ambtsbericht een sterk opsommend karakter te geven. Met deze opzet is getracht het voor de lezer mogelijk te maken om ieder hoofdstuk afzonderlijk te raadplegen, zonder dat kennis van andere hoofdstukken vereist is. Voor het lezersgemak wordt in het ambtsbericht steeds gerefereerd aan de mannelijke persoon. De wetgeving is evenwel ook van toepassing op vrouwen.

Als uitgangspunt voor het ambtsbericht is gebruik gemaakt van de bundel "Legislative Acts of the CIS and the Baltic States on Citizenship, Migration, and related matters", uitgegeven door de International Organisation for Migration (Moskou/Helsinki, 1996). Daarnaast is gebruik gemaakt van verschillende openbare bronnen, die terug te vinden zijn in de Bronvermelding. De informatie van de verschillende bronnen is verwerkt aan de hand van eerdergenoemde indeling en vervolgens geactualiseerd met behulp van informatie ontvangen uit diplomatieke bronnen.

De republieken zijn op alfabetische volgorde ingedeeld: het overzicht begint met Armenië en eindigt met Wit-Rusland. Gezien het opsommende karakter van dit ambtsbericht is geen samenvatting gemaakt. In bijlage I is de vreemdelingenwetgeving van de USSR opgenomen, die nog steeds geldt voor de Russische Federatie.

Tot slot zij vermeld dat in de staatsburgerschapswetgeving van vrijwel iedere voormalige Sovjet-republiek wordt gesproken over een 'permanente verblijfplaats' en/ of 'permanent wonen'. Een 'permanente verblijfplaats' dient geïnterpreteerd te worden als het beschikken over een permanente woonregistratie (voorheen 'propiska') voor een bepaalde plaats op het grondgebied van de desbetreffende Sovjet-republiek.

2 Armenië

2.1 Staatsburgerschapswet

De Wet op het Staatsburgerschap van de Republiek Armenië is op 16 november 1995 aangenomen en in werking getreden³. Sinds het uitbrengen van het vorige ambtsbericht in juli 1999, is deze wet voor het laatst geamendeerd in maart 2001.

In de semi-autonome enclave Nagorno Karabach die vrijwel uitsluitend etnisch Armeens is en gelegen op het grondgebied van Azerbaidjan, is sprake van eigen wetgeving, die dateert van 18 november 1995. Voor het grootste deel is deze gebaseerd op de wetgeving van Armenië.⁴ Nagorno Karabach geeft eigen paspoorten uit, doch deze worden door het buitenland niet erkend⁵ en kunnen dus slechts worden gebruikt als intern identificatiebewijs. Veel bewoners van Nagorno Karabach zullen nog in het bezit zijn van een (al dan niet verlopen) Sovjet paspoort. De individuele Karabachi die naar het buitenland reist, zal dat over het algemeen op een regulier Armeens paspoort doen.

Op 18 mei 1994 is Armenië toegetreden tot het Verdrag inzake de Status van Staatlozen. In dit verdrag staat vermeld dat een persoon staatloos is wanneer hij niet automatisch als staatsburger wordt beschouwd volgens de wetgeving van een land. De bij dit verdrag aangesloten staten zullen – voor zover mogelijk – naturalisatie voor staatlozen bevorderen en de procedure vergemakkelijken.

2.1.1 Verkrijgen van het Armeense staatsburgerschap van rechtswege

Overgangsrecht

Op basis van de huidige wet worden de volgende personen beschouwd als staatsburger van Armenië (artikel 10):

1. alle staatsburgers van de voormalige Armeense Socialistische Sovjet Republiek (ASSR) die een permanente verblijfplaats hebben in Armenië op de dag dat deze wet van kracht werd, tenzij zij het staatsburgerschap van een ander land bezitten;

³ Zie ook ambtsbericht Situatie in Armenië van 15 augustus 2001.

⁴ Deze wet wordt niet apart behandeld in dit ambtsbericht. Voor meer gedetailleerde informatie zie ambtsbericht Armenië van 15 augustus 2001 en ambtsbericht Azerbaidjan van 14 augustus 2001.

⁵ Armenië is het enige land dat Nagorno Karabach als onafhankelijke staat erkent, dus de Karabachse paspoorten zijn in Armenië wel geldig als reisdocument.

2. staatlozen of staatsburgers afkomstig uit andere voormalige Sovjet-republieken, die tenminste drie jaar een permanente verblijfplaats in Armenië hadden op de dag dat deze wet van kracht werd, mits zij het staatsburgerschap hebben aangevraagd binnen 1 jaar nadat deze wet in werking is getreden. De periode waarbinnen de noodzakelijke procedure moest worden afgerond, in dit wetsartikel bepaald tot 16 november 1996, is in de loop der jaren steeds verder opgerekt. Deze periode is voor het laatst verlengd tot het einde van 2001⁶;
3. burgers van de voormalige ASSR die een permanente verblijfplaats buiten de grenzen van Armenië hebben (gehad) Zij mogen niet een ander staatsburgerschap hebben aangenomen⁷.

Verkrijging door geboorte

Een kind van wie – bij zijn geboorte – beide ouders Armeens staatsburger zijn, verkrijgt het Armeense staatsburgerschap, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 11).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders Armeens staatsburger is en de andere ouder staatloos of van onbekende nationaliteit, verkrijgt het Armeense staatsburgerschap (artikel 11).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders Armeens staatsburger is en de andere ouder een ander staatsburgerschap bezit, diens staatsburgerschap wordt bepaald door een schriftelijke overeenkomst tussen de ouders, ongeacht de plaats van geboorte. Bij afwezigheid van zo'n overeenkomst verkrijgt het kind het Armeense staatsburgerschap indien het is geboren op het grondgebied van Armenië, of indien het anders staatloos zou worden, of indien de ouders een permanente verblijfplaats hebben op het grondgebied van Armenië (artikel 11).

Een kind dat is geboren op Armeens grondgebied uit staatloze ouders, zal het Armeense staatsburgerschap verkrijgen (artikel 12).

2.1.2 Verlenen van het Armeense staatsburgerschap

Naturalisatie

Iedereen die het Armeense staatsburgerschap niet bezit, kan een aanvraag tot naturalisatie doen, onder de volgende voorwaarden (artikel 13):

1. de persoon dient de drie voorafgaande jaren een permanente verblijfplaats gehad te hebben in Armenië;
2. de persoon dient de Armeense taal te beheersen;

⁶ Aangepast in het amendement van maart 2001.

⁷ Aangepast in het amendement van maart 2001.

3. de persoon dient bekend te zijn met de Armeense Grondwet.

Een persoon die wordt toegelaten tot het Armeense staatsburgerschap dient mondeling in het Armeens een loyaliteitsbelofte af te leggen en deze vervolgens te tekenen. Het staatsburgerschap zal worden toegekend bij presidentieel decreet.

De vereiste termijn van drie jaren voorafgaand verblijf (zie artikel 13 nr. 1) is niet van toepassing op de volgende personen (artikel 13):

1. personen met een echtgenote, kind, vader of moeder die het Armeense staatsburgerschap bezit;
2. personen van wie (één van) de ouders in het bezit (is) zijn geweest van het Armeense staatsburgerschap of in Armenië (is) zijn geboren;
3. personen die van etnisch Armeense afkomst zijn. Voor etnisch Armeniërs⁸ is krachtens artikel 1 van de Wet op het Staatsburgerschap een versimpelde procedure ingesteld. Dit staat niet in de wet, maar is in een aparte regeling opgenomen (zie *Etnisch Armeniërs*, pag. 9).

Etnisch Armeniërs

Etnisch Armeniërs waar ook ter wereld woonachtig en zonder uitzondering⁹, kunnen in aanmerking komen voor het Armeense staatsburgerschap of een speciale verblijfsvergunning (zie *Verlenen van speciale verblijfsvergunning*, pag. 11). Volgens het Armeense ministerie van Buitenlandse Zaken is het echter voor etnisch Armeniërs in het buitenland niet mogelijk om het Armeense staatsburgerschap te verkrijgen, zonder ooit in Armenië verbleven te hebben. Dit hangt samen met de eis dat men om het staatsburgerschap te kunnen aanvragen in Armenië geregistreerd moet zijn in een woonplaats in Armenië. Een dergelijke woonplaatsregistratie kan men alleen in Armenië aanvragen. Een etnisch Armeniër dient zich dus eerst in Armenië op een adres te laten registreren¹⁰ en kan daarna direct het staatsburgerschap aanvragen. Registratie kan binnen enkele weken geschieden en de procedure voor het verkrijgen van het staatsburgerschap binnen enkele maanden.

Etnische Armeniërs die op deze wijze het Armeense staatsburgerschap aanvragen, kunnen deze ook aanwenden voor hun directe familieleden, dus ouders, echtgenote en kinderen. Deze directe familieleden hoeven niet de Armeense etniciteit te hebben. Ook gemengd gehuwden¹¹ die afkomstig zijn uit Azerbaidzjan en voorheen

⁸ In dit ambtsbericht wordt de term Armeniër gebruikt indien de etniciteit wordt bedoeld, en de term Armeen indien het de staatsburgers van Armenië betreft.

⁹ Dus ook staatloze etnisch Armeniërs en etnisch Armeniërs die permanent in het buitenland wonen.

¹⁰ Bij deze registratie is het niet noodzakelijk om permanent in Armenië te gaan wonen. Etnisch Armeniërs die permanent in het buitenland wonen, hoeven zich slechts te laten registreren in Armenië, waarna ze terug kunnen keren naar hun land van permanent verblijf.

¹¹ Het betreft hier zowel etnisch Azerbaidzjaanse mannen met etnisch Armeense echtgenotes, als etnisch Armeense mannen met etnisch Azerbaidzjaanse echtgenotes.

nooit in Armenië hebben gewoond, kunnen aanspraak maken op het Armeense staatsburgerschap.

Noch de OVSE, noch de UNHCR zijn gevallen van discriminatie bekend bij het verlenen van het Armeense staatsburgerschap. Hen zijn überhaupt geen gevallen bekend waarin het staatsburgerschap geweigerd is, op welke grond dan ook. Ook bij paspoortverlening zijn volgens de OVSE geen gevallen van discriminatie bekend.

Dubbel staatsburgerschap

Etnisch Armeniërs die een vreemd staatsburgerschap hebben, bijvoorbeeld dat van één van de andere republieken van de voormalige Sovjet-Unie, dienen hiervan afstand te doen, voordat zij tot het Armeense staatsburgerschap worden toegelaten. Dubbele nationaliteit wordt vooralsnog niet erkend in Armenië.

Procedure bij verlening

Een ieder¹² die het Armeense staatsburgerschap wil aanvragen, dient een schriftelijke verklaring te overhandigen waarin hij de wens uit om het staatsburgerschap te verkrijgen, samen met de volgende documenten (in volgorde van importantie):

- woonplaatsregistratie;
- kopie huidige paspoort;
- medische verklaring;
- levensbeschrijving;
- werkgeversverklaring.

Verzoeken tot verlening, teruggave en verlies van het Armeense staatsburgerschap dienen schriftelijk te worden ingediend (artikel 29). De president van Armenië neemt hierover een beslissing middels een decreet (artikel 26). Het is mogelijk om in beroep te gaan tegen een beslissing inzake nationaliteitskwesties (artikel 30).

Etnisch Armeniërs met Azerbajjaans staatsburgerschap

Etnisch Armeniërs die vanaf 1988 Azerbajjan ontvluchtten, werden tussen 1988 en 1992 door de Armeense autoriteiten geregistreerd als vluchteling. Deze geregistreerde Armeense vluchtelingen uit Azerbajjan, die nog een Sovjetpaspoort van de Azerbajjaanse republiek hebben, kunnen in aanmerking komen voor het Armeense staatsburgerschap. Hiervoor geldt een aparte regeling¹³. Volgens het Armeense Departement voor Migratie en Vluchtelingen dienen ze een verklaring aan het Immigratie Comité te schrijven, waarin zij aangeven dat zij het vluchtelingschap willen opzeggen en staatsburger van Armenië willen worden. Met deze verklaring sturen ze hun oude paspoort en hun Armeense

¹² Dus ook etnisch Armeniërs.

¹³ Dezerzijds is niet bekend wanneer deze regeling van kracht is geworden.

vluchtelingenpaspoort mee. Het Immigratie Comité geeft daarop een document uit, waarin staat dat betrokkene het Armeense staatsburgerschap dient te krijgen en verleent hiervan kopie aan het Armeense Departement voor Paspoorten en Visa¹⁴, die vervolgens een paspoort uitgeeft, en aan het Departement voor Migratie en Vluchtelingen, die de vluchtelingenstatus vervolgens intrekt. Bij deze laatste procedure is een presidentieel decreet, waarin het staatsburgerschap wordt verleend, niet vereist.

Etnisch Armeense vluchtelingen die Azerbaidjan zijn ontvlucht maar nog niet geregistreerd staan als vluchteling, kunnen ook nu nog in aanmerking komen voor het Armeense staatsburgerschap. Zij hoeven zich slechts bij het Immigratie Comité op een adres in Armenië te laten registreren¹⁵ waarna ze direct het staatsburgerschap kunnen aanvragen. Registratie als vluchteling vanuit het buitenland is niet mogelijk.

Verlenen van speciale verblijfsvergunning

Een etnisch Armeniër die zich in Armenië wil vestigen, maar het Armeense staatsburgerschap niet wil verwerven, kan aanspraak maken op een speciale verblijfsvergunning voor Armenië. Deze speciale verblijfsvergunning is tien jaar geldig en verleent de houder dezelfde rechten als Armeense staatsburgers¹⁶. Volgens de consulaire afdeling van het Armeense ministerie van Buitenlandse Zaken kan de speciale verblijfsvergunning bij iedere Armeense ambassade in het buitenland worden aangevraagd. Woonplaatsregistratie in Armenië is hiervoor dus niet vereist.

Bij de aanvraag van een speciale verblijfsvergunning dient met het volgende te overhandigen:

1. ingevuld enquêteformulier;
2. zes pasfoto's;
3. een kopie van het paspoort¹⁷;
4. USD 30,-

Na overhandiging bekijkt de Presidentiële Commissie inzake Speciale Verblijfsvergunningen de aanvraag. Indien het oordeel positief is en de speciale tien-jaren verblijfsvergunning wordt toegekend, wordt een identificatiedocument verstrekt. Dit document is tien jaar geldig en kan getoond worden bij het –

¹⁴ Dit departement valt onder het ministerie van Binnenlandse Zaken.

¹⁵ Registratie als vluchteling is momenteel nog steeds mogelijk.

¹⁶ Hierbij kan gedacht worden aan vrijheid van vestiging in Armenië, recht op scholing, recht op arbeid, recht op sociale voorzieningen, etc. Het enige recht dat men met deze speciale verblijfsvergunning ontbeert, is het actieve en passieve kiesrecht.

¹⁷ Dit is doorgaans een paspoort van een vreemde mogendheid.

visumvrij – in- en uitreizen van Armenië.¹⁸ Het is echter geen internationaal reisdocument en kan buiten Armenië niet als zodanig gebruikt worden. Het document lijkt als twee druppels water op het Armeense paspoort, met als enige uitzondering dat er op de eerste bladzijde een stempel staat gedrukt met de aanduiding dat het om deze speciale, tijdelijke vergunning gaat. In het document staat tevens het staatsburgerschap van de houder vermeld.

2.1.3 Verlies van het Armeense staatsburgerschap

Huwelijk

Als een Armeens staatsburger en een buitenlander een huwelijk aangaan, blijft het staatsburgerschap van de Armeen onveranderd. Verandering van staatsburgerschap van één van beide echtgenoten heeft evenmin gevolgen voor het staatsburgerschap van de ander (artikel 6).

Dubbel staatsburgerschap

Dubbel staatsburgerschap wordt in beginsel niet erkend in Armenië. Echter, het vrijwillig verkrijgen van een vreemd staatsburgerschap leidt niet automatisch tot verlies van het Armeense staatsburgerschap. Slechts na het doorlopen van de administratieve procedures en middels een presidentieel decreet kan men het staatsburgerschap verliezen (artikel 25).

Voor etnisch Armeniërs die een vreemd staatsburgerschap hebben, bijvoorbeeld dat van één van de andere republieken van de voormalige Sovjet-Unie, geldt dat zij hiervan afstand dienen te doen, voordat het Armeense staatsburgerschap wordt verleend. Een voorstel tot wijziging van de grondwet om wel een dubbele nationaliteit toe te staan is momenteel in behandeling bij de Grondwettelijke Commissie.¹⁹

Verblijf in het buitenland

Een persoon die het Armeense staatsburgerschap heeft verworven krachtens artikel 13 van de huidige wet (dus er was geen sprake van automatische verkrijging op grond van artikel 10), vervolgens gedurende zeven jaar een permanente verblijfplaats in het buitenland heeft gehad, en zonder geldige reden heeft verzuimd zich te laten registreren bij een Armeense diplomatieke vertegenwoordiging, kan het Armeense staatsburgerschap verliezen (artikel 25). Overigens verliest een Armeen slechts zijn staatsburgerschap nadat de president dit bij decreet heeft vastgesteld (artikel 26).

¹⁸

Een ander reisdocument hoeft bij de grens niet getoond te worden.

¹⁹

De Armeense Grondwettelijke Commissie bestaat formeel nog steeds, maar heeft in de drie jaar van haar bestaan nog geen concreet voorstel kunnen uitwerken en er is al een tijdje niets meer van vernomen.

2.2 Vreemdelingenwet

De Wet inzake de Status van Vreemdelingen in Armenië is op 17 juni 1994 aangenomen en op 18 juni 1994 in werking getreden. Deze wet is nog steeds van kracht, maar er zijn wel plannen om de wet te wijzigen. Er is inmiddels een nieuw wetsontwerp, dat nog niet is voorgelegd aan het parlement. Wanneer dit gaat gebeuren, is onduidelijk.

Iedere vreemdeling kan een reguliere verblijfsvergunning aanvragen. Naast reguliere verblijfsvergunningen, verleent Armenië tevens tijdelijke²⁰, speciale²¹ en bijzondere²² verblijfsvergunningen. Een reguliere verblijfsvergunning kan met prioriteit worden afgegeven aan (artikel 20):

1. een vreemdeling die meer dan drie jaar legaal in Armenië heeft gewoond;
2. een vreemdeling die voormalig staatsburger is van Armenië of die een direct familielid (echtgenote, kind, vader, moeder, broer, zuster) is van een Armeens staatsburger;
3. een vreemdeling die een vluchtelingenstatus heeft.

De reguliere verblijfsvergunning wordt verstrekt voor een periode van maximaal drie jaar en kan worden verlengd (artikel 20).

Vreemdelingen die een reguliere verblijfsvergunning bezitten dienen zich een keer per jaar te laten registreren en kunnen niet langer dan zes maanden per jaar zich buiten Armenië begeven, tenzij zij voorafgaand schriftelijke toestemming hebben verkregen van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Bij toestemming mag de afwezigheid uit Armenië niet langer duren dan een ononderbroken periode van een jaar, en dient voor dat jaar een bedrag betaald te worden zoals vastgelegd in de wetgeving van Armenië. Vreemdelingen met een reguliere verblijfsvergunning, die drie jaar in Armenië hebben gewoond, mogen het staatsburgerschap van Armenië aanvragen. In dat geval wordt de termijn van de verblijfsvergunning nog met een jaar verlengd, gedurende welke de vreemdeling Armenië niet mag verlaten zonder een schriftelijke toestemming van het ministerie van Binnenlandse Zaken (artikel 28).

Vreemdelingen mogen in Armenië een huwelijk aangaan of ontbinden, op de manier zoals is vastgelegd in de wetgeving van Armenië. Zij krijgen op het gebied van familiebetrekkingen dezelfde rechten en plichten als staatsburgers van Armenië (artikel 25). Welke documenten hiervoor overgelegd dienen te worden is niet bij wet bepaald.

²⁰ Bijvoorbeeld voor buitenlandse studenten, journalisten of onderzoekers.

²¹ Bijvoorbeeld voor vreemdelingen van Armeense etniciteit, of vreemdelingen die bij economische of culturele activiteiten zijn betrokken.

²² Bijvoorbeeld voor diplomaten of buitenlandse werknemers van internationale organisaties.

2.3 Vluchtelingenverdrag

Op 6 juli 1993 heeft Armenië het VN Vluchtelingenverdrag getekend en is toegetreden tot het Protocol van 1967.

In maart 1999 nam het Armeense parlement een nieuwe Vluchtelingenwet aan. Deze wet bevat nadere regelgeving inzake status, rechten en plichten van vluchtelingen, wettelijke en sociale bescherming van vluchtelingen.²³ Vluchtelingen hebben onder andere het recht op vrijheid van beweging, vrijheid van toegang tot de rechtbank, sociale assistentie, werk en opleiding. Daarnaast mogen vluchtelingen sinds april 2000 deelnemen aan lokale overheidsverkiezingen.²⁴

In 2001 heeft Armenië een reeks wijzigingen aangebracht in de Vluchtelingenwet. Zo is in het amendement onder andere vermeld dat een toegekende vluchtelingenstatus na drie jaar verloopt en alleen zal worden verlengd indien de voorwaarden, waaronder de status is toegekend, niet zijn veranderd. Afgewezen asielzoekers hebben het recht om bezwaar aan te tekenen bij een ‘hogere overheidsorgaan’, waarna ze bij het hof beroep kunnen aantekenen.²⁵

Op 6 juli 2001 heeft de Armeense overheid tevens een nieuwe Wet op Politiek Asiel aangenomen. Deze wet is er voornamelijk op gericht om politiek asiel te verlenen aan buitenlandse publieke en politieke personen. De status van politiek vluchteling wordt door de president van Armenië toegekend. Armenië is het eerste land binnen het GOS dat deze wet heeft aangenomen.

Het lokale UNHCR-kantoor in Jerevan maakt zich zorgen over de opvang in Armenië van asielzoekers uit staten die niet behoren tot de voormalige Sovjet-Unie. Van staatswege worden deze personen niet of nauwelijks opgevangen, terwijl ook UNHCR daar in lang niet alle gevallen voor kan zorgen. UNHCR stelt geen gevallen te kennen van schendingen van het refoulementverbod door Armenië.

²³ Bij de totstandkoming hiervan heeft de UNHCR een belangrijke rol gespeeld.

²⁴ Deze regel is opgenomen in de geamendeerde Wet op Nationale Verkiezingen van april 2000. Dezerzijds is niet bekend of het actief en/ of passief kiesrecht betreft.

²⁵ U.S. Committee for Refugees, *World Refugee Survey 2002, Armenia* (Washington DC, juni 2002)

3 Azerbaidjan

3.1 Staatsburgerschapswet

De Wet op het Staatsburgerschap van de (onafhankelijke) Republiek Azerbaidjan is op 30 september 1998 aangenomen, waarmee de oude wet van 1 januari 1991²⁶ is komen te vervallen²⁷. De wet is op 6 oktober 1998 middels een presidentieel decreet van kracht geworden. Sinds het uitbrengen van het vorige ambtsbericht in juli 1999, is deze wet niet meer gewijzigd.

De staatsburgerschapswet maakt geen onderscheid tussen staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie en staatsburgers uit andere landen.

In de semi-autonome enclave Nagorno Karabach die vrijwel uitsluitend etnisch Armeens is en gelegen op het grondgebied van Azerbaidjan, is sprake van eigen wetgeving, die dateert van 18 november 1995. Voor het grootste deel is deze gebaseerd op de wetgeving van Armenië.²⁸ Nagorno Karabach geeft eigen paspoorten uit, doch deze worden door het buitenland niet erkend²⁹ en kunnen dus slechts worden gebruikt als intern identificatiebewijs. Veel bewoners van Nagorno Karabach zullen nog in het bezit zijn van een (al dan niet verlopen) Sovjet paspoort. De individuele Karabachi die naar het buitenland reist, zal dat over het algemeen op een regulier Armeens paspoort doen.

Op 16 augustus 1996 is Azerbaidjan toegetreden tot het Verdrag inzake de Status van Staatlozen. In dit verdrag staat vermeld dat een persoon staatloos is wanneer hij niet automatisch als staatsburger wordt beschouwd volgens de wetgeving van een land. De bij dit verdrag aangesloten staten zullen – voor zover mogelijk – naturalisatie voor staatlozen bevorderen en de procedure vergemakkelijken.

²⁶ In tegenstelling tot wat in het ambtsbericht Azerbaidjan van 14 augustus 2001 wordt stelt, vermelden de door ons geraadpleegde bronnen dat de oude wet van 1 januari 1991 dateert.

²⁷ Voor de staatsburgerschapswetgeving van de Azerbaidjanse Socialistische Sovjet Republiek van 1 januari 1991 wordt verwezen naar het vorige ambtsbericht van 30 juli 1999.

²⁸ Deze wet wordt niet apart behandeld in dit ambtsbericht. Voor meer gedetailleerde informatie zie ambtsbericht Armenië van 15 augustus 2001 en ambtsbericht Azerbaidjan van 14 augustus 2001.

²⁹ Armenië is het enige land dat Nagorno Karabach als onafhankelijke staat erkent, dus de Karabachse paspoorten zijn in Armenië wel geldig als reisdocument.

3.1.1 Verkrijgen van het Azerbajjaanse staatsburgerschap van rechtswege

Overgangsrecht

Volgens artikel 52 van de Grondwet³⁰ worden personen die geboren zijn op het grondgebied van Azerbaidjan, evenals personen van wie (een van) beide ouders het Azerbajjaanse staatsburgerschap bezit(ten), beschouwd als staatsburger van Azerbaidjan (artikel 1).

Op basis van de huidige wet op het staatsburgerschap worden de volgende personen beschouwd als staatsburger van Azerbaidjan (artikel 5):

1. personen die Azerbajjaans staatsburger waren voordat de huidige wet van kracht werd;
2. personen die geen staatsburger zijn van Azerbaidjan of van een ander land, maar die tot 1 januari 1992 wel geregistreerd stonden in een woonplaats in Azerbaidjan. Deze personen konden het staatsburgerschap verkrijgen mits een aanvraag hiertoe werd ingediend binnen 1 jaar nadat deze wet van kracht is geworden;
3. personen die Azerbaidjan zijn ontvlucht, maar die er woonden tussen 1 januari 1988 en 1 januari 1992³¹;
4. personen die het staatsburgerschap hebben verkregen overeenkomstig deze wet.

Verkrijging door geboorte

Personen die geboren zijn in Azerbaidjan of van wie (een van) beide ouders het Azerbajjaanse staatsburgerschap bezit(ten), zullen het staatsburgerschap van Azerbaidjan verkrijgen (artikel 11).

Een kind dat geboren is in Azerbaidjan en van wie de ouders staatloos zijn, zal staatsburger van Azerbaidjan zijn (artikel 12).

Een kind dat zich op het grondgebied van Azerbaidjan bevindt en van wie de ouders onbekend zijn, zal staatsburger van Azerbaidjan zijn (artikel 13).

3.1.2 Verlenen van het Azerbajjaanse staatsburgerschap

Naturalisatie

Vreemdelingen en staatlozen die de afgelopen vijf jaar in Azerbaidjan hebben gewoond en die een certificaat kunnen overhandigen, waarin staat dat zij de

³⁰ De Grondwet van de Azerbajjaanse Republiek dateert van 27 november 1995.

³¹ Vluchtelingen die het Azerbajjaanse staatsburgerschap hebben verkregen, hebben recht op voorzieningen die verbonden zijn aan de status van 'internally displaced people'.

Azerbajjaanse taal beheersen, kunnen op hun verzoek worden toegelaten tot het Azerbajjaanse staatsburgerschap, overeenkomstig deze wet, ongeacht hun etniciteit, sociale status, ras en nationaliteit, geslacht, educatieve achtergrond, taal, religie en politieke overtuiging (artikel 14).

Het staatsburgerschap zal niet worden toegekend indien (artikel 14):

1. deze persoon oproept tot een gedwongen verandering in de staatsstructuur, zoals deze is weergegeven in de Grondwet van Azerbajjan;
2. deze persoon oproept tot verstoring van de territoriale integriteit van Azerbajjan;
3. deze persoon activiteiten onderneemt die een gevaar vormen voor de staatsveiligheid, openbare orde, en de gezondheid van de bevolking;
4. deze persoon rassen-, religieuze of nationale uitsluiting propageert;
5. deze persoon betrokken is bij terroristische activiteiten.

In 2000 heeft UNCHR grote inspanning verricht om de autoriteiten te ondersteunen bij het implementeren van de Staatsburgerschapswetgeving van 1998, die het mogelijk maakt voor etnische Azeri die uit Armenië zijn gevlucht of verdreven, en voor Turkse Meskheten³² om het staatsburgerschap te verkrijgen. Hoewel de Azerbajjaanse overheid geen statistische gegevens heeft geproduceerd over het jaar 2000, is UNHCR van mening dat de meeste etnische Azeri en Turkse Meskheten, die hiervoor in aanmerking kwamen, inmiddels zijn genaturaliseerd.³³

Herstel

Een persoon die voorheen staatsburger van Azerbajjan is geweest of wiens staatsburgerschap is beëindigd, kan herstel van het staatsburgerschap aanvragen (artikel 15).

3.1.3 Verlies van het Azerbajjaanse staatsburgerschap

Een Azerbajjaans staatsburger kan onder geen enkele omstandigheid het staatsburgerschap worden ontnomen (artikel 53 van de Grondwet).

Huwelijk

Als een Azerbajjaans staatsburger en een buitenlander of staatloze een huwelijk aangaan of ontbinden, blijft het staatsburgerschap van beide echtgenoten onveranderd. Verandering van staatsburgerschap van één van beide echtgenoten heeft evenmin gevolgen voor het staatsburgerschap van de ander (artikel 7).

³² De Turkse Meskheten zijn in de jaren '40 massaal gedeporteerd door Stalin uit Georgië naar Centraal Azië. In 1988 zijn ze Oezbekistan ontvlucht vanwege etnisch geweldadigheden.

³³ U.S. Committee for Refugees, *Worldwide Refugee Information, Country Report 2001: Azerbajjan*.

Dubbel staatsburgerschap

Het bezit van een vreemd staatsburgerschap wordt niet erkend voor personen die staatsburger zijn van Azerbaidjan, behalve in de gevallen die in internationale verdragen zijn opgenomen (artikel 10). Echter, het aanvaarden van een ander staatsburgerschap ontnemt de Azerbaidjaanse staatsburger niet zijn staatsburgerschap. Voor de Azerbaidjaanse wet behoudt deze staatsburger alle rechten en plichten behorend bij zijn staatsburgerschap (inclusief dienstplicht), en kunnen geen rechten worden ontleend aan een tweede of derde staatsburgerschap.

Verblijf in het buitenland

Azeri's behouden hun staatsburgerschap, ongeacht de duur van verblijf in het buitenland, dus ook als een Azeri zich niet bij een consulaire vertegenwoordiging laat registreren (artikel 8).

3.2 Vreemdelingenwet

Op 22 december 1998 is de Immigratiewet aangenomen.³⁴ Deze wet, die een nadere uitwerking van de Vluchtelingenwet is, is tot stand gekomen met behulp van in Azerbaidjan gevestigde NGO's en is middels een presidentieel decreet in werking getreden. De wet voorziet in het registreren en opvangen van immigranten en geeft precies aan onder welke omstandigheden eventueel gedwongen uitzetting kan volgen. Ook wordt onderscheid gemaakt tussen studenten, toeristen, zakenlieden en expatriates enerzijds, en vluchtelingen die tijdelijk of permanent opvang zoeken anderzijds. Personen die de immigrantenstatus wensen, dienen zich conform artikel 6 en 7 bij de autoriteiten te laten registreren binnen 3 dagen na aankomst in het land.

Tussen de Russische Federatie en Azerbaidjan is in januari 2001 een verdrag gesloten, waarbij burgers van elkaars landen visumvrij kunnen in- en uitreizen. Voor vrijwel alle GOS-landen geldt dat Azerbaidjaanse staatsburgers geen visum nodig hebben, behalve voor Turkmenistan en de Baltische Staten.

Er is in Azerbaidjan geen wetgeving die het aanvragen van asiel in het buitenland strafbaar stelt.

Vreemdelingen en staatlozen mogen een huwelijk aangaan of ontbinden met Azerbaidjaanse staatsburgers. Zij krijgen op het gebied van 'huwelijks- en familiebetrekkingen' dezelfde rechten en plichten als Azerbaidjaanse staatsburgers (artikel 13).

³⁴

Dezerzijds in niet bekend wanneer de Immigratiewet in werking is getreden.

3.3 Vluchtelingenverdrag

Op 12 februari 1993 heeft Azerbaidjan het VN Vluchtelingenverdrag getekend en is toetgetreden tot het Protocol van 1967.

De Vluchtelingenwet van 29 september 1992 verleende de vluchtelingenstatus vrijwel uitsluitend aan etnisch Azeri gevlucht uit Armenië of andere voormalige Sovjetlanden, en aan voorheen gedeporteerde Turkse Meskheten aan wie de vluchtelingenstatus op prima facie basis werd gegeven.³⁵ Op 21 mei 1999 is de Vluchtelingenwet met behulp van UNHCR herzien, waardoor de faciliteiten en voorzieningen die aan het vluchtelingenstatus gebonden zijn thans ook gelden voor vluchtelingen van buiten de GOS-landen.

De autoriteiten werken samen met internationale organisaties om binnen de grenzen bivakkerende vluchtelingen en ontheemden van hulp te voorzien. Zo verleent de UN World Food Programme bijvoorbeeld al sinds 1993 voedselhulp aan vluchtelingen en 'forced migrants' en is besloten in overeenstemming met de Azerbaidjaanse overheid om deze voedselhulp te verlengen tot 2005. Daarnaast verzorgt de UNHCR humanitaire hulp aan vluchtelingen en 'forced migrants' in de vorm van huizenbouw, voedsel en gezondheidszorg.

³⁵

U.S. Committee for Refugees, Worldwide Refugee Information, Country Report 2001: Azerbaidjan.

4 Estland

4.1 Staatsburgerschapswet

De Wet op het Staatsburgerschap van de Republiek Estland stamt uit 1938 en is tot 16 juni 1940³⁶ van kracht geweest. Op 26 februari 1992 heeft het Estse parlement besloten deze oude wet in gewijzigde vorm in ere te herstellen. Medio april 1992 is deze hernieuwde wet in werking getreden.

Op 19 januari 1995 is een wet tot wijziging van de Wet op het Staatsburgerschap aangenomen, die op 1 april 1995 in werking is getreden. Op 8 december 1998 werd een amendement door het parlement aangenomen, met betrekking tot staatloze kinderen jonger dan 15 jaar. Dit amendement is op 2 juli 1999 in werking getreden. Sinds het uitbrengen van het vorige ambtsbericht in juli 1999, is deze wet voor het laatst geamendeerd op 14 juni 2000. Deze wijziging is op 10 juli 2000 in werking getreden.

De staatsburgerschapswet van Estland maakt geen onderscheid tussen staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie en staatsburgers uit andere landen.

4.1.1 Verkrijgen van het Estse staatsburgerschap van rechtswege

Overgangsrecht

Alle personen die het staatsburgerschap van Estland bezitten, verkrijgen of herkrijgen op basis van de huidige wet worden beschouwd als staatsburger van Estland (artikel 1).

Verkrijging door geboorte

Een kind van wie – bij de geboorte – één ouder staatsburger van Estland is, verkrijgt het Estse staatsburgerschap (artikel 5).

Een kind dat zich op het grondgebied van Estland bevindt, van wie de ouders niet bekend zijn, wordt beschouwd als staatsburger van Estland, tenzij bewezen wordt dat deze persoon staatsburger van een ander land is (artikel 5).

³⁶

Vanaf deze datum behoorde Estland tot de Sovjet-Unie.

4.1.2 Verlenen van het Estse staatsburgerschap

Naturalisatie

Vreemdelingen die op grond van de staatsburgerschapswetgeving niet automatisch het Estse staatsburgerschap hebben verworven, kunnen een aanvraag tot naturalisatie indienen onder de volgende voorwaarden (artikel 6):

1. deze personen dienen tenminste vijftien jaar oud te zijn;
2. deze personen hebben op basis van een permanente verblijfsvergunning gedurende de laatste vijf jaar (voorafgaand aan het moment van aanvraag) in Estland gewoond plus een jaar na het moment van registratie van de aanvraag;
3. deze personen dienen te slagen voor een taaltest;
4. deze personen dienen te slagen voor een test op het gebied van de Grondwet en van de staatsburgerschapswetgeving van Estland;
5. deze personen dienen een vast wettelijk inkomen te hebben;
6. deze personen dienen loyaal te zijn aan Estland;
7. deze personen dienen een eed van loyaliteit af te leggen in de Estse taal.

Procedure bij verlening

Een persoon die een aanvraag tot naturalisatie indient, dient een handgeschreven, ondertekend aanvraagformulier in te vullen, geschreven in de Estse taal, met persoonlijke gegevens, zoals voor- en achternaam, geboorteplaats en geboortedatum, moedertaal, staatsburgerschap en woonplaats. Daarnaast dient hij het volgende te overhandigen (artikel 12):

1. twee pasfoto's;
2. identificatie en staatsburgerschapsdocumenten;
3. verklaring dat betrokkene in Estland legaal verblijft;
4. handgeschreven curriculum vitae in de Estse taal;
5. certificaten van opleiding en carrière;
6. certificaat van vast wettelijk inkomen;
7. certificaat van kennis van de Estse taal;
8. certificaat van kennis van de Estse grondwet;
9. betalingsbewijs van de staatskosten.

Naturalisatie bij minderjarigen

Kinderen jonger dan vijftien jaar, die op grond van de staatsburgerschapswet niet automatisch het Estse staatsburgerschap hebben verworven, en die geboren zijn in Estland na 26 februari 1992, kunnen om naturalisatie verzoeken (artikel 13).³⁷ In dat geval dient het staatsburgerschap te worden aangevraagd door (één van) de (adoptie)ouders, die tenminste vijf jaar voorafgaand aan het verzoek, legaal in Estland hebben gewoond, en die het staatsburgerschap van Estland en geen ander

³⁷

Deze aanpassing is van kracht sinds 2 juli 1999.

staatsburgerschap bezitten.³⁸ Deze kinderen jonger dan vijftien jaar dienen permanent in Estland te verblijven en niet het staatsburgerschap van een ander land te bezitten dan wel dit vreemde staatsburgerschap op te geven.³⁹

4.1.3 Verlies van het Estse staatsburgerschap

Huwelijk

Er is geen bepaling in de wet opgenomen omtrent verlies van het Estse staatsburgerschap als gevolg van een huwelijksovereenkomst of –ontbinding tussen een staatsburger van Estland en een buitenlander of een staatloze.

Dubbel staatsburgerschap

Dubbel staatsburgerschap is niet toegestaan (artikel 1). Een persoon die een ander staatsburgerschap aanneemt, verliest automatisch het Estse staatsburgerschap (artikel 29).

Verblijf in het buitenland

Er is geen bepaling in de wet opgenomen omtrent verlies van het Estse staatsburgerschap als gevolg van langdurig verblijf in het buitenland.

4.2 Vreemdelingenwet

De Wet inzake Vreemdelingen in Estland, die op 12 juli 1993 van kracht werd, is voor het laatst gewijzigd op 17 januari 2001. Deze wijziging is op 16 februari 2001 in werking getreden. De vreemdelingenwet maakt geen onderscheid tussen staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie en staatsburgers van andere landen. Voor vrijwel alle GOS-landen geldt dat staatsburgers van Estland geen visum nodig hebben.⁴⁰

Vreemdelingen kunnen een tijdelijke of een permanente verblijfsvergunning verkrijgen (artikel 11).

Tijdelijke verblijfsvergunning

Een tijdelijke verblijfsvergunning kan worden verleend aan personen die (gaan) werken of studeren in Estland (artikel 12 lid 1). Deze verblijfsvergunning is maximaal 1 jaar geldig en kan worden verlengd tot maximaal zes jaar (artikel 122).

³⁸ Dit geldt ook voor (adoptie)ouders die voor 20 augustus 1991 staatsburger waren van de Sovjet-Unie en die geen ander staatsburgerschap bezitten.

³⁹ Deze aanpassing is van kracht sinds 2 juli 1999.

⁴⁰ Staatsburgers van Estland hebben wel een visum nodig om Azerbaidjan in- en uit te reizen.

Een tijdelijke verblijfsvergunning kan voorts worden verleend aan personen die zich willen gaan vestigen bij een direct familielid dat een legale permanente verblijfplaats in Estland heeft (artikel 12 lid 1). Het betreft de volgende personen (artikel 123 lid 1):

1. een minderjarig kind dat zich gaat vestigen bij een ouder die legaal verblijft in Estland;
2. een (groot)ouder die zich gaat vestigen bij een volwassen (klein)kind omdat de (groot)ouder verzorging nodig heeft welke niet verkregen kan worden in het land van herkomst. Het (klein)kind garandeert financiële ondersteuning.

Een tijdelijke verblijfsvergunning kan worden toegekend aan vreemdelingen die gehuwd zijn met een persoon die een permanente verblijfplaats in Estland heeft (artikel 12 lid 2). Bij een huwelijk dat korter dan drie jaar geleden is gesloten, is de tijdelijke verblijfsvergunning maximaal 1 jaar geldig. Bij een huwelijk dat langer dan drie jaar bestaat, is de tijdelijke verblijfsvergunning maximaal drie jaar geldig (artikel 121 lid 3).

Permanente verblijfsvergunning

Permanente verblijfsvergunningen worden verleend aan vreemdelingen die tenminste drie jaar binnen de afgelopen vijf jaar in Estland hebben gewoond op basis van een geldige tijdelijke verblijfsvergunning. Deze persoon dient een verblijfplaats en een legale bron van inkomsten in Estland te hebben. Een permanente verblijfsvergunning zal niet worden verleend aan personen die een verblijfsvergunning hebben gekregen in het kader van werk of studie in Estland (artikel 12).

4.3 Vluchtelingenverdrag

Op 10 april 1997 heeft Estland het VN Vluchtelingenverdrag getekend en is toegetreden tot het Protocol van 1967. Gelijktijdig is een nationale Vluchtelingenwet in Estland aangenomen. Estland respecteert het verbod op refoulement ten aanzien van vluchtelingen die op Ests grondgebied verblijven.

In 1999 is de Vluchtelingenwet aangepast, waarbij onder andere de volgende wijzigingen zijn aangebracht: de verantwoordelijkheid tot beslissen is verschoven van het Kabinet van Ministers naar het Staatsburgerschaps- en Migratiebestuur; een nationaal register van asielzoekers en vluchtelingen is in het leven geroepen; en asielzoekers mogen binnen tien dagen bezwaar aantekenen tegen negatieve beslissingen. Erkende vluchtelingen ontvangen een tijdelijke verblijfsvergunning en een machtiging om te werken voor maximaal twee jaar.

5 Georgië

5.1 Staatsburgerschapswet

De Wet op het Staatsburgerschap van de Republiek Georgië is op 25 maart 1993 aangenomen en op 27 maart 1993 in werking getreden. Sinds het uitbrengen van het vorige ambtsbericht in juli 1999, is deze wet voor het laatst geamendeerd op 2 maart 2001.

5.1.1 Verkrijgen van het Georgische staatsburgerschap van rechtswege

Overgangsrecht

Op basis van de huidige wet worden de volgende personen beschouwd als staatsburgers van Georgië (artikel 3):

1. personen die ten minste vijf jaar⁴¹ een permanente verblijfplaats in Georgië hadden op de dag dat deze wet van kracht werd, en niet binnen een half jaar het staatsburgerschap hadden verworpen;
2. personen die geboren zijn in Georgië, maar die Georgië hebben verlaten na 21 december 1991. Deze personen mogen niet het staatsburgerschap van een ander land bezitten⁴².

Verkrijging door geboorte

Een kind van wie – bij zijn geboorte – beide ouders Georgisch staatsburger zijn, zal staatsburger zijn van Georgië, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 11).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders staatsburger van Georgië is, wordt beschouwd als staatsburger van Georgië indien (artikel 12):

1. deze persoon is geboren in Georgië;
2. deze persoon is geboren buiten de grenzen van Georgië, terwijl één van de ouders op dat moment een permanente verblijfplaats in Georgië had;
3. een van de ouders Georgisch staatsburger was ten tijde van de geboorte (ongeacht de plaats van geboorte) en de andere ouder staatloos of van onbekende nationaliteit.

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders Georgisch staatsburger was, en van wie beide ouders op dat moment een permanente verblijfplaats buiten de grenzen van Georgië hadden, het staatsburgerschap van het kind dat geboren is

⁴¹ De praktijk heeft geleerd dat deze tijdsduur niet aansluitend behoeft te zijn.

⁴² Deze bepaling is toegevoegd na het amendement van 2 maart 2001.

buiten de grenzen van Georgië, zal worden bepaald door een overeenkomst tussen de ouders. Als een dergelijke overeenkomst ontbreekt, dan zal de kwestie worden opgelost in overeenstemming met de wet van het land waar het kind is geboren (artikel 12).

Als bewezen is wie de vader is van het kind – van wie de moeder staatloos is en de vader wordt geacht Georgisch staatsburger te zijn – dan zal dit kind staatsburger van Georgië zijn, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 12).

Een kind dat geboren is in Georgië uit staatloze ouders die een permanente verblijfplaats hebben in Georgië, zal staatsburger zijn van Georgië (artikel 13).

Een kind dat is geboren in Georgië en van wie de ouders de buitenlandse nationaliteit bezitten, diens staatsburgerschap zal worden bepaald conform de wet van het land van zijn ouders (artikel 14).

Een kind dat zich op het grondgebied van Georgië bevindt, van wie de ouders niet bekend zijn, zal worden beschouwd als staatsburger van Georgië, tenzij andere informatie bekend wordt (artikel 15).

5.1.2 Verlenen van het Georgische staatsburgerschap

Naturalisatie

Vreemdelingen en staatlozen kunnen het Georgische staatsburgerschap aanvragen. Dit zal worden verleend onder de volgende voorwaarden (artikel 26):

1. deze personen dienen gedurende de afgelopen tien jaar (voorafgaand aan hun verzoek) een permanente verblijfplaats in Georgië te hebben gehad;
2. deze personen dienen voldoende kennis te hebben van de Georgische taal;
3. deze personen dienen voldoende kennis te hebben van de Georgische geschiedenis en grondwet;
4. deze personen dienen te beschikken over een eigen inkomen of onroerend goed in Georgië.

In uitzonderlijke gevallen is de president van Georgië gemachtigd om een Georgisch staatsburgerschap te verlenen aan bepaalde persoon, ongeacht de voorwaarden die genoemd worden in artikel 26.

Een persoon die het Georgische staatsburgerschap verkrijgt door naturalisatie, dient een loyaliteitsbelofte in de Georgische taal te ondertekenen, waarin onder andere staat vermeld dat betrokkene verklaart bekend te zijn met de Georgische grondwet (artikel 29 lid 1).

Het Georgische staatsburgerschap zal niet worden verleend als (artikel 26 lid 1):

1. deze persoon een internationale misdaad heeft begaan tegen de vrede en de mensheid;
2. deze persoon heeft deelgenomen aan een staatsmisdrijf, zoals bepaald in de wetgeving van Georgië.

Artikel 28 stelt dat een persoon die is gehuwd met een staatsburger van Georgië en die gedurende de afgelopen drie jaar in Georgië heeft gewoond, Georgisch staatsburger kan worden in overeenstemming met de voorwaarden genoemd in artikel 26 lid 2 en 3.

Herstel

Artikel 29 stelt dat het staatsburgerschap kan worden hersteld bij personen wiens staatsburgerschap was beëindigd:

1. als gevolg van onwettig verlies van het Georgische staatsburgerschap;
2. doordat afstand was gedaan van het Georgische staatsburgerschap. Het Georgische staatsburgerschap kan worden hersteld bij personen die op het moment van aanvraag een permanente verblijfplaats in Georgië hebben en die voldoen aan de voorwaarden genoemd in artikel 26 lid 2 en 3 en 26 lid 1;
3. als gevolg van de keuze van de ouders.

Een persoon van wie het Georgische staatsburgerschap wordt hersteld, dient een loyaliteitsbelofte in de Georgische taal te ondertekenen, waarin onder andere staat vermeld dat betrokkene verklaart bekend te zijn met de Georgische grondwet (artikel 29 lid 1).

Procedure bij verlening

Verzoeken tot verlening, teruggave en verlies van het Georgische staatsburgerschap dienen schriftelijk te worden ingediend bij het ministerie van Justitie in Georgië (artikel 34). De president van Georgië neemt hierover een beslissing middels een decreet (artikel 33). Het is mogelijk om beroep aan te tekenen tegen beslissingen inzake nationaliteitskwesties (artikel 42).

5.1.3 Verlies van het Georgische staatsburgerschap

Huwelijk

Als een Georgisch staatsburger en een buitenlander of een staatloze een huwelijk aangaan of ontbinden, blijft het staatsburgerschap van de Georgiër onveranderd. Verandering van staatsburgerschap van één van beide echtgenoten heeft evenmin gevolgen voor het staatsburgerschap van de ander (artikel 25).

Dubbel staatsburgerschap

Georgië erkent geen dubbel staatsburgerschap (artikel 1). Een persoon die het staatsburgerschap van een andere staat aanvaardt, verliest het Georgisch staatsburgerschap (artikel 32). Overigens is in 2001 een parlementaire commissie opgericht met als doel invoering van dubbel staatsburgerschap (onder andere in verband met de vele in Rusland verblijvende Georgiërs). Echter, concrete voorstellen zijn nog niet gedaan.

Verblijf in het buitenland

Een persoon die een permanente verblijfplaats buiten Georgië heeft en die zonder geldige reden heeft verzuimd zich binnen twee jaar te laten registreren bij het consulaat van Georgië, zal het staatsburgerschap van Georgië verliezen (artikel 32). Echter, verblijf in het buitenland leidt niet automatisch tot verlies van het staatsburgerschap (artikel 7). Een Georgisch staatsburger heeft het staatsburgerschap pas daadwerkelijk verloren, indien een decreet namens de president wordt uitgevaardigd (artikel 33).

Artikel 32 van de staatsburgerschapswet is met name opgesteld met het oog op verdachten van de aanslag op president Shevardnadze in 1995. Deze verdachten zijn Georgië ontvlucht. Men zag kennelijk graag dat deze verdachten het Georgische staatsburgerschap zouden verliezen. Dit artikel zou onder omstandigheden zeker toegepast kunnen worden. Echter, er zijn geen concrete gevallen bekend waarbij dit daadwerkelijk is gebeurd.

Volledigheidshalve zij vermeld dat nog twee redenen in de wet worden genoemd in welk geval een persoon het staatsburgerschap kan verliezen (artikel 32):

1. indien deze persoon in dienst is getreden bij de krijgsmacht, politie, organen van Justitie, of overheidsdiensten van een andere staat, zonder hiervoor toestemming te hebben gekregen van de betreffende Georgische instanties;
2. indien deze persoon het staatsburgerschap van Georgië heeft verkregen door overhandiging van vervalste documenten.

5.2 Vreemdelingenwet

De Wet inzake de Status van Vreemdelingen is op 3 juni 1993 aangenomen en trad op 8 juni 1993 in werking. De Immigratiewet is op 27 juli 1997 aangenomen en in werking getreden.

Een immigrant is een vreemdeling die het recht heeft op een permanente verblijfsvergunning in Georgië onder de Georgische wetgeving. Deze vreemdelingenstatus wordt toegekend aan personen als genoemd in artikel 5 van de Vreemdelingenwet (artikel 3 van de Immigratiewet).

Binnen tien dagen na aankomst in Georgië dient iedere immigrant zich te laten registreren bij het kantoor van het ministerie van Binnenlandse Zaken in zijn woonplaats (artikel 6 van de Immigratiewet).

Vreemdelingen kunnen een permanente verblijfsvergunning verkrijgen indien (artikel 5 van de Vreemdelingenwet):

1. deze vreemdeling etnisch Georgiër is;
2. deze vreemdeling ouder, echtgenoot of kind is van een Georgisch staatsburger;
3. deze vreemdeling ouder, echtgenoot of kind is van een immigrant die in Georgië woont;
4. deze vreemdeling onder de voogdijschap staat van een Georgisch staatsburger;
5. deze vreemdeling de voogdijschap heeft over een Georgisch staatsburger.

Vreemdelingen die om andere dan hierboven genoemde redenen in Georgië verblijven, kunnen een tijdelijke verblijfsvergunning verkrijgen (artikel 5 van de Vreemdelingenwet).

Vreemdelingen mogen een huwelijk aangaan of ontbinden met staatsburgers van Georgië, overeenkomstig de wetgeving van Georgië. Zij krijgen op het gebied van 'huwelijks- en familiebetrekkingen' dezelfde rechten en plichten als staatsburgers van Georgië (artikel 16 van de Vreemdelingenwet).

5.3 Vluchtelingenverdrag

In mei 1999 heeft Georgië het VN Vluchtelingenverdrag getekend en is toegetreden tot het Protocol van 1967.

De Vluchtelingenwet van Georgië is op 18 februari 1998 aangenomen. Vluchtelingen die in Georgië arriveren, dienen persoonlijk een vluchtelingenstatus aan te vragen bij het ministerie van Vluchtelingen en Onderkomen. Het ministerie dient binnen drie dagen na ontvangst van de aanvraag te beslissen of een vluchteling wordt geregistreerd of niet. Een negatieve beslissing dient binnen twee dagen na aanvraag bekend te worden gemaakt (artikel 2).

Vluchtelingen hebben onder andere het recht om (artikel 5):

1. in een tijdelijke vestigingsplaats te wonen voor zes maanden;
2. het staatsburgerschap aan te vragen bij het ministerie van Justitie (overeenkomstig de staatsburgerschapswetgeving van Georgië);
3. vrijwillig terug te keren naar het land van hun permanente verblijf.

De vluchtelingenstatus zal onder andere worden ontnomen, indien (artikel 10):

Algemeen Ambtsbericht Staatsburgerschaps- en Vreemdelingenwetgeving in de republieken van de voormalige Sovjet-Unie

1. een vluchteling het staatsburgerschap van Georgië of een ander land heeft verkregen;
2. een vluchteling vrijwillig de bescherming heeft genoten van het land dat hij gedwongen had ontvlucht;
3. een vluchteling Georgië heeft verlaten voor tijdelijk verblijf in het buitenland;
4. een vluchteling opzettelijk vervalste informatie of documenten heeft overhandigd.

In de Vreemdelingenwet is eveneens een artikel opgenomen, waarin staat dat Georgië asiel verleent aan vreemdelingen die in hun eigen land worden vervolgd vanwege bescherming van mensenrechten en vrede of vanwege aanklacht van progressieve, sociale, politieke of wetenschappelijke activiteiten. Asiel wordt niet verleend aan vreemdelingen wiens geloof en activiteiten niet overeenkomen met de doelstellingen en principes van de Verenigde Naties. Het besluit om asiel te verlenen aan vreemdelingen wordt genomen door de president van Georgië (artikel 6 van de Vreemdelingenwet).

6 Kazachstan

6.1 Staatsburgerschapswet

De Wet op het staatsburgerschap van de Republiek Kazachstan is op 20 december 1991 aangenomen, op 1 maart 1992 in werking getreden. Sinds het uitbrengen van het vorige ambtsbericht in juli 1999, is deze wet voor het laatst geamendeerd op 17 mei 2002.

6.1.1 Verkrijgen van het Kazachstaanse staatsburgerschap van rechtswege

Overgangsrecht

De volgende personen zullen worden beschouwd als staatsburger van Kazachstan (artikel 3):

1. personen die een permanente verblijfplaats hadden in Kazachstan op de dag dat de huidige wet van kracht werd;
2. personen die het Kazachstaanse staatsburgerschap hebben verkregen overeenkomstig deze wet;
3. personen die geboren zijn op het grondgebied van Kazachstan en geen staatsburger zijn van een vreemde staat⁴³.

Verkrijging door geboorte

Een kind van wie – bij zijn geboorte – beide ouders staatsburger zijn van Kazachstan, zal staatsburger zijn van Kazachstan, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 11).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders staatsburger van Kazachstan is, zal staatsburger zijn van Kazachstan indien (artikel 12):

1. deze persoon is geboren in Kazachstan;
2. deze persoon is geboren buiten de grenzen van Kazachstan en (een van) beide ouders op dat moment een permanente verblijfplaats in Kazachstan had(den).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders staatsburger van Kazachstan is, en van wie beide ouders op dat moment een permanente verblijfplaats buiten de grenzen van Kazachstan hadden, het staatsburgerschap van het kind dat buiten de grenzen van Kazachstan is geboren, zal worden bepaald door een schriftelijke overeenkomst tussen de ouders (artikel 12).

⁴³

Toegevoegd na het amendement van 17 mei 2002.

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders Kazachstaans staatsburger is en de andere ouder staatloos of van onbekende nationaliteit is, zal staatsburger van Kazachstan zijn, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 12).

Als bewezen is wie de vader is van het kind – van wie de moeder staatloos is en de vader wordt geacht staatsburger van Kazachstan te zijn – dan zal het kind onder 14 jaar staatsburger van Kazachstan zijn, ongeacht de plaats van geboorte. Als dit kind een permanente verblijfplaats heeft buiten de grenzen van Kazachstan, zal zijn staatsburgerschap bepaald worden na een schriftelijke aanvraag van de ouders (artikel 12).

Een kind dat zich op het grondgebied van Kazachstan bevindt, van wie de ouders niet bekend zijn, zal staatsburger zijn van Kazachstan (artikel 13).

Een kind dat geboren is in Kazachstan uit staatloze ouders die een permanente verblijfplaats hebben in Kazachstan, zal staatsburger zijn van Kazachstan (artikel 14).

6.1.2 Verlenen van het Kazachstaanse staatsburgerschap

Naturalisatie

Vreemdelingen en staatlozen kunnen het Kazachstaanse staatsburgerschap aanvragen overeenkomstig de huidige wet (artikel 15). De volgende personen kunnen een aanvraag tot naturalisatie indienen (artikel 16):

1. personen die een permanente verblijfplaats in Kazachstan hebben gehad gedurende de afgelopen vijf jaar (direct voorafgegaan aan de aanvraag) of die gehuwd zijn met een staatsburger van Kazachstan gedurende de afgelopen drie jaar⁴⁴;
2. burgers van voormalige Sovjet-republieken, die zijn teruggekeerd naar Kazachstan om daar permanent te gaan wonen⁴⁵ en van wie een direct familielid (i.e. echtgenote, kind, (groot)ouder, broer of zus) staatsburger van Kazachstan is.

Bij de aanvraag van het staatsburgerschap moeten documenten worden gevoegd waaruit de identiteit van de aanvrager blijkt (artikel 33). Artikel 16 geldt voor personen die zich na 1 maart 1992 in Kazachstan hebben gevestigd. De wet kent geen terugwerkende kracht.

Bovenstaande regels gelden niet voor de volgende personen (artikel 16):

1. personen die uitzonderlijke diensten hebben verricht voor Kazachstan;

⁴⁴ Toegevoegd na het amendement van 17 mei 2002.

⁴⁵ Toegevoegd na het amendement van 17 mei 2002.

2. personen, als ook hun afstammelingen, die Kazachstan hebben verlaten⁴⁶, maar die teruggekeerd zijn om zich permanent te vestigen in Kazachstan.

Het staatsburgerschap wordt niet toegekend aan de volgende personen (artikel 17):

1. personen die een misdaad hebben begaan tegen de mensheid, zoals dat is gedefinieerd in de internationale regelgeving;
2. personen die oproepen tot ondermijning van de staatseenheid en –integriteit;
3. personen die illegale praktijken uitvoeren gericht tegen de staatsveiligheid;
4. personen die etnische en religieuze haat aanwakkeren;
5. personen die veroordeeld zijn voor terrorisme;
6. personen die door een rechterlijke instantie zijn bestempeld als gevaarlijke criminelen;
7. personen die staatsburger zijn van een andere staat waarmee Kazachstan geen (bilateraal) verdrag heeft gesloten inzake aanvaarding van dubbel staatsburgerschap (dit is overigens niet van toepassing op personen genoemd in artikel 16 lid 2 en personen die in hun schriftelijke aanvraag hebben gemeld afstand te doen van hun vreemde staatsburgerschap)⁴⁷.

Herstel

Personen die voorheen in het bezit zijn geweest van het staatsburgerschap van Kazachstan kunnen, op hun verzoek, het staatsburgerschap herkrijgen, in overeenstemming met de vereisten van de huidige wet. Deze personen hoeven niet te voldoen aan de eis zoals genoemd in artikel 16 lid 1⁴⁸ (artikel 18).

Procedure bij verlening

Verlening, teruggave en verlies van het Kazachstaanse staatsburgerschap wordt behandeld op schriftelijk verzoek van de aanvrager (artikel 33). De president van Kazachstan neemt hierover een beslissing middels een decreet (artikel 36).

Kazachstan heeft de ‘Conventie inzake een vereenvoudigde procedure voor het verkrijgen van staatsburgerschap voor staatsburgers van de GOS-lidstaten’ ondertekend met Kyrgyzstan en Tadzjikistan⁴⁹.

Deze conventie bevat een vereenvoudigde procedure voor het verkrijgen en opzeggen van het staatsburgerschap van één van de GOS-landen. In principe verkrijgt de aanvrager het staatsburgerschap indien hij een document overlegt waaruit blijkt dat betrokkene voldoet aan één van de volgende twee voorwaarden:

⁴⁶ Aangepast na het amendement van 17 mei 2002.

⁴⁷ Toegevoegd na het amendement van 17 mei 2002.

⁴⁸ Toegevoegd na het amendement van 17 mei 2002.

⁴⁹ Moskou, 19 januari 1996. Dezerzijds is niet bekend sinds wanneer deze conventie rechtsgeldig is in Kazachstan.

1. betrokkene was een staatsburger van één van de bij de conventie aangesloten landen als ook van de voormalige Sovjet-Unie, woonde op 21 december 1991 in één van de deelnemende landen en was aldaar tevens permanent woonachtig op het moment dat deze conventie in werking trad;
2. betrokkene heeft een direct familielid dat permanent woonachtig is in en het staatsburgerschap heeft van het land waarvan betrokkene het staatsburgerschap aanvraagt. Uiteraard geldt ook hier de vereiste dat het één van de landen moet betreffen die partij zijn bij deze conventie.

Voor het verkrijgen van het staatsburgerschap in deze zogenaamde vereenvoudigde 'registratieprocedure' (maximale duur 3 maanden) dienen voorts een aanvraag en een kopie van de geboorteakte (of een ander document dat de geboorteplaats aantoont) te worden overgelegd.

Kazachstan sloot daarnaast op 20 januari 1995 een bilateraal verdrag met de Russische Federatie dat een vrijwel identieke regeling bevat. Kazachstan ratificeerde het verdrag op 28 februari 1995.

Een soortgelijk verdrag bestaat tussen Kazachstan en Wit-Rusland, gesloten te Minsk op 17 januari 1996 en geratificeerd door Kazachstan op 2 december 1997.

6.1.3 Verlies van het Kazachstaanse staatsburgerschap

Huwelijk

Als een Kazachstaans staatsburger en een niet-Kazachstaans staatsburger een huwelijk aangaan of ontbinden, blijft het staatsburgerschap van de echtgenoten onveranderd (artikel 7).

Dubbel staatsburgerschap

Voor Kazachstaanse staatsburgers geldt dat het bezit van een vreemd staatsburgerschap niet wordt erkend, behalve in de gevallen die in internationale verdragen zijn opgenomen. Alle Kazakken die in het verleden werden gedwongen het land te verlaten⁵⁰ en die momenteel in een ander land wonen, hebben wel het recht op een combinatie van het Kazachstaanse staatsburgerschap en dat van een ander land, tenzij dit in tegenspraak is met de wetgeving van het andere land waar ze staatsburger van zijn (artikel 3).

⁵⁰

Hier wordt vooral bedoeld op leden van de Kazakse diaspora, die in de jaren '20 en '30 vluchtten voor de politieke terreur van Stalin. Veel van deze vluchtelingen en hun afstammelingen zijn terecht gekomen in het westelijke deel van China (Xinjiang) of in Mongolië. Een deel van hen is de afgelopen jaren naar Kazachstan teruggekeerd.

Voor personen die al het staatsburgerschap van een vreemd land bezitten geldt dat het Kazachstaanse staatsburgerschap niet aan hen wordt toegekend, tenzij Kazachstan met het land in kwestie een verdrag heeft gesloten inzake erkenning van dubbel staatsburgerschap. Dit is dan weer niet van toepassing op personen genoemd in artikel 16 lid 2 en personen die in hun schriftelijke aanvraag hebben gemeld afstand te doen van hun vreemde staatsburgerschap⁵¹ (artikel 17).

Verblijf in het buitenland

Verblijf in het buitenland van een Kazachstaans staatsburger leidt niet automatisch tot verlies van het staatsburgerschap (artikel 7). Echter, een Kazachstaans staatsburger verliest zijn staatsburgerschap als hij een permanente verblijfplaats buiten de grenzen van Kazachstan heeft en zich niet heeft laten registreren bij een diplomatieke vertegenwoordiging gedurende vijf jaar zonder geldige reden (artikel 21 van de Grondwet).

6.2 Vreemdelingenwet

De Wet inzake Immigratie is op 26 juni 1992 aangenomen en op 1 december 1992 in werking getreden. Deze wet is voor het laatst geamendeerd op 1 maart 2001. Het decreet van de president inzake de Status van Vreemdelingen is op 19 juni 1995 aangenomen en op 24 juni 1995 in werking getreden. Dit decreet is voor het laatst geamendeerd op 10 november 2001.

Vreemdelingen mogen een huwelijk aangaan of ontbinden met staatsburgers van Kazachstan of andere personen. Zij krijgen op het gebied van ‘huwelijks- en familiebetrekkingen’ dezelfde rechten en plichten als staatsburgers van Kazachstan (artikel 14 van bovengenoemd Decreet).

Vreemdelingen kunnen een permanente en een tijdelijke verblijfsvergunning aanvragen (artikel 22 van de Immigratiewet).

Tijdelijke verblijfsvergunning

Tijdelijke verblijfsvergunningen worden onder andere verleend aan personen die een vluchtelingenstatus hebben verkregen en aan immigranten. Deze verblijfsvergunning is maximaal vijf jaar geldig, waarna deze verlengd kan worden voor nog eens drie jaar (artikel 23 van de Immigratiewet).

Een vreemdeling die trouwt met een permanente inwoner van Kazachstan, zal – samen met het inreisvisum – een tijdelijke verblijfsvergunning verkrijgen (artikel 23 van de Immigratiewet). In de praktijk resulteert een dergelijk huwelijk vrijwel

⁵¹

Toegevoegd na het amendement van 17 mei 2002.

altijd in het verlenen van een permanente verblijfsvergunning, welke per keer dient te worden verlengd en waardoor intussen het Kazachstaans staatsburgerschap kan worden aangevraagd (zie paragraaf 6.1.2, artikel 16).

Permanente verblijfsvergunning

Een vreemdeling met een permanent verblijf kan worden uitgezet indien zijn huwelijk met een staatsburger van Kazachstan ongeldig is verklaard en het huwelijk met een Kazachse staatsburger de grond voor toekenning van permanent verblijf is geweest⁵².

Permanente verblijfsvergunningen kunnen onder andere worden verleend aan immigranten die hiervoor een aanvraag doen en reeds minmaal drie jaar een tijdelijke verblijfsvergunning bezitten. Tevens kunnen deze verblijfsvergunningen worden verleend aan vluchtelingen en aan personen die in hun oude vaderland terugkeren om zich daar te hervestigen. In dit laatste geval worden de verblijfsvergunningen toegekend zonder een proefperiode. Eerdergenoemde personen kunnen het staatsburgerschap verkrijgen overeenkomstig de Wet op het Staatsburgerschap van Kazachstan (artikel 24 van de Immigratiewet).

6.3 Vluchtelingenverdrag

In december 1998 heeft Kazachstan het VN Vluchtelingenverdrag getekend en is toegetreden tot het Protocol van 1967. Het non-refoulement-beginsel werd in de praktijk reeds daarvoor gerespecteerd. Volgens UNHCR is geen geval van refoulement van vluchtelingen vanuit Kazachstan bekend. De enige uitzondering hierop vormen drie Oeigoeren die eind februari 1999 naar China werden uitgezet. Onduidelijk was of het hier vluchtelingen betrof of dat de drie tot een andere categorie migranten behoorden. De drie bleken politieke activisten te zijn en zijn in China berecht en geëxecuteerd. Sinds dit voorval heeft Kazachstan het refoulementverbod niet meer geschonden.

Vier jaar geleden is Kazachstan begonnen met het opstellen van een Vluchtelingenwet. De ontwerp-Vluchtelingenwet werd begin 2001 goedgekeurd door de Majlis (Lagerhuis) en de Senaat (Hogerhuis) van het Parlement. De ontwerp-Vluchtelingenwet is vervolgens door de regering om onbekende redenen ingetrokken voor verdere amenderingen die voor goedkeuring aan het Parlement zullen worden voorgelegd. Verwacht wordt dat de Vluchtelingenwet in de nabije toekomst zal worden aangenomen.

⁵²

Toegevoegd na wetwijziging van 1 maart 2001.

Een Instructie inzake Omgang met Personen die Erkenning als Vluchteling hebben gevraagd en Procedure van Vluchtelingenstatus⁵³ bevat volgens UNHCR een aantal ernstige tekortkomingen. Aan een asielzoeker die niet in het bezit is van een paspoort kan bijvoorbeeld registratie en toelating tot de asielprocedure worden geweigerd, wat in strijd is met de Vluchtelingenconventie van 1951 en het Protocol van 1967 inzake de vluchtelingenstatus. In dit verband is het belangrijk te vermelden dat artikel 4 lid 3 van de Grondwet van Kazachstan niet alleen voorrang van internationale verdragen boven nationale wetgeving voorschrijft, maar ook de directe toepassing van de bepalingen van zulke verdragen in Kazachstan.

⁵³

Deze Instructie is opgesteld door het Agency on Migration and Demography en dateert van 27 mei 1998.

7 Kyrgyzstan

7.1 Staatsburgerschapswet

De Wet op het Staatsburgerschap van de Republiek Kyrgyzstan is op 18 december 1993 aangenomen en op 18 februari 1994 in werking getreden. Sinds het uitbrengen van het vorige ambtsbericht in juli 1999, is deze wet niet meer gewijzigd.

7.1.1 Verkrijgen van het Kirgizische staatsburgerschap van rechtswege

Overgangsrecht

Op basis van de huidige wet worden de volgende personen beschouwd als staatsburgers van Kyrgyzstan (artikel 1):

1. personen die op 15 december 1990⁵⁴ op grond van de oude wetgeving burger van Kyrgyzstan waren en die niet in het bezit waren van het staatsburgerschap van een ander land;
2. personen die ná 15 december 1990⁵⁵ staatsburger van Kyrgyzstan waren geworden, op de manier zoals vastgesteld in de wet, en die het staatsburgerschap niet hebben verloren op het moment dat de huidige wet van kracht werd;
3. personen die het Kirgizische staatsburgerschap hebben verkregen overeenkomstig de huidige wet.

Verkrijging door geboorte

Een kind van wie – bij zijn geboorte – beide ouders staatsburger van Kyrgyzstan zijn, zal worden beschouwd als staatsburger van Kyrgyzstan, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 13).

Een kind dat geboren is in Kyrgyzstan en van wie – bij zijn geboorte – de vader staatsburger van Kyrgyzstan was en de moeder buitenlands staatsburger of staatloos was, zal worden beschouwd als staatsburger van Kyrgyzstan (artikel 14).

Een kind dat geboren is buiten de grenzen van Kyrgyzstan en van wie – bij zijn geboorte – de vader Kirgizisch staatsburger was, die op dat moment een permanente verblijfplaats had in Kyrgyzstan, zal worden beschouwd als staatsburger van Kyrgyzstan (artikel 14).

⁵⁴

De dag waarop de Verklaring inzake Staatsovereïniteit van Kyrgyzstan werd aangenomen.

⁵⁵

Ibidem.

Een kind dat geboren is buiten de grenzen van Kyrgyzstan en van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders staatsburger van Kyrgyzstan was en de andere ouder buitenlands staatsburger was, en van wie beide ouders een permanente verblijfplaats buiten Kyrgyzstan hadden, diens staatsburgerschap zal worden bepaald door een schriftelijke overeenkomst tussen de ouders (artikel 14).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders staatsburger van Kyrgyzstan was en de andere ouder van onbekende nationaliteit, zal worden beschouwd als staatsburger van Kyrgyzstan, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 14).

Als bewezen is wie de vader is van een kind – van wie de moeder staatloos is en de vader staatsburger van Kyrgyzstan – dan zal dit kind onder 14 jaar staatsburger van Kyrgyzstan zijn, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 14).

Een kind dat zich in Kyrgyzstan bevindt, van wie de ouders onbekend zijn, zal staatsburger van Kyrgyzstan zijn (artikel 15).

7.1.2 Verlenen van het Kirgizische staatsburgerschap

Naturalisatie

Vreemdelingen en staatlozen kunnen een aanvraag tot naturalisatie indienen. Het Kirgizische staatsburgerschap zal worden verleend onder de volgende voorwaarden (artikel 21):

1. de personen dienen afstand te doen van het vreemde staatsburgerschap;
2. de personen dienen gedurende de afgelopen vijf jaar een permanente verblijfplaats gehad te hebben in Kyrgyzstan;
3. de personen dienen voldoende (wettelijk vastgesteld minimum) kennis te hebben van de Kirgizische taal;
4. de personen dienen te beschikken over wettige middelen van bestaan.

De in lid 2 en 3 van artikel 21 genoemde voorwaarden voor verkrijging van het Kirgizische staatsburgerschap gelden niet voor de volgende personen (artikel 21):

1. personen van Kirgizische etniciteit die buiten de grenzen van Kyrgyzstan wonen/permanent verblijven;
2. personen die de Republiek Kyrgyzstan bijzondere diensten hebben bewezen;
3. personen die het staatsburgerschap van Kyrgyzstan wensen te herkrijgen;
4. personen die met een Kirgizisch staatsburger zijn gehuwd;
5. personen die in Kyrgyzstan zijn geboren, maar elders wonen/permanent verblijven.

Het staatsburgerschap wordt niet toegekend aan de volgende personen (artikel 22):

1. personen die ernstige misdaden hebben begaan en daarvoor gevangenisstraf hebben ondergaan;
2. personen die etnische en raciale haat aanwakkeren;
3. personen die activiteiten ontplooiën tegen de belangen van Kirgyzstan;
4. personen die betrokken zijn bij terroristische activiteiten.

Een persoon die Kirgizisch staatsburger is geweest kan op verzoek het staatsburgerschap van Kirgyzstan herkrijgen, in overeenstemming met de procedure voor toekenning van het Kirgizische staatsburgerschap zoals is vastgelegd in de wet. De president van Kirgyzstan herstelt op individuele basis het Kirgizische staatsburgerschap (artikel 26).

Procedure bij verlening

De president beslist inzake toekenning, herstel en afstand doen van het staatsburgerschap (artikel 27).

Het ministerie van Binnenlandse Zaken accepteert aanvragen inzake staatsburgerschap en stuurt deze met andere vereiste documenten naar de president; stelt het bezit van het staatsburgerschap vast; en registreert verlies van het staatsburgerschap. Alle bovengenoemde taken hebben slechts betrekking op personen die een permanente verblijfplaats in Kirgyzstan hebben (artikel 28).

Het ministerie van Buitenlandse Zaken, de diplomatieke vertegenwoordigingen en de consulaire instanties hebben dezelfde taken en bevoegdheden als het ministerie van Binnenlandse Zaken met dit verschil dat deze taken betrekking hebben op personen die een permanente verblijfplaats buiten de grenzen van Kirgyzstan hebben. Daarnaast heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken nog een extra taak, namelijk registratie van staatsburgers van Kirgyzstan die een permanente verblijfplaats buiten Kirgyzstan hebben (artikel 29).

Aanvragen voor toekenning, herstel of afstand doen van het Kirgizische staatsburgerschap dienen schriftelijk te worden overhandigd (artikel 31). De termijn voor de behandeling van aanvragen mag niet langer dan 1 jaar zijn (artikel 35). Het is mogelijk om in beroep te gaan tegen beslissingen van de president (artikel 39).

Kirgyzstan heeft de ‘Conventie inzake een vereenvoudigde procedure voor het verkrijgen van staatsburgerschap voor staatsburgers van de GOS-lidstaten’ afgesloten met Kazachstan en Tadzjikistan⁵⁶.

⁵⁶

Moskou, 19 januari 1996. Dezerzijds is niet bekend sinds wanneer deze conventie rechtsgeldig is in Kirgyzstan.

Deze conventie bevat een vereenvoudigde procedure voor het verkrijgen en opzeggen van het staatsburgerschap van één van de GOS-landen. De aanvrager verkrijgt het staatsburgerschap in principe indien hij een document overlegt waaruit blijkt dat betrokkene voldoet aan één van de volgende twee voorwaarden:

1. betrokkene was een staatsburger van één van de bij de conventie aangesloten landen als ook van de voormalige Sovjet-Unie, woonde op 21 december 1991 in één van de deelnemende landen en was aldaar tevens permanent woonachtig op het moment dat deze conventie in werking trad;
2. betrokkene heeft een direct familielid dat permanent woonachtig is en het staatsburgerschap heeft van het land waarvan hij het staatsburgerschap aanvraagt. Uiteraard geldt ook hier de vereiste dat het één van de landen moet betreffen die partij zijn bij deze conventie.

Voor het verkrijgen van het staatsburgerschap in deze zogenaamde vereenvoudigde 'registratieprocedure' (maximale duur 3 maanden) dienen voorts een aanvraag en een kopie van de geboorteakte (of een ander document dat de geboorteplaats aantoonst) te worden overgelegd.

7.1.3 Verlies van het Kirgizische staatsburgerschap

Huwelijk

Als een Kirgizisch staatsburger en een vreemdeling of een staatloze een huwelijk aangaan of ontbinden, blijft het staatsburgerschap van beide echtgenoten onveranderd. Verandering van het staatsburgerschap van een van de echtgenoten heeft evenmin gevolgen voor het staatsburgerschap van de ander (artikel 7).

Dubbel staatsburgerschap

Het bezit van het staatsburgerschap van andere landen wordt niet erkend voor personen die staatsburger van Kirgyzstan zijn (artikel 5).

Verblijf in het buitenland

Een Kirgizisch staatsburger die buiten de grenzen van Kirgyzstan woont, verliest niet automatisch het Kirgizische staatsburgerschap. Staatsburgers die een permanente verblijfplaats buiten de grenzen van Kirgyzstan hebben, dienen zich wel te laten registreren bij een diplomatieke vertegenwoordiging of consulaire kantoor (artikel 6).

Een Kirgizisch staatsburger die een permanente verblijfplaats buiten de grenzen van Kirgyzstan heeft, en die zich niet heeft laten registreren bij een diplomatieke vertegenwoordiging gedurende drie jaar zonder geldige redenen, verliest zijn staatsburgerschap (artikel 25). In dat geval wordt het staatsburgerschap met terugwerkende kracht ontnomen. Dat wil zeggen dat indien na afloop van

(minstens) drie jaar wordt geoordeeld dat een persoon zich zonder geldige reden niet heeft laten registreren, betrokkene het staatsburgerschap verliest vanaf het begin van het negeren van de consulaire meldingsplicht.

7.2 Vreemdelingenwet

De Wet inzake de Status van Vreemdelingen is aangenomen op 14 december 1993 en op 6 april 1994 in werking getreden. De Wet inzake Externe Migratie is op 23 juni 2000 aangenomen en op 17 juli 2000 in werking getreden. Deze laatste wet vervangt de Wet inzake het Verblijf van Vreemdelingen van 6 juli 1994.

De Wet inzake de Status van Vreemdelingen geldt zowel voor vreemdelingen als voor staatlozen (artikel 24).

Vreemdelingen mogen een huwelijk aangaan of ontbinden met staatsburgers van Kyrgyzstan en andere personen overeenkomstig de wetten van Kyrgyzstan. Zij krijgen op het gebied van ‘huwelijks- en familiebetrekkingen’ dezelfde rechten en plichten als staatsburgers van Kyrgyzstan (artikel 16 van de Wet inzake Status van Vreemdelingen).

Vreemdelingen en staatlozen die in Kyrgyzstan arriveren, kunnen een tijdelijke of permanente verblijfsvergunning aanvragen. Deze worden afgegeven door het ministerie van Binnenlandse Zaken (artikel 15 van de Wet inzake Externe Migratie).

Tijdelijke verblijfsvergunning

Vreemdelingen en staatlozen die langer dan zes maanden in Kyrgyzstan blijven, mogen een tijdelijke verblijfsvergunning aanvragen, overeenkomstig deze wet (artikel 15 van de Wet inzake Externe Migratie). Een tijdelijke verblijfsvergunning wordt afgegeven aan personen die vanwege werk of studie langer dan zes maanden in Kyrgyzstan verblijven. Deze verblijfsvergunning is een jaar geldig en kan jaarlijks verlengd worden tot een periode van maximaal vijf jaar. Tevens kan aan familieleden van bovengenoemde personen een dergelijke verblijfsvergunning worden afgegeven (artikel 26 van de Wet inzake Externe Migratie).

Immigrantenstatus en permanente verblijfsvergunning

Vreemdelingen en staatlozen die tijdelijk in Kyrgyzstan verblijven en een immigrantenstatus willen verkrijgen, kunnen een aanvraag indienen bij het ministerie van Binnenlandse Zaken. Vreemdelingen en staatlozen die permanent in Kyrgyzstan willen gaan wonen, kunnen een aanvraag indienen om een immigrantenstatus te verkrijgen. Deze aanvraag wordt via het ministerie van

Buitenlandse Zaken doorgezonden naar het ministerie van Binnenlandse Zaken (artikel 31 van de Wet inzake Externe Migratie).

De volgende vreemdelingen en staatlozen komen in aanmerking voor een immigrantenstatus (artikel 33 van de Wet inzake Externe Migratie):

1. personen van wie een van de ouders staatsburger van Kyrgyzstan is;
2. ouders, echtgenote, kinderen van een staatsburger van Kyrgyzstan;
3. ouders, echtgenote, kinderen van een immigrant;
4. personen die onder voogdijschap staan van een staatsburger van Kyrgyzstan;
5. personen die voogd zijn van een Kirgizisch staatsburger;
6. wetenschappers, specialisten en andere personen die een belangrijke bijdrage leveren aan de economische, sociale en culturele ontwikkeling van Kyrgyzstan.

7.3 Vluchtelingenverdrag

Op 8 oktober 1996 heeft Kyrgyzstan het VN Vluchtelingenverdrag getekend en is toetreden tot het Protocol van 1967.

De nieuwe Vluchtelingenwet is op 14 februari 2002 aangenomen en op 25 maart 2002 in werking getreden. Deze wet geeft aan alle vluchtelingen dezelfde legale status, ongeacht ras, geslacht, religie en land van herkomst. Een bevoegd overheidsorgaan beslist binnen zes maanden na aanvraag of een persoon als vluchteling wordt erkend. Vanaf het moment dat de aanvraag wordt geregistreerd, heeft de aanvrager het recht om in Kyrgyzstan te blijven totdat de uiteindelijke beslissing is genomen.

De Vluchtelingenwet voorziet in het principe van gezinshereniging, dat wil zeggen dat de vluchteling als hoofd van het gezin tevens een vluchtelingenstatus kan aanvragen voor echtgenote, minderjarige kind(eren) en andere personen die financieel afhankelijk van hem zijn.

Voor wat betreft vluchtelingenproblemen werkt Kyrgyzstan nauw samen met UNHCR en andere internationale organisaties. Zo heeft Kyrgyzstan in 2001, met behulp van UNHCR, aan meer dan 1250 vluchtelingen uit Tadzjikistan het Kirgizische staatsburgerschap toegekend. Deze vluchtelingen woonden minstens zeven jaar in Kyrgyzstan en hebben voor het overgrote deel de Kirgizische etniciteit.

8 Letland

8.1 Staatsburgerschapswet

De Wet op het Staatsburgerschap van de Republiek Letland is op 22 juli 1994 aangenomen en op 25 augustus 1994 in werking getreden. Deze wet is voor het laatst geamendeerd op 22 juni 1998. Na het referendum van 3 oktober 1998, waarbij het amendement werd goedgekeurd, is het herziene staatsburgerschap in werking getreden. Sinds het uitbrengen van het vorige ambtsbericht in juli 1999, is deze wet niet meer gewijzigd.

Op 5 november 1999 is Letland toegetreden tot het Verdrag inzake de Status van Staatlozen. In dit verdrag staat vermeld dat een persoon staatloos is wanneer hij niet automatisch als staatsburger wordt beschouwd volgens de wetgeving van een land. De bij dit verdrag aangesloten staten zullen – voor zover mogelijk – naturalisatie voor staatlozen bevorderen en de procedure vergemakkelijken.

8.1.1 Verkrijgen van het Letse staatsburgerschap van rechtswege

Overgangsrecht

Op basis van de huidige wet worden de volgende personen beschouwd als staatsburger van Letland (artikel 2):

1. personen die reeds op 17 juni 1940⁵⁷ Lets staatsburger waren, als ook hun geregistreerde afstammelingen, tenzij zij na 4 mei 1990 een ander staatsburgerschap hebben verkregen;
2. etnische Letten en etnische Lieven⁵⁸ die een permanente verblijfplaats in Letland hebben en vóór 31 maart 1996 in Letland geregistreerd waren en die niet in het bezit zijn van een ander staatsburgerschap;
3. vrouwen die een permanente verblijfplaats in Letland hebben, als ook hun geregistreerde afstammelingen, en die op grond van artikel 7 van de staatsburgerschapswet van 1919 hun staatsburgerschap hebben verloren, tenzij zij na 4 mei 1990 een ander staatsburgerschap hebben verkregen;
4. personen die een permanente verblijfplaats in Letland hebben, die middelbaar onderwijs hebben voltooid in de Letse taal en die geen ander staatsburgerschap hebben;
5. personen die het Letse staatsburgerschap hebben verkregen door naturalisatie;

⁵⁷

De dag voordat Letland haar onafhankelijkheid verloor.

⁵⁸

Lieven behoren tot een afzonderlijke etnische groep in Letland, van Fins-Ugrische afkomst, die oorspronkelijk langs de Letse en Estse kust en in noordwest-Letland woonden.

6. vondelingen in Letland van wie de ouders niet bekend zijn;
7. kinderen zonder ouders die wonen in weeshuizen of internaten in Letland;
8. kinderen, geboren uit ouders met het Lets staatsburgerschap, ongeacht de plaats van geboorte.

Verkrijging door geboorte

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één ouder het Letse staatsburgerschap had en de andere ouder een vreemde nationaliteit, zal staatsburger zijn van Letland indien (artikel 3):

1. deze persoon is geboren in Letland;
 2. deze persoon is geboren buiten de grenzen van Letland, terwijl (één van) de ouders op dat moment een permanente verblijfplaats in Letland had(den).
- In bovengenoemde gevallen kunnen de ouders bij wederzijdse overeenstemming het staatsburgerschap van een andere staat voor het kind kiezen (artikel 3).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één ouder het Lets staatsburgerschap heeft en de andere ouder een vreemde nationaliteit, en van wie beide ouders een permanente verblijfplaats buiten Letland hebben, diens staatsburgerschap zal worden bepaald door een wederzijdse overeenkomst tussen de ouders (artikel 3).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één ouder het Lets staatsburgerschap heeft en de andere ouder staatloos of van onbekende nationaliteit is, zal staatsburger van Letland zijn, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 3).

Een kind dat na 21 augustus 1991 is geboren uit staatloze ouders, krijgt het Letse staatsburgerschap onder de volgende voorwaarden (artikel 3.1)⁵⁹:

1. de permanente verblijfplaats van de ouders is in Letland;
2. de ouders hebben geen gevangenisstraf van langer dan vijf jaar gekregen voor een delict;
3. de ouders zijn gedurende de gehele periode tot aan het plegen van het delict, staatloos geweest.

8.1.2 Verlenen van het Letse staatsburgerschap

Naturalisatie

Personen die op grond van de Wet op het Staatsburgerschap niet automatisch het Letse staatsburgerschap hebben verworven, kunnen een aanvraag tot naturalisatie indienen (artikel 10). Naturalisatie zal slechts worden verleend aan personen die geregistreerd staan in de bevolkingsregister, onder de volgende voorwaarden (artikel 12):

⁵⁹

Toegevoegd na het amendement van 22 juni 1998.

1. zij dienen hun permanente verblijfplaats in Letland te hebben gedurende ten minste vijf jaar, gerekend vanaf 4 mei 1990;⁶⁰
2. zij dienen kennis te hebben van de Letse taal;
3. zij dienen kennis te hebben van de Grondwet;
4. zij dienen kennis te hebben van het volkslied en de geschiedenis van Letland;
5. zij dienen een legale bron van inkomsten te hebben;
6. zij dienen een eed van loyaliteit af te leggen;
7. zij dienen een verklaring over te leggen betreffende het afstand doen of verlies van een eventueel vorig staatsburgerschap, of een bewijs van toestemming voor emigratie.

Staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie, die op 4 mei 1990 een permanente verblijfplaats in Letland hadden, dienen een verklaring over te leggen waarin staat dat zij niet het staatsburgerschap van een andere staat hebben verkregen, of dat zij het vorige staatsburgerschap hebben verloren. Deze verklaringen en/of documenten worden pas overgelegd nadat is vastgesteld dat er geen andere obstakels zijn om betrokkene het Letse staatsburgerschap te verlenen (artikel 12).

Het Letse staatsburgerschap zal niet worden verleend (artikel 11):

1. indien uit een gerechtelijke uitspraak blijkt dat er sprake was van ongrondwettelijke activiteiten gericht tegen de Republiek Letland of tegen de democratische parlementaire structuur;
2. indien uit een gerechtelijke uitspraak blijkt dat er sinds 4 mei 1990 sprake was van fascistische, chauvinistische, nationaal-socialistische, communistische of andere totalitaire ideeën of van het propageren van etnische of raciale onverdraagzaamheid;
3. indien betrokkene overheidsfunctionaris is in dienst van een vreemde mogendheid;
4. indien betrokkene in dienst is (geweest) van het leger, geheime dienst of politie (militia) van een vreemde mogendheid;
5. indien betrokkene zich na 17 juni 1940, onmiddellijk na demobilisatie van de Sovjet-troepen (Russische troepen), in Letland heeft gevestigd, maar geen permanente verblijfplaats had in Letland op het moment dat hij in militaire dienst trad in het Sovjet-leger⁶¹;
6. indien betrokkene in dienst is geweest van KGB (zowel Sovjet-Unie als de voormalige Letse Sovjet Socialistische Republiek), of van geheime diensten van vreemde mogendheden, nadat zulks is gebleken conform de wettelijk vastgelegde procedures;

⁶⁰ Voor personen die na 1 juli 1992 in Letland zijn gearriveerd, zal de vijf-jaren termijn gaan tellen vanaf het moment dat de verblijfsvergunning is verkregen.

⁶¹ Een uitzondering zou kunnen worden gemaakt indien betrokkene speciale diensten heeft bewezen aan de Republiek Letland. Het Letse parlement kan zich over dergelijke uitzonderingen uitspreken.

7. indien betrokkene bestraft is in Letland of een ander land, voor een misdaad die ook als misdaad wordt erkend in Letland op het moment dat deze wet van kracht werd;
8. indien betrokkene na 13 januari 1991 nog diensten heeft verricht voor de voormalige Communistische Partij van de Sovjet-Unie, de voormalige Communistische Partij van Letland, de "Working People's International Front of the Latvian SSR", de "United Council of Labour Collectives", de "Organisation for War and Labour Veterans", de "All-Latvian Salvation of Society Committee" of de regionale comités daarvan, of de "Union of Communists of Latvia".

In alle gevallen waarbij een aanvraag tot naturalisatie wordt aangevraagd en het vermoeden bestaat dat betrokkene een crimineel verleden heeft of heeft samengewerkt met de KGB, zal de aanvraag worden vastgehouden totdat een oordeel van het hof van kracht wordt.

Personen op wiens aanvraag negatief is beschikt, hebben het recht om een jaar na de datum van de beschikking opnieuw een aanvraag in te dienen (artikel 12).

8.1.3 Verlies van het Letse staatsburgerschap

Huwelijk

Als een Lets staatsburger en een vreemdeling of staatloze een huwelijk aangaan of ontbinden, blijft het staatsburgerschap van de Let onveranderd. Verandering van staatsburgerschap van één van beide echtgenoten heeft evenmin gevolgen voor het staatsburgerschap van de ander (artikel 5).

Dubbel staatsburgerschap

Dubbel staatsburgerschap wordt niet erkend in Letland (artikel 9).

Verblijf in het buitenland

Verblijf in het buitenland van een Lets staatsburger, leidt niet automatisch tot verlies van het staatsburgerschap, behalve in die gevallen zoals in de wet beschreven⁶² (artikel 6).

8.2 Vreemdelingenwet

De Wet inzake Binnenkomst en Verblijf van Vreemdelingen en Staatlozen in Letland is op 9 juni 1992 aangenomen en op 1 juli 1992 in werking getreden.

⁶²

Toegevoegd na het amendement van 22 juni 1998. In de wetgeving is niet opgenomen van welke gevallen sprake is.

Vreemdelingen en staatlozen kunnen een tijdelijke dan wel een permanente verblijfsvergunning verkrijgen (artikel 12).

Vreemdelingen die hun permanente verblijf buiten de grenzen van Letland hebben en gehuwd zijn met een Lets staatsburger, kunnen een tijdelijke verblijfsvergunning krijgen voor een periode van maximaal één jaar bij de eerste aanvraag. Daarna kunnen zij een tweede aanvraag indienen voor een tijdelijke verblijfsvergunning van vier jaar, mits het echtpaar dan nog steeds is gehuwd. Indien het echtpaar na deze laatste periode niet is gescheiden, kan de vreemdeling een permanente verblijfsvergunning verkrijgen (artikel 25).

Verblijfsvergunningen worden ongeldig verklaard (artikel 37):

1. indien een persoon zich langer dan één jaar ononderbroken buiten Letland heeft bevonden of zich langer dan tweeënehalf jaar binnen de vijf-jaren termijn buiten Letland heeft bevonden, behalve indien betrokkene kan aantonen dat deze omstandigheden plaatsvonden vanwege redenen die buiten zijn macht lagen;
2. indien een persoon is teruggekeerd naar zijn land van herkomst.

De vreemdelingenwet maakt geen onderscheid tussen burgers van de voormalige Sovjet-Unie en staatsburgers van andere landen. Voor vrijwel alle GOS-landen geldt dat staatsburgers van Letland geen visum nodig hebben.⁶³

8.3 Vluchtelingenverdrag

Op 19 juni 1997 heeft Letland het VN Vluchtelingenverdrag getekend en is toegetreden tot het Protocol van 1967. De Wet op Asielzoekers en Vluchtelingen in Letland is op dezelfde dag aangenomen en op 1 januari 1998 in werking getreden. De inhoud van deze wet bevat dezelfde criteria om een vluchtelingenstatus toe te kennen als het Vluchtelingenverdrag. Aanvragen van asielzoekers en verlening van een vluchtelingenstatus worden behandeld door het ministerie van Binnenlandse Zaken. Tegen beslissingen kan bezwaar worden aangetekend bij het ministerie van Justitie.

⁶³

Staatsburgers van Letland hebben wel een visum nodig om Azerbaidjan in- en uit te reizen.

9 Litouwen

9.1 Staatsburgerschapswet

De Wet op het Staatsburgerschap van de Republiek Litouwen is op 5 december 1991 aangenomen en op 11 december 1991 in werking getreden. Deze wet is voor het laatst gewijzigd op 2 juli 1997. Sinds het uitbrengen van het vorige ambtsbericht in juli 1999, is deze wet niet meer gewijzigd.

Op 7 februari 2000 is Litouwen toegetreden tot het Verdrag inzake de Status van Staatlozen. In dit verdrag staat vermeld dat een persoon staatloos is wanneer hij niet automatisch als staatsburger wordt beschouwd volgens de wetgeving van een land. De bij dit verdrag aangesloten staten zullen – voor zover mogelijk – naturalisatie voor staatlozen bevorderen en de procedure vergemakkelijken.

9.1.1 Verkrijgen van het Litouwse staatsburgerschap van rechtswege

Overgangsrecht

Op basis van de huidige wet worden de volgende personen beschouwd als staatsburger van Litouwen (artikel 1):

1. personen die vóór 15 juni 1940 staatsburger van Litouwen waren, als ook hun kinderen en kleinkinderen (tenzij deze kinderen of kleinkinderen Litouwen permanent hebben verlaten);
2. personen die een permanente verblijfplaats in Litouwen hadden in de periode van 9 januari 1919 tot 15 juni 1940, als ook hun kinderen en kleinkinderen, mits zij op 11 december 1991 een permanente verblijfplaats hadden en thans nog hebben in Litouwen en geen staatsburger zijn van een ander land;
3. personen die de Litouwse etniciteit hebben, maar die Litouwen vóór 16 februari 1918 hebben verlaten en nu permanent in een ander land verblijven, tenzij zij het staatsburgerschap van een ander land hebben;
4. personen die het staatsburgerschap van Litouwen hebben verkregen vóór 4 november 1991, op basis van de oude staatsburgerschapswet die van kracht was voordat de wet van 5 december 1991 van kracht werd;
5. andere personen die het staatsburgerschap van Litouwen hebben verkregen op grond van deze wet.

Verkrijging door geboorte

Een kind van wie – bij zijn geboorte – beide ouders staatsburger van Litouwen zijn, krijgt het staatsburgerschap van Litouwen, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 8).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders staatsburger van Litouwen is, krijgt het staatsburgerschap van Litouwen indien (artikel 9):

1. het kind is geboren in Litouwen;
2. het kind is geboren buiten de grenzen van Litouwen, en (één van) de ouders op dat moment een permanente verblijfplaats in Litouwen had(den).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders het Litouwse staatsburgerschap bezat en van wie beide ouders op dat moment een permanente verblijfplaats buiten de grenzen van Litouwen hadden, diens staatsburgerschap zal worden bepaald door een wederzijdse overeenkomst van de ouders (artikel 9).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders staatsburger van Litouwen is en de andere ouder staatloos of van onbekende nationaliteit, krijgt het staatsburgerschap van Litouwen, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 9).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – beide ouders staatloos zijn en permanent woonachtig zijn in Litouwen, krijgt het Litouwse staatsburgerschap (artikel 10).

Een kind dat zich in Litouwen bevindt en van wie de ouders niet bekend zijn, wordt beschouwd als staatsburger van Litouwen (artikel 11).

9.1.2 Verlenen van het Litouwse staatsburgerschap

Naturalisatie

Personen die bereid zijn de eed van de republiek af te leggen, kunnen een aanvraag tot naturalisatie doen. Het Litouwse staatsburgerschap zal dan worden verleend indien (artikel 12):

1. deze personen met goed gevolg examen hebben afgelegd in de Litouwse taal;
2. deze personen de laatste tien jaar een permanente verblijfplaats hebben gehad in Litouwen;
3. deze personen een permanente arbeidsplaats hebben of een vaste legale bron van inkomsten in Litouwen;
4. deze personen met goed gevolg examen hebben afgelegd in de voornaamste bepalingen van de grondwet van Litouwen;
5. deze personen staatloos zijn of staatsburger zijn van een land waarvan de wetten bepalen dat zij het eigen staatsburgerschap verliezen bij verkrijging van het Litouwse staatsburgerschap, of indien zij zich bereid verklaren het staatsburgerschap van een andere staat op te geven bij verkrijging van het Litouwse staatsburgerschap.

Voorts kan de president bij wijze van uitzondering het staatsburgerschap verlenen aan personen die zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de Litouwse staat (artikel 16).

Procedure bij verlening

Personen die een aanvraag indienen voor verlening van het Litouwse staatsburgerschap, dienen de volgende documenten te overleggen (artikel 28):

1. identiteitsbewijs (bijvoorbeeld binnenlands paspoort);
2. geboorteakte;
3. certificaat van permanente verblijfplaats en werkzaamheden (beroep);
4. bewijs dat de aanvrager geen drugs- of alcoholverslaving heeft, noch een besmettelijke ziekte.

Over verlening, teruggave en verlies van het Litouwse staatsburgerschap wordt beslist door de president van Litouwen middels een decreet (artikel 31). Decreten van de president worden in de officiële staatskrant 'Valstybes Zinios' gepubliceerd (artikel 33).

Huwelijk

Aan een vreemdeling die ten minste 3 jaar met een Litouws staatsburger is gehuwd en gedurende die tijd in Litouwen heeft gewoond, zal het Litouwse staatsburgerschap worden verleend (mits wordt voldaan aan artikel 12 lid 1, 4 en 5). Personen die vallen in de categorie gedeporteerden en politieke gevangenen, als ook hun kinderen die in ballingschap zijn geboren, en die gehuwd zijn met een Litouwse staatsburger, kunnen het staatsburgerschap verkrijgen na drie jaar huwelijk, op voorwaarde dat ze met hun echtgenote naar Litouwen verhuizen voor een permanent verblijf aldaar, en indien zij voldoen aan de eisen van artikel 12 lid 1, 4 en 5 (artikel 14).

De volgende personen behouden het recht op het staatsburgerschap van Litouwen voor onbepaalde tijd (artikel 17):

1. personen die het staatsburgerschap van Litouwen hadden tot 15 juni 1940, als ook hun kinderen (indien deze personen en hun kinderen niet gerepatrieerd zijn uit Litouwen). Deze personen zullen het recht op het staatsburgerschap behouden krachtens artikel 1 van de huidige wet;
2. personen met een Litouwse etniciteit, die in andere landen permanent wonen. Deze personen zullen het recht op het staatsburgerschap behouden indien ze afstand doen van het vreemde staatsburgerschap en terugkeren naar Litouwen voor permanent verblijf.

9.1.3 Verlies van het Litouwse staatsburgerschap

Huwelijk

Als een Litouws staatsburger en een buitenlander of een staatloze een huwelijk aangaan of ontbinden, blijft het staatsburgerschap van de Litouwer onveranderd (artikel 4).

Dubbel staatsburgerschap

Een persoon die het staatsburgerschap van een andere staat aanneemt, verliest het staatsburgerschap van Litouwen (artikel 19).

Verblijf in het buitenland

Een persoon verliest het staatsburgerschap van Litouwen wanneer hij daadwerkelijk de banden met Litouwen heeft verbroken doordat hij in het buitenland heeft gewoond gedurende een ononderbroken periode van meer dan drie jaar, en in het bezit is van een ongeldig Litouws paspoort of geen Litouws paspoort meer bezit (artikel 21).

9.2 Vreemdelingenwet

De Immigratiewet is op 4 september 1991 aangenomen en in werking getreden. De Wet inzake de Status van Vreemdelingen is op 17 december 1998 in werking getreden en op 12 juni 2001 is deze geamendeerd.

Voor vrijwel alle GOS-landen geldt dat staatsburgers van Litouwen geen visum nodig hebben.⁶⁴

Buitenlanders kunnen een verblijfsvergunning aanvragen in Litouwen onder de voorwaarde dat ze een uitnodiging hebben van een staatsburger van Litouwen (artikel 4 van de Immigratiewet).

Buitenlanders mogen niet in Litouwen gaan wonen in de gevallen dat (artikel 5 van de Immigratiewet):

1. deze persoon een gevaarlijke besmettelijke ziekte heeft;
2. deze persoon geestelijk gestoord of achterlijk is;
3. deze persoon verslaafd is aan verdovende middelen of alcohol;
4. deze persoon geen legale bron van inkomsten heeft in het land van herkomst;
5. deze persoon geen permanente verblijfplaats heeft in het land van herkomst;
6. deze persoon gedurende de afgelopen vijf jaar een misdaad heeft begaan;

⁶⁴

Staatsburgers van Litouwen hebben wel een visum nodig om Azerbaidjan in- en uit te reizen.

7. deze persoon betrokken is geweest bij activiteiten gericht tegen de Republiek Litouwen;
8. deze persoon gedurende de afgelopen vijf jaar uit Litouwen is gedeporteerd op grond van de huidige wetgeving;
9. deze persoon op basis van valse documenten of verklaringen een verblijfsvergunning aanvraagt;
10. deze persoon niet beschikt over identiteitspapieren.

Een buitenlander kan een verblijfsvergunning aanvragen bij het ministerie van Binnenlandse Zaken van Litouwen of via een diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging van Litouwen. De volgende documenten dienen te worden overhandigd samen met het aanvraagformulier (artikel 9 van de Immigratiewet):

1. kopie van de geboorteakte;
2. uitnodiging voor verblijf in Litouwen;
3. verklaring van de familiesamenstelling;
4. gezondheidsverklaring;
5. verklaring van beroepsuitoefening;
6. verklaring van legale bron van inkomsten.

Na aanvraag van een verblijfsvergunning dient binnen 1 jaar besloten te zijn of de verblijfsvergunning wordt toegekend of niet (artikel 12 van de Immigratiewet). Indien op een aanvraag negatief besloten wordt, kan men bezwaar aantekenen bij de rechtbank van Litouwen binnen dertig dagen na bekendmaking van het besluit (artikel 15 van de Immigratiewet). Een verblijfsvergunning kan opnieuw worden aangevraagd, 1 jaar nadat de vorige aanvraag is afgewezen (artikel 17 van de Immigratiewet).

Vreemdelingen kunnen een tijdelijke of permanente verblijfsvergunning aanvragen (artikel 10 van de Vreemdelingenwet). Een aanvraag voor een tijdelijke verblijfsvergunning dient binnen drie maanden te worden afgerond. Een aanvraag voor een permanente verblijfsvergunning dient binnen zes maanden te worden afgerond (artikel 12 van de Vreemdelingenwet).

Tijdelijke verblijfsvergunning

Een vreemdeling die in Litouwen wil gaan wonen voor meer dan 3 maanden per half jaar vanaf het moment van eerste binnenkomst, om bijvoorbeeld met een baan te beginnen, dient een tijdelijke verblijfsvergunning aan te vragen. Deze tijdelijke verblijfsvergunning is 1 jaar geldig. Na 1 jaar kan de vreemdeling een nieuwe tijdelijke verblijfsvergunning aanvragen (artikel 18 van de Vreemdelingenwet).

Een vreemdeling komt in aanmerking voor een tijdelijke verblijfsvergunning indien (artikel 19 van de Vreemdelingenwet):

1. (één van) zijn beide ouders, die staatsburger (is) zijn van Litouwen, in Litouwen (woont) wonen;
2. zijn kinderen, die staatsburger zijn van Litouwen, in Litouwen wonen;
3. zijn echtgenote, die staatsburger is van Litouwen, in Litouwen woont en een permanente verblijfplaats in Litouwen heeft;
4. hij voldoende bestaansmiddelen uit wettige activiteiten heeft ontplooid binnen of buiten de grenzen van Litouwen;
5. hij onderzoek gaat verrichten in Litouwen of gaat onderwijzen aan een instituut in Litouwen;
6. hij zich heeft ingeschreven als student bij een instituut in Litouwen;
7. hij een werkvergunning heeft van Litouwen.

Een vreemdeling die in het huwelijk treedt met een Litouwse staatsburger, krijgt een tijdelijke verblijfsvergunning van 1 jaar. Deze verblijfsvergunning kan ieder jaar opnieuw worden verlengd, onder de voorwaarde dat geen huwelijksontbinding heeft plaatsgevonden (artikel 20 van de Vreemdelingenwet).

Permanente verblijfsvergunning

Een vreemdeling komt in aanmerking voor een permanente verblijfsvergunning indien hij aan de volgende voorwaarden voldoet (artikel 22 van de Vreemdelingenwet):

1. hij in het bezit is geweest van een tijdelijke verblijfsvergunning de afgelopen vijf jaar;
2. hij een permanente verblijfplaats heeft in Litouwen;
3. hij wettige bestaansmiddelen heeft in Litouwen.

Een vreemdeling van wie de ouders, de kinderen of de echtgenote het Litouwse staatsburgerschap bezitten en in Litouwen wonen, en die zelf reeds de afgelopen twee jaar in Litouwen heeft gewoond, verkrijgt een permanente verblijfsvergunning (artikel 23 van de Vreemdelingenwet).

Vreemdelingen die illegaal arriveren of wonen in Litouwen kunnen worden ondergebracht in tijdelijke opvang van het Vreemdelingen Registratie Centrum, voordat ze worden uitgezet (artikel 38 van de Vreemdelingenwet).

9.3 Vluchtelingenverdrag

Op 28 april 1997 heeft Litouwen het VN Vluchtelingenverdrag getekend en is toegetreden tot het Protocol van 1967.

De Wet inzake Vluchtelingenstatus is op 4 juli 1995 aangenomen. Deze wet is geamendeerd op 29 juni 2000 en op 1 september 2000 in werking getreden.

10 Moldavië

10.1 Staatsburgerschapswet

De Wet op het Staatsburgerschap van de Republiek Moldavië is op 2 juni 2000 aangenomen en op 10 augustus 2000 in werking getreden. Als gevolg van de gebeurtenissen van 11 september 2001 in de Verenigde Staten, heeft het parlement recentelijk enkele wijzigingen doorgevoerd. Artikel 23 van de Wet op het Staatsburgerschap is bijvoorbeeld aangepast⁶⁵. Deze wijzigingen zijn echter niet relevant voor dit ambtsbericht en worden derhalve niet expliciet opgenomen in dit hoofdstuk.

10.1.1 Verkrijgen van het Moldavische staatsburgerschap van rechtswege

Overgangsrecht

Op basis van de huidige wet worden de volgende personen beschouwd als staatsburger van Moldavië (artikel 12):

1. personen die op basis van de vorige wetgeving⁶⁶ en op basis van de huidige wetgeving het staatsburgerschap van Moldavië hebben verkregen;
2. personen – of tenminste één van hun ouders of voorouders – die zijn geboren in Moldavië en die geen staatsburger zijn van een ander land;
3. personen die vóór 28 juni 1940 op het grondgebied woonden van Basarabia, noord-Bukovina, het Herz gebied en de Moldavische Socialistische Sovjet Republiek, als ook hun afstammelingen. Deze personen dienen een permanente verblijfplaats in Moldavië te hebben en mogen geen staatsburger zijn van een ander land;
4. personen, als ook hun afstammelingen, die sinds 28 juni 1940 uit Moldavië zijn verdreven of gevlucht.

Verkrijging door geboorte

Een kind van wie – bij de geboorte – één of beide ouders staatsburger van Moldavië is, zal staatsburger van Moldavië zijn (artikel 11).

Een kind dat geboren is in Moldavië uit staatloze ouders, verkrijgt het staatsburgerschap van Moldavië (artikel 11).

⁶⁵ Amendement van 18 oktober 2001.

⁶⁶ Deze vorige wetgeving is aangenomen op 5 juni 1991, in werking getreden op 9 juli 1991, en voor het laatst gewijzigd op 10 november 1994. Voor gedetailleerde informatie, zie vorige ambtsbericht van 30 juli 1999.

Een kind van wie – bij zijn geboorte – beide ouders staatsburger van een ander land zijn of van wie één ouder staatloos is en de andere vreemdeling, zal het staatsburgerschap van Moldavië verkrijgen, tenzij deze persoon het staatsburgerschap heeft verkregen van dat andere land (artikel 11).

Een kind dat geboren is in Moldavië, van wie de ouders niet bekend zijn, zal het staatsburgerschap van Moldavië verkrijgen, tenzij een ander staatsburgerschap is bewezen (artikel 11).

10.1.2 Verlenen van het Moldavische staatsburgerschap

Een persoon die voorheen Moldavisch staatsburger was, kan op aanvraag zijn staatsburgerschap herkrijgen indien hij voldoet aan de voorwaarden zoals genoemd in artikel 17, tweede deel (artikel 16).

Naturalisatie

Personen die de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt, kunnen een aanvraag tot naturalisatie indienen. Het Moldavische staatsburgerschap zal worden verleend onder een van de volgende voorwaarden (artikel 17):

1. deze personen zijn niet geboren in Moldavië, maar hebben de afgelopen tien jaar wel een legale permanente verblijfplaats gehad in Moldavië, of ze zijn tenminste drie jaar getrouwd met een Moldavische staatsburger, of ze hebben tenminste drie jaar permanent gewoond in Moldavië met ouders of kinderen die het Moldavische staatsburgerschap bezitten;
2. deze personen hebben een legale permanente verblijfplaats gehad in Moldavië gedurende vijf jaar voordat ze de leeftijd van 18 jaar bereikten;
3. deze personen zijn staatloos of erkend vluchteling en hebben de afgelopen acht jaar een permanente verblijfplaats gehad in Moldavië;

Bovengenoemde personen dienen bekend te zijn met de Grondwet van Moldavië, zijn de taal voldoende machtig om te kunnen integreren in de Moldavische samenleving, en hebben afstand gedaan van het staatsburgerschap van een ander land – voor zover zij dit hadden.

Het Moldavische staatsburgerschap zal niet worden toegekend aan de volgende personen (artikel 20):

1. personen die internationale oorlogsmisdaden hebben begaan tegen de mensheid;
2. personen die betrokken zijn (geweest) bij terroristische activiteiten;
3. personen die een crimineel verleden hebben en die veroordeeld zijn tot gevangenisstraf;

4. personen die de staatsveiligheid of de menselijke gezondheid in gevaar brengen.

Procedure bij verlening

Bij verkrijging of herstel van het Moldavische staatsburgerschap, dienen de volgende documenten te worden overhandigd (artikel 36):

1. aanvraagformulier;
2. Curriculum Vitae;
3. verklaring van woonplaats die tevens de namen van de familieleden bevat;
4. bewijs van betaling van staatsbelasting;
5. pasfoto's;
6. verklaring dat het voormalige staatsburgerschap is opgegeven.

Verzoeken tot verlening, teruggave en verlies van het Moldavische staatsburgerschap dienen schriftelijk te worden ingediend (artikel 32). De president van Moldavië beslist hierover via een decreet (artikel 27).

10.1.3 Verlies van het Moldavische staatsburgerschap

Huwelijk

Verlies van het Moldavische staatsburgerschap van een persoon heeft geen gevolgen voor het staatsburgerschap van de echtgenote of de kinderen. Verandering van het staatsburgerschap van één van beide echtgenoten, heeft evenmin gevolgen voor het staatsburgerschap van de ander (artikel 7).

Dubbel staatsburgerschap

Een Moldavisch staatsburger kan geen vreemd staatsburgerschap bezitten, behalve in de gevallen die geregeld zijn in internationale verdragen, die Moldavië heeft getekend (artikel 4).

Het Moldavisch staatsburgerschap kan worden ingetrokken door een decreet van de president, als een persoon vrijwillig het staatsburgerschap van een ander land heeft aangenomen en niet binnen een jaar afstand heeft gedaan van het staatsburgerschap van een van beide landen, tenzij Moldavië met die andere staat een verdrag inzake dubbel staatsburgerschap heeft gesloten (artikel 23). Moldavië heeft tot dusverre met geen enkel land een dergelijk verdrag gesloten.

Het dubbele staatsburgerschap wordt wel toegestaan bij de volgende personen (artikel 24):

1. personen die bij hun geboorte automatisch het Moldavische staatsburgerschap en dat van een ander land hebben verkregen;

2. Moldavische staatsburgers die door huwelijk automatisch het staatsburgerschap van dat andere land verkrijgen;
3. kinderen met het Moldavische staatsburgerschap die door adoptie het staatsburgerschap van een ander land verkrijgen.

Verblijf in het buitenland

De Moldavische staatsburgerschapswet bevat geen bepaling op grond waarvan een persoon het Moldavische staatsburgerschap verliest bij langdurig verblijf in het buitenland.

10.2 Vreemdelingenwet

De Wet inzake Migratie is aangenomen op 19 december 1990, in werking getreden op 1 januari 1991 en voor het laatst gewijzigd op 19 november 1999. De Wet inzake de Status van Vreemdelingen en Staatloze Personen is aangenomen op 10 november 1994, in werking getreden op 29 december 1994, en voor het laatst gewijzigd op 3 december 1999.

Een immigrant mag zijn familie naar Moldavië laten immigreren in het kader van gezinshereniging. Onder familie wordt verstaan: echtgenote, kinderen, en afhankelijke vader en/of moeder (artikel 5 van de Migratiewet).

Tijdelijke werkvergunningen worden afgegeven aan immigranten, die een schriftelijk arbeidscontract hebben, voor een periode van maximaal drie jaar. Permanente werkvergunningen worden afgegeven aan immigranten – met name hoog gekwalificeerde specialisten – en aan voormalige staatsburgers van Moldavië (artikel 10 van de Migratiewet).

Vreemdelingen en staatlozen mogen een huwelijk aangaan of ontbinden met Moldavische staatsburgers of andere personen, in overeenstemming met de van kracht zijnde wet. Zij krijgen op het gebied van huwelijks- en familiebetrekkingen dezelfde rechten en plichten als Moldavische staatsburgers (artikel 15 van de Vreemdelingenwet).

Vreemdelingen en staatlozen kunnen worden uitgezet indien hun verblijf in Moldavië strijdig is met de wetgeving of indien hun aanwezigheid de veiligheid, openbare orde of gezondheid van Moldavië in gevaar brengt (artikel 23 van de Vreemdelingenwet).

10.3 Vluchtelingenverdrag

Op 23 november 2001 heeft Moldavië het VN Vluchtelingenverdrag getekend en is toegetreden tot het Protocol van 1967.

11 Oekraïne

11.1 Staatsburgerschapswet

De Wet op het Staatsburgerschap van de Republiek Oekraïne is op 3 oktober 1991 aangenomen en op 13 november 1991 in werking getreden. Sinds het uitbrengen van het vorige ambtsbericht in juli 1999, is deze wet voor het laatst gewijzigd en in werking getreden op 18 januari 2001.

11.1.1 Verkrijgen van het Oekraïense staatsburgerschap van rechtswege

Overgangsrecht

Op basis van de huidige wet worden de volgende personen beschouwd als staatsburger van Oekraïne (artikel 3):

1. alle staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie, die op 24 augustus 1991⁶⁷ een permanente verblijfplaats hadden in Oekraïne. Deze personen worden beschouwd als staatsburgers sinds 24 augustus 1991;
2. personen – ongeacht hun ras, huidskleur, politieke overtuiging, religie, geslacht, etnische en sociale afkomst, vermogen, woonplaats of taal – die op 13 november 1991 in Oekraïne een permanente verblijfplaats hadden en geen staatsburger van een ander land waren. Deze personen worden beschouwd als staatsburgers sinds 13 november 1991;
3. personen, als ook hun kinderen, die sinds 13 november 1991 in Oekraïne een permanente verblijfplaats hebben en die een paspoort (type 1974) hebben van de voormalige Sovjet-Unie, met daarin vermeld ‘staatsburger van Oekraïne’. Deze personen worden beschouwd als staatsburger vanaf het moment van vermelding van het staatsburgerschap;
4. personen die het staatsburgerschap van Oekraïne hebben verkregen overeenkomstig de wetten van Oekraïne en de internationale verdragen van Oekraïne.

Verkrijging door geboorte

De volgende personen verkrijgen het staatsburgerschap van Oekraïne door geboorte (artikel 7):

1. een kind van wie – bij zijn geboorte – (één van) beide ouders staatsburger van Oekraïne (was) waren, ongeacht de plaats van geboorte;
2. een kind dat geboren is in Oekraïne uit staatloze ouders, die een legale verblijfplaats⁶⁸ in Oekraïne hebben;

⁶⁷

De dag van de onafhankelijkheidsverklaring van Oekraïne.

3. een kind dat geboren is buiten de grenzen van Oekraïne uit staatloze ouders, die een legale permanente verblijfplaats hebben in Oekraïne, tenzij dit kind het staatsburgerschap van een ander land heeft verkregen bij de geboorte;
4. een kind dat geboren is in Oekraïne uit buitenlandse ouders, die een legale, permanente verblijfplaats hebben in Oekraïne, tenzij dit kind het staatsburgerschap van een van de ouders heeft verkregen bij de geboorte;
5. een kind dat geboren is in Oekraïne van wie één van de ouders een vluchtelingenstatus of asiel heeft gekregen, tenzij dit kind het staatsburgerschap van een van de ouders heeft verkregen bij de geboorte;
6. een kind dat geboren is in Oekraïne uit een vreemdeling en een staatloze, die een legale, permanente verblijfplaats hebben in Oekraïne, tenzij dit kind het staatsburgerschap heeft verkregen van de buitenlandse ouder;
7. een kind dat geboren is in Oekraïne van wie de ouders niet bekend zijn.

11.1.2 Verlenen van het Oekraïense staatsburgerschap

Naturalisatie

Vreemdelingen en staatlozen kunnen een aanvraag tot naturalisatie indienen. Het Oekraïense staatsburgerschap zal worden verleend onder de volgende voorwaarden (artikel 9):

1. deze personen dienen de grondwet van Oekraïne te erkennen;
2. deze personen zijn verplicht afstand te doen van hun voormalige staatsburgerschap. Deze regel is niet van toepassing op personen waarbij het staatsburgerschap van hun vorige land automatisch komt te vervallen bij de aanvraag van een ander staatsburgerschap;
3. deze personen dienen een permanente verblijfplaats in Oekraïne gehad te hebben gedurende de afgelopen vijf jaar. Deze regel is niet van toepassing op personen die meer dan twee jaar getrouwd zijn met Oekraïense staatsburgers en die een permanente, legale verblijfplaats in Oekraïne hebben;
4. deze personen dienen een vergunning te verkrijgen voor een permanente verblijfplaats. Deze regel is niet van toepassing op personen die een paspoort bezitten van de voormalige Sovjet-Unie (type 1974) waarin hun permanente of tijdelijke woonplaats in Oekraïne staat vermeld. Noch is deze regel van toepassing op personen die een vluchtelingenstatus of asiel hebben verkregen in Oekraïne;
5. deze personen dienen de Oekraïense taal voldoende te beheersen om te kunnen communiceren;
6. deze personen dienen een wettige bron van inkomsten te hebben. Deze regel is niet van toepassing op personen die een vluchtelingenstatus of asiel hebben verkregen in Oekraïne.

⁶⁸

Een legale verblijfplaats houdt in dat vreemdelingen of staatlozen een permanente of tijdelijke registratie van hun verblijfplaats in Oekraïne hebben.

Herstel

De volgende personen kunnen, op hun verzoek, hun Oekraïense staatsburgerschap terugkrijgen (artikel 10):

1. personen die bij het beëindigen van het Oekraïense staatsburgerschap geen staatsburgerschap van een vreemde mogendheid hebben verkregen, ongeacht of de permanente verblijfplaats binnen of buiten de grenzen van Oekraïne ligt;
2. personen die bij beëindiging van het Oekraïense staatsburgerschap het staatsburgerschap van een vreemde mogendheid hebben verkregen, en zijn teruggekeerd naar Oekraïne voor een permanent verblijf.

Tussen Oekraïne en Oezbekistan bestaat een bilaterale overeenkomst waarin een vereenvoudiging van de procedure is vastgelegd om de nationaliteit te wijzigen.⁶⁹ Deze overeenkomst liep af per 31 december 1999, doch werd verlengd tot 31 december 2001. Vanaf 1 januari 2002 treedt de nieuwe Wet op het Staatsburgerschap in werking, die dan voorziet in de overgang tot het Oekraïense staatsburgerschap van Krim-Tataren met de Oezbeekse nationaliteit.⁷⁰

Procedure bij verlening

De president van Oekraïne neemt beslissingen inzake verlening en beëindiging van het Oekraïense staatsburgerschap middels een decreet (artikel 22).

De Commissie voor Staatsburgerschap, die onder de president staat, behandelt onder andere de aanvragen voor toekenning, afstand doen en verlies van het staatsburgerschap. De Commissie adviseert de president hierover (artikel 23).

Een speciaal doorvoor geautoriseerd centraal uitvoerend orgaan neemt aanvragen in ontvangst inzake verlening en afstand doen van het staatsburgerschap; verifieert documenten; stelt verklaringen op bij verlies van het staatsburgerschap; voert door de president genomen beslissingen uit inzake staatsburgerschap; geeft paspoorten uit en reisdocumenten en verklaringen bij beëindiging van het staatsburgerschap; en houdt een bestand bij van personen die het staatsburgerschap hebben verkregen en beëindigd. Het centraal uitvoerend orgaan informeert de Commissie voor Staatsburgerschap over de uitvoering van door de president genomen beslissingen inzake staatsburgerschap (artikel 24).

Het ministerie van Buitenlandse Zaken, de diplomatieke missies en consulaten van Oekraïne hebben dezelfde taken en bevoegdheden als het centraal uitvoerend orgaan met dit verschil dat deze taken betrekking hebben op personen die een permanente verblijfplaats buiten de grenzen van Oekraïne hebben (artikel 25).

⁶⁹

Dit is met name van belang voor de zogenaamde Krim-Tataren.

⁷⁰

Voor meer informatie inzake Krim-Tataren, zie vorige ambtsbericht van 30 juli 1999.

Het is mogelijk om in beroep te gaan tegen een beslissing inzake nationaliteitskwesties (artikel 26).

11.1.3 Verlies van het Oekraïense staatsburgerschap

Huwelijk

Als een Oekraïens staatsburger en een vreemdeling of een staatloze een huwelijk aangaan of ontbinden, blijft het staatsburgerschap van de Oekraïner onveranderd. Verandering van het staatsburgerschap van één van beide echtgenoten heeft evenmin gevolgen voor het staatsburgerschap van de ander (artikel 2).⁷¹ Indien een Oekraïens staatsburger vrijwillig het staatsburgerschap van een ander land aanneemt, dan verliest hij zijn Oekraïense staatsburgerschap. Echter, een Oekraïens staatsburger die het vreemde staatsburgerschap automatisch heeft verkregen als gevolg van het huwelijk met een vreemdeling, wordt beschouwd als een persoon die niet vrijwillig het vreemde staatsburgerschap heeft aangenomen (artikel 19).

Dubbel staatsburgerschap

Oekraïne erkent geen dubbel staatsburgerschap (artikel 2).⁷² Indien een Oekraïens staatsburger vrijwillig het staatsburgerschap van een ander land aanneemt, dan verliest hij zijn Oekraïense staatsburgerschap. Echter, een Oekraïens staatsburger die bij geboorte het vreemde staatsburgerschap heeft verkregen naast het Oekraïense staatsburgerschap, wordt beschouwd als een persoon die niet vrijwillig het vreemde staatsburgerschap heeft verkregen (artikel 19).

Verblijf in het buitenland

Een Oekraïens staatsburger die een permanente verblijfplaats buiten de grenzen van Oekraïne heeft, kan afstand doen van zijn Oekraïense staatsburgerschap (artikel 18).

11.2 Vreemdelingenwet

Op 4 februari 1994 is de Wet van Oekraïne inzake de Status van Vreemdelingen, aangenomen. Deze wet is op 30 maart 1994 in werking getreden.

Een vreemdeling kan een immigratievergunning verkrijgen voor een tijdelijk of permanent verblijf in Oekraïne indien (artikel 3):

1. de vreemdeling een wettige bron van inkomsten heeft in Oekraïne;

⁷¹

Aangepast in de nieuwe wet van 18 januari 2001.

⁷²

Ibidem.

2. de vreemdeling een direct familielid is (vader, moeder, kind, broer, zuster, echtgenote, grootvader, grootmoeder, kleinkind) van een Oekraïens staatsburger;
3. de vreemdeling afhankelijk is van een Oekraïens staatsburger;
4. een Oekraïens staatsburger afhankelijk is van de vreemdeling;
5. in andere gevallen door de wet voorgeschreven.

Vreemdelingen mogen een huwelijk aangaan of ontbinden met staatsburgers van Oekraïne of andere personen, overeenkomstig de wetgeving van Oekraïne. Zij krijgen op het gebied van 'huwelijks- en familiebetrekkingen' dezelfde rechten en plichten als staatsburgers van Oekraïne (artikel 18).

Om in Oekraïne permanent te kunnen verblijven dient men te beschikken over documenten voor een legale binnenkomst (paspoort, visum) en een registratie in de plaats van permanent verblijf (artikelen 18, 24, 32 van de Wet inzake Binnenkomst, Vertrek en Doorreis van Buitenlanders).

11.3 Vluchtelingenverdrag

Oekraïne is geen partij bij het Vluchtelingenverdrag en het Protocol van 1967.

Wel heeft Oekraïne een Vluchtelingenwet, die in werking is getreden op 12 februari 1994, waarin de rechten en plichten van vluchtelingen zijn vastgelegd. Zo mag een vluchteling bijvoorbeeld niet (met geweld) worden uitgezet naar het land van herkomst, indien de omstandigheden daar ongewijzigd zijn sinds het toekennen van de vluchtelingenstatus in Oekraïne (artikel 14). Dezerzijds zijn geen gevallen van refoulement bekend.

Voor meer informatie inzake asielprocedure in Oekraïne, zij verwezen naar het ambtsbericht Asiel in derde landen van 6 december 2000.

12 Oezbekistan

12.1 Staatsburgerschapswet

De Wet op het Staatsburgerschap van de Republiek Oezbekistan is op 2 juli 1992 aangenomen en op 28 juli 1992 in werking getreden. Sinds het uitbrengen van het vorige ambtsbericht in juli 1999, is deze wet niet meer gewijzigd.

12.1.1 Verkrijgen van het Oezbeekse staatsburgerschap

Overgangsrecht

Op basis van de huidige wet worden de volgende personen beschouwd als staatsburger van Oezbekistan (artikel 4):

1. personen die op 28 juli 1992 een permanente verblijfplaats hadden in Oezbekistan – ongeacht hun afkomst, sociale omstandigheden, vermogen, ras, nationaliteit, geslacht, opleiding, taal, religie, politieke of andere overtuiging en beroep – die op dat moment niet het staatsburgerschap van een ander land bezaten en die te kennen hadden gegeven het staatsburgerschap van Oezbekistan te willen verkrijgen;
2. personen die buiten het grondgebied van Oezbekistan werken in dienst van de staat, militaire dienstplicht vervullen, dan wel studeren, op voorwaarde dat zij zijn geboren of een permanente verblijfplaats hebben op het grondgebied van Oezbekistan, niet het staatsburgerschap van een ander land bezitten en binnen één jaar na 28 juli 1992 kenbaar hebben gemaakt staatsburger van Oezbekistan te willen worden;
3. personen die het staatsburgerschap van Oezbekistan hebben verkregen overeenkomstig de huidige wet.

Verkrijging door geboorte

Een kind van wie – bij zijn geboorte – beide ouders Oezbeeks staatsburger waren, zal staatsburger van Oezbekistan zijn, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 13).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders het staatsburgerschap van Oezbekistan bezat en de andere ouder een vreemde nationaliteit had, wordt beschouwd als staatsburger van Oezbekistan indien (artikel 14):

1. het kind is geboren in Oezbekistan;
2. het kind is geboren buiten de grenzen van Oezbekistan en (één van) beide ouders op dat moment een permanente verblijfplaats in Oezbekistan had(den).

Een kind van wie de ouders verschillend staatsburgerschap bezitten, waarbij één van de ouders – ten tijde van de geboorte – het staatsburgerschap van Oezbekistan had, en beide ouders een permanente verblijfplaats buiten Oezbekistan hadden, het staatsburgerschap van het kind dat buiten de grenzen van Oezbekistan is geboren, zal worden bepaald door een schriftelijke overeenkomst tussen de ouders (artikel 14).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders Oezbeeks staatsburger is en de andere ouder staatloos of van onbekende nationaliteit, zal het staatsburgerschap van Oezbekistan verkrijgen, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 14).

Als bewezen is wie de vader is van het kind – van wie de moeder staatloos is en de vader wordt geacht Oezbeeks staatsburger te zijn – dan zal dit kind onder 14 jaar staatsburger van Oezbekistan zijn, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 14).

Een kind dat geboren is in Oezbekistan uit staatloze ouders, die een permanente verblijfplaats in Oezbekistan hebben, zal het staatsburgerschap van Oezbekistan verkrijgen (artikel 15).

Een kind dat geboren is in Oezbekistan van wie de ouders niet bekend zijn, zal het Oezbeekse staatsburgerschap verkrijgen (artikel 16).

12.1.2 Verlenen van het Oezbeekse staatsburgerschap

Naturalisatie

Vreemdelingen en staatlozen kunnen een aanvraag tot naturalisatie indienen, ongeacht hun afkomst, ras, nationaliteit, geslacht, opleiding, taal, religie en politieke of andere overtuiging. Het Oezbeekse staatsburgerschap zal worden verleend onder de volgende voorwaarden (artikel 17):

1. deze persoon dient afstand te doen van het staatsburgerschap van een ander land;
2. deze persoon dient een permanente verblijfplaats te hebben in Oezbekistan gedurende de afgelopen vijf jaar, direct voorafgaand aan de aanvraag. Deze regel is niet van toepassing op personen, die zelf zijn geboren in Oezbekistan, of van wie ten minste één van beide ouders of grootouders zijn geboren in Oezbekistan, tenzij zij het staatsburgerschap van een ander land bezitten;
3. deze persoon dient een wettige bron van inkomsten te hebben;
4. deze persoon dient de Grondwet van Oezbekistan te erkennen en te respecteren.

De aanvraag voor verlening van het Oezbeekse staatsburgerschap zal niet worden ingewilligd indien een persoon lid is van een partij of organisatie waarvan de activiteiten in strijd zijn met de wetten van Oezbekistan of wanneer hij veroordeeld is (geweest) tot gevangenisstraf (artikel 17).

Een persoon die eerder in het bezit is geweest van het staatsburgerschap van Oezbekistan, kan dit op verzoek herkrijgen in overeenstemming met de door deze wet gestelde voorwaarden (artikel 18).

Procedure bij verlening

Drie instanties houden zich bezig met aangelegenheden inzake staatsburgerschap. Dit zijn de president van Oezbekistan, het ministerie van Binnenlandse Zaken, en het ministerie van Buitenlandse Zaken met de diplomatieke vertegenwoordigingen en de consulaire instanties van Oezbekistan (artikel 29).

De president van Oezbekistan neemt beslissingen inzake verlening, herstel, afstand doen of verlies van het staatsburgerschap van Oezbekistan (artikel 30).

Het ministerie van Binnenlandse Zaken neemt de aanvragen inzake staatsburgerschap in ontvangst; verifieert feiten en documenten die zijn overhandigd bij de aanvragen; stuurt aanvraagformulieren door naar de Commissie inzake Staatsburgerschapszaken; bepaalt erkenning voor het staatsburgerschap; en registreert verlies van het staatsburgerschap. Alle bovengenoemde taken hebben slechts betrekking op personen die een permanente verblijfplaats in Oezbekistan hebben (artikel 31).

Het ministerie van Buitenlandse Zaken, diplomatieke vertegenwoordigingen en consulaire instanties hebben dezelfde taken en bevoegdheden als het ministerie van Binnenlandse Zaken met dit verschil dat deze taken betrekking hebben op personen die een permanente verblijfplaats buiten de grenzen van Oezbekistan hebben. Daarnaast heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken nog een extra taak, namelijk het registreren van staatsburgers van Oezbekistan die een permanente verblijfplaats buiten Oezbekistan hebben (artikel 32).

Aanvragen voor het staatsburgerschap worden ingediend bij de president via het kantoor van het ministerie van Binnenlandse Zaken in de woonplaats waar de aanvrager een permanente verblijfplaats heeft, of via desbetreffende diplomatieke vertegenwoordiging, indien de aanvrager een permanente verblijfplaats in het buitenland heeft (artikel 33).

Verzoeken tot verlening, teruggave of verlies van het staatsburgerschap dienen schriftelijk te worden ingediend (artikel 34). De president van Oezbekistan vaardigt decreten uit over kwesties inzake het staatsburgerschap. Een herhaalde

aanvraag van het staatsburgerschap kan pas 1 jaar nadat de beslissing is genomen over de vorige aanvraag in behandeling worden genomen (artikel 39). De termijn van afhandeling van aanvragen van het staatsburgerschap mag niet langer dan een jaar zijn (artikel 40). Het is mogelijk om in beroep te gaan tegen een beslissing inzake nationaliteitskwesities (artikel 44).

Kantoren van het ministerie van Binnenlandse Zaken of diplomatieke vertegenwoordigingen geven Oezbeekse paspoorten uit aan personen die het Oezbeekse staatsburgerschap hebben verkregen op de manier vastgelegd in de wet. Eerdergenoemde instanties verlenen tevens een permanente verblijfsvergunning voor staatlozen aan personen die in Oezbekistan wonen, wiens staatsburgerschap is beëindigd en die niet het staatsburgerschap bezitten van een vreemd land (artikel 42).

12.1.3 Verlies van het Oezbeekse staatsburgerschap

Huwelijk

Als een Oezbeeks staatsburger en een vreemdeling of een staatloze een huwelijk aangaan of ontbinden, blijft het staatsburgerschap van de Oezbeek onveranderd. Verandering van het staatsburgerschap van één van beide echtgenoten heeft evenmin gevolgen voor het staatsburgerschap van de ander (artikel 6).

Dubbel staatsburgerschap

Dubbel staatsburgerschap wordt in beginsel niet erkend voor staatsburgers van Oezbekistan (artikel 10). In uitzonderlijke gevallen kunnen Oezbeken die het staatsburgerschap van een ander land bezitten, op hun verzoek, erkend worden als staatsburgers van Oezbekistan, indien zij, hun ouders of grootouders gedwongen waren hun vaderland te verlaten door het regime zoals dat bestond vóór de huidige wetgeving.

Verblijf in het buitenland

Een persoon die permanent in het buitenland verblijft, en zich niet heeft laten registreren binnen vijf jaar zonder legitieme reden bij de desbetreffende diplomatieke vertegenwoordiging, verliest het staatsburgerschap van Oezbekistan. Het verlies van het staatsburgerschap is van kracht vanaf de datum van uitvaardiging van het decreet van de president (artikel 21).

12.2 Vreemdelingenwet

Oezbekistan heeft nog geen eigen vreemdelingenwet aangenomen. Het verblijf van vreemdelingen in Oezbekistan is geregeld in een Kabinetsregeling van 21

november 1996⁷³: 'Procedure van Binnenkomst, Vertrek, Verblijf en Doorreis van Buitenlanders en Staatlozen'. Vreemdelingen dienen over een visum te beschikken, waarvan de geldigheidsduur maximaal een jaar is.

Vreemdelingen die zich permanent willen vestigen in Oezbekistan dienen te beschikken over een verblijfsvergunning. Deze kan zowel in Oezbekistan zelf als buiten Oezbekistan worden aangevraagd en verkregen. Een verblijfsvergunning is over het algemeen vijf jaar geldig, maar kan ook voor onbepaalde tijd worden afgegeven. De voorwaarden voor het afgeven van verblijfsvergunningen zijn vastgelegd in een appendix bij het presidentieel decreet van 23 december 1994.

Vreemdelingen die familie met Oezbeeks staatsburgerschap in Oezbekistan hebben wonen, krijgen over het algemeen een verblijfsvergunning. Volgens het UNHCR-kantoor te Tasjkent is het voorgekomen dat vluchtelingen die illegaal in Oezbekistan verbleven – maar wel in het bezit waren van een door UNHCR afgegeven vluchtelingenverklaring – geen verblijfsvergunning kregen na een huwelijk met een Oezbeekse staatsburger.

12.3 Vluchtelingenverdrag

Oezbekistan is geen partij van het Vluchtelingenverdrag en het Protocol van 1967.

⁷³

De thans bekende informatie vermeldt dat deze Kabinetsregeling uit 1996 is en niet uit 1998 zoals staat vermeld in het ambtsbericht Staatsburgerschaps- en Vreemdelingenwetgeving in de republieken van de voormalige Sovjet-Unie en in Afghanistan van 30 juli 1999.

13 Russische Federatie

13.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt informatie gegeven over de staatsburgerschapswetgeving van de voormalige Sovjet-Unie (paragraaf 13.2) en de belangrijkste aspecten van de staatsburgerschapswet van de Russische Federatie van 28 november 1991 (paragraaf 13.3). Daarnaast zal informatie worden verstrekt ten aanzien van staatsburgerschapsdocumenten in de Russische Federatie (paragraaf 13.4).

In dit hoofdstuk wordt geen uitgebreide informatie verstrekt over de per 1 juli 2002 van kracht geworden nieuwe Wet op het Staatsburgerschap van de Russische Federatie, aangezien de uitvoeringsbepalingen voor deze nieuwe wet nog niet gereed zijn. Wel zal in paragraaf 13.5 kort aandacht geschonken worden aan de belangrijkste verschillen ten opzichte van de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991.

In paragraaf 13.6 wordt algemene informatie verstrekt met betrekking tot woonregistratie in de Russische Federatie (voorheen ‘propiska’). Deze informatie wordt in dit hoofdstuk opgenomen omdat bij de toepassing van de staatsburgerschapswetgeving in de Russische Federatie een koppeling wordt gemaakt tussen verkrijging/verlening van het Russische staatsburgerschap, en woonregistratie.⁷⁴

In paragrafen 13.7 en 13.8 tot slot wordt informatie gegeven ten aanzien van de vreemdelingenwet en het vluchtelingenverdrag.

Bij al deze onderwerpen is het van belang om in het oog te houden dat er in het Russische taalgebied een onderscheid wordt gemaakt tussen de termen ‘staatsburgerschap’ (*grazhdanstvo*) en ‘nationaliteit’ (*natsional’nost’*)⁷⁵. In de Russische context bedoelt men met ‘nationaliteit’ (*natsional’nost’*) niet iemands staatsburgerschap, maar de etnische afkomst van een persoon. In dit ambtsbericht zal derhalve slechts een onderscheid worden gemaakt tussen ‘staatsburgerschap’ en ‘etnische afkomst’, en zal de term ‘nationaliteit’ worden vermeden vanwege de mogelijke begripsverwarring.

⁷⁴

zie tevens paragraaf 13.3.

⁷⁵

Dit onderscheid werd ook al ten tijde van de voormalige Sovjet-Unie gemaakt.

13.2 Staatsburgerschapswetgeving van de voormalige Sovjet-Unie

De eerste Wet op het Staatsburgerschap van de voormalige Sovjet-Unie dateert uit 1924 en werd gevolgd door staatsburgerschapswetten in 1930, 1931, 1938, 1978 en 1990. Uiteraard bestond er maar één staatsburgerschap van de voormalige Sovjet-Unie. De afzonderlijke Sovjet-republieken hadden derhalve geen eigen staatsburgerschapswetgeving.

Sovjet staatsburgers beschikten over een binnenlands paspoort met daarin een stempel of een inlegvel waarin de woonplaats geregistreerd stond (een zogenaamde *propiska*). Ook stond in het binnenlands paspoort de etniciteit van de houder van het paspoort vermeld.⁷⁶ Voor reizen naar plaatsen buiten de voormalige Sovjet-Unie diende een buitenlands paspoort te worden aangevraagd. Reizen naar plaatsen buiten de voormalige Sovjet-Unie was echter slechts voor een beperkt aantal Sovjet-burgers toegestaan.

Het verkrijgen van het Sovjet-staatsburgerschap bij geboorte vond plaats op basis van het *ius sanguinis*, hetgeen betekent dat een kind het Sovjet-staatsburgerschap van de ouders verkreeg, ongeacht de plaats van geboorte.

Er bestond geen mogelijkheid tot het bezitten van een dubbel staatsburgerschap. Tot de invoering van de staatsburgerschapswet van 1990 kon aan personen die in de voormalige Sovjet-Unie geboren waren en er woonden, het staatsburgerschap ontnomen worden en kon men uit het land worden gezet indien hij of zij volgens de autoriteiten het bezit van Sovjet-staatsburgerschap niet meer verdiende.⁷⁷

Bij langdurig verblijf in het buitenland verloor de Sovjet-burger pas zijn staatsburgerschap indien de Opperste Sovjet zulks per decreet bevestigde. Betrokkene werd zo mogelijk op de hoogte gesteld van het decreet. In verreweg de meeste gevallen van langdurig verblijf in het buitenland werd zo'n decreet evenwel niet uitgevaardigd. De namen van de personen die het verlies van hun staatsburgerschap aldus bevestigd kregen, zijn in Moskou geregistreerd.

De staatsburgerschapswet van 23 mei 1990 stipuleerde dat alleen personen die buiten het grondgebied van de voormalige Sovjet-Unie leefden, het staatsburgerschap kon worden ontnomen. In de 'USSR Declaration on Human Rights' van 5 september 1991 werd dit verder aangescherpt. Volgens artikel 5 van

⁷⁶

De zogenaamde 'vijfde regel'.

⁷⁷

In de laatste twintig jaar dat de voormalige Sovjet-Unie bestond, werd op deze wijze aan 175 personen het staatsburgerschap ontnomen die vervolgens uit het land werden gezet. Dit betrof vooral politieke dissidenten. Een bekend voorbeeld hiervan is de dissident Solzhenitsyn, die in 1974 het land werd uitgezet.

deze verklaring kon het staatsburgerschap niet ontnomen worden en had een burger het recht een ander staatsburgerschap aan te nemen.⁷⁸

13.3 Staatsburgerschapswetgeving in de Russische Federatie 1992-2002

Na het uiteenvallen van de voormalige Sovjet-Unie in december 1991 en het daaropvolgende ontstaan van de Russische Federatie kwam er ook nieuwe wetgeving op het gebied van staatsburgerschap.

Het staatsburgerschap van de Russische Federatie is gebaseerd op de artikelen 6, 61-63, 71 en 89 van de Russische Grondwet en nader uitgewerkt in de Wet op het Staatsburgerschap van de Russische Federatie. Lid 3 van artikel 6 van de Grondwet stipuleert dat een burger van de Russische Federatie het staatsburgerschap niet kan worden ontnomen.⁷⁹

De eerste ‘Wet op het Staatsburgerschap van de Russische Federatie’ werd op 28 november 1991 aangenomen⁸⁰, trad op 6 februari 1992 in werking en werd laatstelijk gewijzigd op 18 januari 1995. Overeenkomstig deze wet regelde een verordening de procedure van behandeling van aangelegenheden met betrekking tot het verkrijgen en beëindigen van het staatsburgerschap van de Russische Federatie.

In het navolgende volgt een beschrijving van de belangrijkste elementen van deze Wet op het Staatsburgerschap van de Russische Federatie van 28 november 1991. Zoals in de inleiding van dit hoofdstuk echter reeds vermeld, is sinds 1 juli 2002 een nieuwe wet op het staatsburgerschap van kracht. Deze nieuwe wet zal slechts op hoofdlijnen in dit hoofdstuk besproken worden. In paragraaf 13.5 komen derhalve alleen kort de belangrijkste verschillen tussen de nieuwe wet en de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991 aan de orde.

⁷⁸ Deze ‘USSR Declaration on Human Rights’ was na het uiteenvallen van de voormalige Sovjet-Unie niet meer van kracht. Het in artikel 5 van deze verklaring opgenomen recht op verwerving of beëindiging van het staatsburgerschap werd echter opgenomen in de Grondwet van de Russische Federatie.

⁷⁹ Een burger kan echter wel zijn staatsburgerschap laten beëindigen, indien hij daartoe een verzoek indient. Zie paragraaf 13.3.3.

⁸⁰ Deze wet werd aangenomen door de autoriteiten van de RSFSR (de Russische gedeelte van de voormalige Sovjet-Unie), die zich reeds op 12 juni 1991 door middel van een soevereiniteitsverklaring onafhankelijk van de voormalige Sovjet-Unie hadden verklaard. De wet werd na het uiteenvallen van de voormalige Sovjet-Unie de staatsburgerschapswet van de Russische Federatie.

13.3.1 Verkrijgen van het Russische staatsburgerschap van rechtswege onder de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991

Overgangsrecht

Omdat de Russische Federatie zichzelf zag als een voortzetting van de voormalige Sovjet-Unie, werd in de staatsburgerschapswetgeving van de nieuw gevormde Russische Federatie een tweetal regelingen daaromtrent opgenomen. Deze twee regelingen hadden betrekking op het van rechtswege verkrijgen van het staatsburgerschap van de Russische Federatie voor een deel van de staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie.

Op basis van de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991, die op 6 februari 1992 van kracht werd, worden de volgende personen van rechtswege beschouwd als staatsburger van de Russische Federatie (artikel 13):

1. ‘alle staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie, die een permanente verblijfplaats hadden in de Russische Federatie op de dag dat deze wet van kracht wordt, tenzij deze personen binnen 1 jaar nadat deze wet van kracht wordt, de wens hebben geuit om niet het Russisch staatsburgerschap te verkrijgen’;
2. ‘personen die op of na 30 december 1922⁸¹ zijn geboren, en die het staatsburgerschap van de voormalige Sovjet-Unie hebben verloren. Dit geldt alleen voor personen die geboren zijn op het grondgebied van de Russische Federatie of voor personen van wie – bij hun geboorte – tenminste één van de ouders staatsburger van de voormalige Sovjet-Unie was en een permanente verblijfplaats had in de Russische Federatie’.

Toelichting ad 1:

Alhoewel de wet zelf slechts spreekt van ‘permanente verblijfplaats’ werd het in de praktijk door de Russische autoriteiten geïnterpreteerd als het hebben van een permanente woonregistratie⁸² in een plaats op het grondgebied van de Russische Federatie.

Verkrijging door geboorte

In de Wet op het Staatsburgerschap van de Russische Federatie van 28 november 1991 stonden de navolgende bepalingen:

‘Een kind van wie – bij zijn geboorte – beide ouders Russisch staatsburger zijn, zal staatsburger zijn van de Russische Federatie, ongeacht de plaats van geboorte’ (artikel 14).

⁸¹ De datum waarop de voormalige Sovjet-Unie werd opgericht.

⁸² of, vóór 1993, permanente ‘propiska’, zie paragraaf 13.6

‘Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders Russisch staatsburger is en de andere ouder staatloos, zal staatsburger zijn van de Russische Federatie, ongeacht de plaats van geboorte’ (artikel 15, lid 1).

‘Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders Russisch staatsburger is en de andere ouder een buitenlands staatsburgerschap heeft, diens staatsburgerschap zal worden bepaald door een schriftelijke overeenkomst tussen de ouders, ongeacht de plaats van geboorte. Bij afwezigheid van een dergelijke overeenkomst, zal het kind het Russische staatsburgerschap verkrijgen indien het is geboren in de Russische Federatie of indien het anders staatloos zou zijn geworden’ (artikel 15, lid 2).

‘Een kind dat zich bevindt op het grondgebied van de Russische Federatie, en van wie de ouders onbekend zijn, zal staatsburger van de Russische Federatie zijn’ (artikel 16).

‘Een kind geboren op het grondgebied van de Russische Federatie uit buitenlandse ouders, zal staatsburger zijn van de Russische Federatie, alleen indien deze buitenlandse staten niet hun staatsburgerschap verlenen aan het kind’ (artikel 17, lid 1).

‘Een kind geboren op het grondgebied van de Russische Federatie uit staatloze ouders, zal staatsburger zijn van de Russische Federatie’ (artikel 17, lid 2).

13.3.2 Verlenen van het Russische staatsburgerschap onder de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991

Het Russische staatsburgerschap kon op basis van de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991 op verschillende manieren verleend worden. Dit gebeurde onder andere (artikel 12):

1. door middel van registratie (dit was een verkorte procedure);
2. door middel van naturalisatie;
3. als gevolg van herstel van het staatsburgerschap;
4. door middel van de keuze van het staatsburgerschap, bij de overgang van het grondgebied naar een andere staat;
5. ‘op basis van andere gronden, zoals vastgelegd in deze wet’⁸³.

⁸³

Letterlijke vertaling van artikel 12, lid 1, sub g.

Verlening door registratie

Het Russische staatsburgerschap kon in bepaalde gevallen verkregen worden via een vereenvoudigde procedure. Volgens de Wet op het Staatsburgerschap van 21 november 1991 werd, slechts door middel van registratie, aan de volgende personen het staatsburgerschap verleend (artikel 18):

- 1 ‘personen van wie de echtgenote of een direct familielid⁸⁴ staatsburger van de Russische Federatie is’;
- 2 ‘personen van wie – bij hun geboorte – tenminste één van de ouders Russisch staatsburger was, maar die bij de geboorte een buitenlands staatsburgerschap hebben gekregen’;
- 3 ‘personen van wie de ouders voormalige staatsburgers zijn van de Russische Federatie. Deze personen zijn geboren nadat de ouders het Russische staatsburgerschap hadden beëindigd’;
- 4 ‘staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie die in één van de voormalige Sovjet-republieken wonen⁸⁵ en na 6 februari 1992 in de Russische Federatie zijn gearriveerd om daar te gaan wonen⁸⁶, mits ze vóór 31 december 2000 de wens hebben uitgesproken het Russische staatsburgerschap te verkrijgen’. Zie voorts onderstaande toelichting;
- 5 ‘staatlozen die een permanente verblijfplaats⁸⁷ hadden in de Russische Federatie op de dag dat deze wet van kracht werd of die op 1 september 1991 een permanente verblijfplaats hadden in een andere staat van de voormalige Sovjet-Unie, waarbij ze binnen 1 jaar nadat deze wet van kracht werd, de wens hebben uitgesproken het Russische staatsburgerschap te verkrijgen’;
- 6 ‘vreemdelingen en staatlozen, die zelf het Russische staatsburgerschap bij de geboorte bezaten of van wie tenminste een van hun directe afstammelingen het Russische staatsburgerschap bij de geboorte bezat, ongeacht de huidige woonplaats, mits ze binnen 1 jaar nadat deze wet van kracht werd, de wens hebben uitgesproken het Russische staatsburgerschap te verkrijgen’.

Toelichting bij artikel 18, lid 4 van de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991:

Omdat de Russische Federatie zichzelf ziet als een voortzetting van de voormalige Sovjet-Unie, gaf het aan alle personen die woonden op het grondgebied van de voormalige Sovjet-Unie en naar de Russische Federatie emigreerden, de mogelijkheid om via een vereenvoudigde procedure het Russische

⁸⁴ In de wet staat letterlijk ‘in direct line of ascendancy’.

⁸⁵ Met ‘wonen’ wordt in de praktijk het hebben van een permanente woonregistratie (voorheen ‘propiska’, zie paragraaf 13.6) bedoeld.

⁸⁶ Ibidem.

⁸⁷ Ook hier wordt, net als onder artikel 13, ‘permanente verblijfplaats’ in de praktijk door de Russische autoriteiten geïnterpreteerd als het hebben van een permanente woonregistratie in een plaats op het grondgebied van de Russische Federatie

staatsburgerschap aan te vragen. Tot 31 december 2000⁸⁸ konden alle staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie, die op het grondgebied van één van de vroegere Sovjetrepublieken hadden gewoond, geen burger van die staat geworden waren en geëmigreerd waren naar de Russische Federatie via een vereenvoudigde procedure het Russisch staatsburgerschap aanvragen, ongeacht hun etnische afkomst.

Voorwaarde voor het verkrijgen van het Russische staatsburgerschap op basis van deze regeling (artikel 18, lid 4) was wel dat de betrokkenen moesten beschikken over een permanente woonregistratie in de Russische Federatie.⁸⁹ Daarbij is het van belang dat men moest kunnen aantonen dat men geen staatsburger was geworden van de staat die men verlaten had. Burgers die zonder de formaliteiten in acht te nemen (het uitschrijven uit de oorspronkelijke woonplaats) naar de Russische Federatie waren geëmigreerd, werden geacht het staatsburgerschap te bezitten van de staat die vermeld staat in hun woonregistratie in hun binnenlands Sovjet-paspoort. Dit betekende dat men eerst het vertrek uit de oorspronkelijke woonplaats moest formaliseren (het uitschrijven uit de oorspronkelijke woonplaats) voordat men een permanente woonregistratie voor een plaats in de Russische Federatie kon krijgen; pas daarna kon men het Russische staatsburgerschap verkrijgen.

Staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie die slechts beschikten over een tijdelijke woonregistratie voor een plaats in de Russische Federatie vielen derhalve niet onder de regeling van artikel 18 lid 4. Op 30 juni 1998 werd deze eis⁹⁰ iets versoepeld toen de ‘Presidentiële Commissie inzake staatsburgerschap’ het ministerie van Binnenlandse Zaken instrueerde aanvragen voor het Russische staatsburgerschap door staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie en erkende vluchtelingen voortaan tevens te accepteren in de plaats van tijdelijk verblijf⁹¹, in het geval men zich wel had uitgeschreven uit de voormalige permanente woonplaats in één van de andere voormalige Sovjet-republieken. Deze instructie wordt echter nog niet in alle delen van de Russische Federatie uitgevoerd. Dezerzijds is niet bekend in welke delen van de Russische Federatie dit wel het geval is.

Sinds 1 januari 2001 is het niet meer mogelijk om het Russische staatsburgerschap te verkrijgen via artikel 18 lid 4 van de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991. De Presidentiële Commissie inzake staatsburgerschap heeft verklaard dat staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie die slechts een Sovjet-

⁸⁸ Eerst was dit 6 februari 1995. Deze termijn werd echter verlengd tot 31 december 2000.

⁸⁹ Tot 1993 werd dit een permanente ‘propiska’ genoemd. Voor informatie over woonregistratie in de Russische Federatie, zie paragraaf 13.6.

⁹⁰ Het hebben van een permanente woonregistratie als voorwaarde voor verlening van het staatsburgerschap ex artikel 18 lid 4.

⁹¹ Dus de plaats waar men een tijdelijke woonregistratie had.

paspoort bezitten en die vóór 1 januari 2001 nog geen staatsburgerschap hebben verkregen van welk land ook, vanaf 1 januari 2001 *de jure* worden beschouwd als staatlozen. Sinds 1 januari 2001 dienen deze personen, indien zij het Russisch staatsburgerschap willen verkrijgen, het Russische staatsburgerschap aan te vragen overeenkomstig de standaardprocedure voor vreemdelingen op basis van artikel 19 van de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991 (naturalisatie, zie hieronder). Echter, het vereiste onder artikel 19 van vijf jaar permanent verblijf in de Russische Federatie voorafgaand aan de aanvraag, kan worden gehalveerd voor staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie.

Procedure bij registratie

‘Aanvragen voor registratie van verandering van het staatsburgerschap moeten worden ingediend bij de kantoren van het ministerie van Binnenlandse Zaken in de plaats van permanent verblijf. Personen die permanent in het buitenland verblijven, moeten hun aanvraag indienen bij de betreffende diplomatieke vertegenwoordiging van de Russische Federatie’ (artikel 37, lid 1).

‘Verzoeken inzake staatsburgerschap worden formeel gericht aan de president’ (artikel 37, lid 2).

Naturalisatie

Personen die niet over het Russische staatsburgerschap beschikten, konden op basis van Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991 een aanvraag tot naturalisatie indienen, ongeacht afkomst, sociale omstandigheden, ras en staatsburgerschap, geslacht, opleiding, taal, religie, politieke en andere overtuigingen. De enige voorwaarde voor het toekennen van het Russische staatsburgerschap was dat de aanvrager een permanente verblijfplaats⁹² had in de Russische Federatie: vreemdelingen en staatlozen dienden direct voorafgaand aan de aanvraag in totaal vijf jaar (of drie jaar ononderbroken) een permanente verblijfplaats in de Russische Federatie gehad te hebben; voor vluchtelingen, als zodanig erkend door de Russische Federatie, gold de helft van bovengenoemde tijd (artikel 19).

Bovengenoemde voorwaarde voor het toekennen van het Russische staatsburgerschap kon onder bepaalde omstandigheden worden aangepast of zelfs helemaal niet worden vereist.⁹³ Een van de hieronder genoemde omstandigheden diende zich in dat geval voor te doen (artikel 19):

⁹² Ook hier wordt, net als onder artikel 13, ‘permanente verblijfplaats’ in de praktijk door de Russische autoriteiten geïnterpreteerd als het hebben van een permanente woonregistratie in een plaats op het grondgebied van de Russische Federatie

⁹³ Wanneer en in welke mate deze voorwaarde voor het toekennen van het Russische staatsburgerschap werd aangepast of zelfs helemaal niet werd vereist, hing van het individuele geval af. Het is derhalve niet mogelijk om hierover algemene uitspraken te doen.

1. betrokkene heeft het staatsburgerschap van de voormalige Sovjet-Unie gehad;
2. betrokkene heeft een kind geadopteerd dat staatsburger is van de Russische Federatie;
3. betrokkene heeft hoge prestaties geleverd op het gebied van wetenschap, technologie en cultuur, ofwel hij heeft een beroep of kwalificaties die van belang zijn voor de Russische Federatie;
4. betrokkene heeft diensten geleverd aan het volk van de Russische Federatie om humanitaire idealen te verwezenlijken;
5. betrokkene heeft asiel verkregen op het grondgebied van de Russische Federatie;
6. betrokkene heeft een direct familielid⁹⁴ die bij de geboorte het Russische staatsburgerschap heeft verkregen.

Procedure bij verlening

Aanvragen inzake verlening, beëindiging, behoud of verandering van het Russische staatsburgerschap moesten op basis van de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991 schriftelijk worden ingediend. De handtekening op betreffende documenten diende gelegaliseerd te worden via een notaris. Handtekeningen van Russische staatsburgers die permanent in het buitenland verblijven, dienden gelegaliseerd te worden door een diplomatieke vertegenwoordiging (artikel 38).

Op basis van de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991 neemt de president van de Russische Federatie beslissingen inzake toekenning, herstel of beëindiging van het Russische staatsburgerschap (artikel 33).

De Russische Federatie heeft op 20 januari 1995 een bilateraal verdrag gesloten met Kazachstan. Dit verdrag lijkt sterk op het verdrag dat Kazachstan heeft gesloten met Kyrgyzstan en Tadzjikistan, waarbij een vereenvoudigde procedure is ingesteld voor het verkrijgen en opzeggen van het staatsburgerschap van één van de bij het verdrag aangesloten landen.⁹⁵

13.3.3 Verlies van het Russische staatsburgerschap onder de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991

Zoals hierboven reeds gesteld (paragraaf 13.2), stipuleert lid 3 van artikel 6 van de Grondwet dat een burger van de Russische Federatie het staatsburgerschap niet kan worden ontnomen. Desondanks kan een beslissing tot het verlenen van het staatsburgerschap worden ingetrokken indien een persoon bij de aanvraag valse

⁹⁴ In de wetstekst staat letterlijk 'in direct line of ascendancy'.

⁹⁵ Voor meer gedetailleerde informatie hieromtrent, zie paragraaf 6.1.2.

informatie of documenten heeft verstrekt. Een en ander dient wel door de rechter te worden vastgesteld.

Volgens hetzelfde artikel van de Grondwet kan het staatsburgerschap worden beëindigd indien een burger daartoe een verzoek indient. Zo'n verzoek kan echter onder andere worden geweigerd na een oproep tot het vervullen van militaire dienst of in het geval dat er een gerechtelijke vervolgingsprocedure (strafrechtelijk) loopt.

Indien beide ouders, of een alleenstaande ouder, afstand doen van het Russische staatsburgerschap verandert het staatsburgerschap van eventuele kinderen overeenkomstig (artikel 26 lid 1, Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991).

Huwelijk

Als een Russisch staatsburger en een vreemdeling of staatloze een huwelijk aangingen of ontbonden, bleef het staatsburgerschap van de Rus onveranderd. Verandering van het staatsburgerschap van één van beide echtgenoten had evenmin gevolgen voor het staatsburgerschap van de ander (artikel 6).

Dubbel staatsburgerschap

Het bezit van het staatsburgerschap van een ander land werd niet erkend voor personen die staatsburger van de Russische Federatie waren, tenzij anders was bepaald in een internationaal verdrag waarbij de Russische Federatie partij is (artikel 3). In de praktijk betekende dit dat een Russisch staatsburger zijn staatsburgerschap niet verloor, wanneer hij een ander staatsburgerschap vrijwillig aanvaardde. Het andere staatsburgerschap werd in dat geval door de Russische autoriteiten genegeerd.

De Russische Federatie heeft inmiddels een verdrag inzake dubbel staatsburgerschap gesloten met Tadzjikistan en Turkmenistan.

Verblijf in het buitenland

Verblijf in het buitenland van een Russisch staatsburger, leidde niet automatisch tot verlies van het Russische staatsburgerschap (artikel 4). Verlies van het staatsburgerschap van de Russische Federatie kon slechts door de President van de Russische Federatie worden bekrachtigd.⁹⁶

⁹⁶

Ten tijde van de voormalige Sovjet-Unie lag dit als volgt. Een Sovjet staatsburger die langdurig in het buitenland verbleef, verloor pas zijn staatsburgerschap als de Opperste Sovjet dit per decreet bevestigde. Echter, in de praktijk werd zo'n decreet vrijwel nooit uitgevaardigd. De namen van de personen die hun staatsburgerschap wel hebben verloren, zijn in Moskou geregistreerd. Het betreft hier overigens met name dissidenten.

13.4 Staatsburgerschapsdocumenten

13.4.1 Vervanging Sovjetpaspoorten

In de Russische Federatie, en eerder ook in de voormalige Sovjet-Unie, kent men zowel een binnenlands paspoort, dat altijd een woonregistratie⁹⁷ dient te bevatten, als een buitenlands paspoort.

De Russische autoriteiten zijn op 1 oktober 1997 begonnen met het verstrekken van een nieuw Russisch model van het binnenlandse paspoort.⁹⁸ Per september 1998 zijn zij tevens overgegaan tot het invoeren van een nieuw Russisch model van het buitenlandse paspoort.

Sinds 1 januari 2001 worden Sovjet binnenlandse paspoorten door de Russische autoriteiten bij grensoverschrijding niet meer als geldig identificatiedocument erkend. Personen die vanuit één van de landen van de voormalige Sovjet-Unie naar de Russische Federatie willen reizen, dienen een paspoort van hun land van herkomst te kunnen overleggen. Indien de houder van het paspoort een legale verblijfsstatus op Russisch grondgebied heeft⁹⁹, blijft het Sovjetpaspoort wel geldig als binnenlands identificatiedocument.

Tot 1 januari 2001 werden in sommige deelrepublieken van de Russische Federatie, wegens een tekort aan nieuwe Russische binnenlandse en buitenlandse paspoorten, nog Sovjetmodel paspoorten afgegeven. Sinds 1 januari 2001 worden deze Sovjetmodel paspoorten echter niet meer afgegeven. Deze Sovjetmodel paspoorten kunnen niet worden verlengd. Iemand in het bezit van een Sovjetpaspoort zal bij verlenging te horen krijgen dat hij/zij een nieuw Russisch model paspoort ontvangt. Voor de tussen 1 oktober 1997 en 1 januari 2001 afgegeven Sovjetmodel paspoorten gelden dezelfde wetgeving en procedures als voor de sinds 1 oktober 1997, respectievelijk september 1998, uitgegeven nieuwe Russische paspoorten, bijvoorbeeld ten aanzien van de leeftijd waarop men een binnenlands paspoort verkrijgt (zie paragraaf 13.4.3).

Deze nieuwe Russische paspoorten zullen geleidelijk de Sovjet identiteitsbewijzen vervangen. Omdat de Russische autoriteiten niet in staat zijn om alle Russische staatsburgers gelijktijdig van nieuwe Russische paspoorten te voorzien, blijven de Sovjet paspoorten (indien de houder ervan een legale verblijfsstatus voor de

⁹⁷ Vroeger *propiska*, zie paragraaf 13.6.

⁹⁸ Dit geschiedde op grond van een edict van de President van de Russische Federatie, gedateerd 13 maart 1997, No. 232, "The Basic Document to the Identity of a Citizen of the Russian Federation on the Territory of the Russian Federation".

⁹⁹ Dit betekent dat betrokkene over woonregistratie voor een plaats in de Russische Federatie dient te beschikken.

Russische Federatie heeft) geldig tot het moment dat zij worden vervangen door een nieuw Russisch exemplaar. Naar verwachting zal de vervanging niet vóór 2006 zijn voltooid.

In het onderstaande zal informatie worden gegeven over documenten die het Russische staatsburgerschap aantonen en informatie worden verstrekt over de nieuwe Russische paspoorten. Daar waar nodig zal aangegeven worden waarin deze paspoorten verschillen van de oude Sovjetpaspoorten.

13.4.2 Documenten die het Russische staatsburgerschap aantonen

Door de hierboven beschreven geleidelijke vervanging van de Sovjetpaspoorten door Russische paspoorten, kan een Russisch staatsburger thans met de volgende documenten zijn staatsburgerschap aantonen:

- een nieuw Russisch model binnenlands paspoort;
- een nieuw Russisch model buitenlands paspoort;
- een Sovjetmodel binnenlands paspoort met daarin een aantekening van het Russisch staatsburgerschap;
- een Sovjetmodel binnenlands paspoort met daarin een inlegvel met daarop een vermelding van het Russisch staatsburgerschap;
- een Sovjetmodel binnenlands paspoort met daarin een permanente woonregistratie¹⁰⁰ voor een plaats in de Russische Federatie die is afgegeven vóór of op 6 februari 1992 (zie paragraaf 13.3.1);
- een geboortebewijs, met daarin een inlegvel waarop een vermelding van het Russische staatsburgerschap staat;
- een militair identiteitsbewijs met daarin een inlegvel waarop een vermelding van het Russische staatsburgerschap staat.

Ten aanzien van buitenlandse paspoorten geldt overigens dat in uitzonderlijke gevallen ook buitenlandse paspoorten kunnen worden afgegeven aan personen die niet het Russisch staatsburgerschap bezitten. Het betreft dan personen die een permanente woonregistratie voor een plaats in de Russische Federatie bezitten, maar door omstandigheden voor het verkrijgen van een internationaal reisdocument geen beroep kunnen doen op de staat waarvan zij het staatsburgerschap bezitten. Daarbij dient te worden opgemerkt dat in het Sovjetmodel buitenlands paspoort het staatsburgerschap er met de hand ingeschreven werd (en dus anders kon zijn dan het Russische), terwijl dat in het nieuwe Russische model buitenlands paspoort reeds voorgedrukt staat.

¹⁰⁰

Voorheen 'propiska'. Zie paragraaf 13.6.

13.4.3 Russisch binnenlands paspoort

Alle Russische staatsburgers van 14 jaar en ouder die in de Russische Federatie wonen, zijn verplicht een binnenlands paspoort te bezitten¹⁰¹. Deze binnenlandse paspoorten dienen vervangen te worden op de leeftijd van 20 jaar en 45 jaar.¹⁰² Het paspoort is opgesteld in de Russische taal. Deelrepublieken van de Russische Federatie kunnen eventueel een inlegvel, opgesteld in de ‘staatstaal’ van de desbetreffende deelrepubliek invoegen.

Het binnenlands paspoort bevat de volgende gegevens van de drager: achternaam, voornaam, patronym¹⁰³, geslacht, geboortedatum, en geboorteplaats. Voorts bevat het paspoort een foto van de bezitter, de woonplaatsregistratie, eventueel de uitschrijving uit een vroegere woonplaats¹⁰⁴, gegevens betreffende de dienstplicht, gegevens betreffende de burgerlijke staat (zowel de registratie als de ontbinding van een huwelijk), ingeschreven kinderen jonger dan 14 jaar en informatie indien een Russisch staatsburger buiten het grondgebied van de Russische Federatie woont. Op verzoek van de betrokkene kan ook de bloedgroep en resusfactor opgenomen worden. De nieuwe Russische paspoorten bevatten, in tegenstelling tot de oude Sovjetpaspoorten, niet langer een verplichte registratie van de etnische herkomst.¹⁰⁵

Aanvraag binnenlands paspoort

Indien een Russisch staatsburger een binnenlands paspoort wil aanvragen, dient het volgende te worden overlegd:

1. Een aanvraagformulier van het Russische Ministerie van Binnenlandse Zaken;
2. Een geboortecertificaat;
3. Twee pasfoto's;
4. Wanneer geen geboortecertificaat kan worden overlegd, dient een ander document dat de benodigde gegevens bevat ingediend te worden;
5. Indien noodzakelijk dient de aanvrager aan te tonen dat hij/zij een Russisch staatsburger is.

¹⁰¹ Vanwege de geldende identificatieplicht in de Russische Federatie dragen de meeste Russische staatsburgers dit binnenlands paspoort altijd bij zich. Identificatie is echter ook mogelijk door middel van bijvoorbeeld een rijbewijs. Het bij zich dragen van het binnenlands paspoort is derhalve geen verplichting.

¹⁰² Het Sovjetpaspoort daarentegen werd slechts éénmaal verstrekt, op de leeftijd van 16 jaar. In het paspoort stond een foto van de bezitter op respectievelijk 16-jarige, 25-jarige of 45-jarige leeftijd.

¹⁰³ In het Russische taalgebied wordt aan de voornaam meestal de vadersnaam gekoppeld, het zogenaamde ‘patronym’.

¹⁰⁴ Zie paragraaf 13.6.

¹⁰⁵ De zogenaamde ‘vijfde regel’. In de sinds 1 oktober 1997 uitgegeven Sovjetpaspoorten was het vermelden van de etniciteit niet meer verplicht.

Een binnenlands paspoort kan eventueel vervangen worden indien iemand zijn naam (voor-, achternaam of patronym) of informatie over zijn geboortedatum en plaats wil veranderen, in het geval van een sekseverandering, in het geval van foutieve persoonsgegevens in het paspoort en in het geval dat een paspoort onbruikbaar is geworden door schade.

Indien een binnenlands paspoort ooit is afgenomen of zoekgeraakt, móet een nieuw exemplaar worden aangevraagd. De benodigde administratieve procedure (het checken van de persoonsgegevens) kan enige tijd in beslag nemen, doch iedere Russische staatsburger (en meestal ook staatsburgers van andere voormalige Sovjet-Unie republieken) heeft in dat geval vervangende documenten (een tijdelijke identiteitskaart).

Alle formaliteiten met betrekking tot de afgifte, vervanging, registratie etc. van binnenlandse paspoorten worden verricht door zogenaamde paspoortbureaus die rapporteren aan het lokale ministerie van Binnenlandse Zaken. Burgers kunnen alle formaliteiten ook direct bij het ministerie van Binnenlandse zaken regelen.

Militaire identiteitsbewijzen

In de Russische Federatie, net als in de voormalige Sovjet-Unie, ontvangen militairen bij indiensttreding een militair identiteitsbewijs. Dienstplichtigen ontvangen een zogenaamd *voenij biljet*, beroepsmilitairen ontvangen een zogenaamd *oedostoverenijee litsjnosti*.¹⁰⁶

Tot 1 oktober 1997 diende men bij indiensttreding het binnenlands paspoort in te leveren, waarna men in bezit werd gesteld van het militaire identiteitsbewijs. Bij het afzwaaien van een dienstplichtige werd in het binnenlands paspoort vermeld dat betrokkene zijn diensttijd had vervuld. Betrokkene kreeg vervolgens zijn binnenlands paspoort weer terug. Sinds 1 oktober 1997 behoudt men bij indiensttreding het binnenlands paspoort. Bij het afzwaaien wordt echter nog steeds in het binnenlands paspoort vermeld dat iemand zijn militaire dienstplicht heeft vervuld.

Het militaire identiteitsbewijs blijft in bezit van de dienstplichtige voor mobilisatiedoeleinden en herhalingsoefeningen. Bij pensionering levert een beroepsmilitair zijn *oedostoverenijee litsjnosti* in en krijgt hij een *pensionnoje oedostoverenij* (pensioenbewijs). In het militaire identiteitsbewijs staan de

¹⁰⁶

Dienstplichtigen zijn in de Russische Federatie soldaat of onderofficier, terwijl beroepsmilitairen vrijwel altijd officier of *praporshchik* (vergelijkbaar met de Nederlandse adjudant) zijn.

personalia, de militaire status en de militaire specialiteit vermeld. Tevens wordt de etniciteit vermeld.¹⁰⁷

Tatarstan en Bashkirië

Toen in 1997 een aanvang werd gemaakt met de afgifte van de nieuwe Russische paspoorten, hebben de Russische deelrepublieken Tatarstan en Bashkirië de uitgifte van paspoorten tijdelijk opgeschort¹⁰⁸ omdat de etnische herkomst van de drager er niet in geregistreerd wordt en het nieuwe paspoort niet is opgesteld in de 'nationale taal' van Tatarstan en Bashkirië. De autoriteiten in Tatarstan wilden in 1998 zelfs eigen paspoorten gaan uitgeven.

De federale regering heeft naar aanleiding van deze discussie in 2000 een verandering geïntroduceerd in de regels voor het Russische paspoort, waardoor nationale republieken een eigen, nationaal inlegvel aan het Russische paspoort kunnen toevoegen. Na een onderbreking van 3 jaar geven Bashkirië en Tatarstan sindsdien weer paspoorten uit. Op het inlegvel wordt de nationale taal gevoerd. De etniciteit wordt in het Russische paspoort niet langer vermeld.¹⁰⁹

Door de boycot van Bashkirië en Tatarstan hebben 14 jarigen (de leeftijd waarop men een binnenlands paspoort dient te verkrijgen) uit deze republieken tussen 1997 en 2000 een certificaat gekregen waar persoonlijke gegevens op stonden in plaats van een paspoort.

13.4.4 Buitenlands paspoort

Net als in de voormalige Sovjet-Unie, is het in de Russische Federatie slechts verplicht om een buitenlands paspoort te bezitten, indien men naar het buitenland wil reizen.

In beginsel dient een aanvraag voor een buitenlands paspoort in persoon te worden ingediend bij de daartoe bevoegde organen (ministerie van Binnenlandse Zaken, ministerie van Buitenlandse Zaken, alsmede ambassades en consulaten van de Russische Federatie). Het paspoort dient in persoon te worden afgehaald, waarbij in het bijzijn van een ambtenaar een handtekening in het document dient te worden gezet. Tevens bestaat de mogelijkheid om een paspoortaanvraag in te dienen via een daartoe geautoriseerde reisorganisatie. In beide procedures zal de aanvraag van een buitenlands paspoort aan de Federale Veiligheidsdienst (FSB) worden voorgelegd.

¹⁰⁷ Voorheen werd de etniciteit uit het Sovjet binnenlands paspoort overgenomen.

¹⁰⁸ Ook de deelrepublieken Adygeya en Ingoesjetië deden dit aanvankelijk.

¹⁰⁹ Dezerzijds is niet bekend of de etniciteit wel op dit inlegvel vermeld staat.

De voorschriften ten aanzien van het buitenlands paspoort zijn vastgelegd in de ‘Wet op de uitreis uit de Russische Federatie en inreis in de Russische Federatie’ van 15 augustus 1996, en is van toepassing op zowel de oude Sovjetmodel buitenlandse paspoorten als het nieuwe Russische model. Deze wet bepaalt onder meer dat:

- kinderen tot 16 jaar in het paspoort van de ouders kunnen worden bijgeschreven;
- kinderen tot 18 jaar een schriftelijke goedkeuring van de ouders dienen te overleggen bij een aanvraag van een buitenlands paspoort;
- een buitenlands paspoort wordt afgegeven voor de duur van 5 jaar. De geldigheidsperiode kan verlengd worden met nog eens 5 jaar;
- een buitenlands paspoort dient te worden afgegeven binnen een maand na de aanvraag. In noodsituaties (bijvoorbeeld bij sterfgevallen of ernstig zieke familieleden) dient dit binnen drie werkdagen te gebeuren;
- indien de afgifte van een buitenlands paspoort wordt geweigerd, dit schriftelijk dient te worden medegedeeld.

Met de komst van deze wet kwam ook een einde aan de oude Sovjetregel dat emigranten toestemming nodig hadden om zich permanent buiten het land te kunnen vestigen. Deze toestemming werd in het verleden bevestigd door een stempel in het paspoort (‘PMZh’). Volgens sommige bronnen echter wordt, alhoewel deze wet sinds 1 januari 1997 van kracht is, door bepaalde grensposten sporadisch nog steeds naar een PMZh-stempel gevraagd in het geval men emigreert en zouden deze stempels sporadisch ook nog steeds door de autoriteiten worden afgegeven. Alhoewel Russische emigranten bij inreis zonder problemen de Russische Federatie kunnen bezoeken of permanent kunnen terugkeren, zou het hierdoor voorkomen dat personen die geëmigreerd zijn zonder een dergelijk stempel na een bezoek aan de Russische Federatie moeilijkheden ondervinden bij het verlaten van het land¹¹⁰, aangezien ze geen normaal visum voor het andere land hebben en ook geen PMZh-stempel. Dezerzijds zijn echter geen gevallen bekend waarbij na 1 januari 1997 bij uitreis uit de Russische Federatie nog PMZh-stempels verlangd werden.

Aanvraag buitenlands paspoort

Indien een Russisch staatsburger een buitenlands paspoort wil aanvragen, dient het volgende te worden overgelegd:

¹¹⁰

Het gaat daarbij om gevallen waarbij deze emigranten aan de grens door douanebeambten werden tegengehouden en het hen werd verboden het land te verlaten.

- een formulier met daarop de voornaam, achternaam, patronym, geslacht, datum en plaats van geboorte, woonplaats, werk- of studieadres in de afgelopen 10 jaar met ondersteunende documenten¹¹¹;
- een bewijs van het Russisch staatsburgerschap (zie paragraaf 13.4.2);
- 4 pasfoto's;
- kwitantie dat leges zijn betaald.

Militairen

Een militair in loondienst heeft het recht het grondgebied van de Russische Federatie te verlaten. In beginsel zal een militair bij een dienstreis gebruik maken van een dienstpaspoot. Privé-reizen dienen daarentegen met een regulier buitenlands paspoort te worden gemaakt.

Een dienstplichtige zal bij aanvang van de dienstplicht niet gevraagd worden naar een buitenlands paspoort. Het document hoeft derhalve niet te worden ingeleverd. Het is onwaarschijnlijk dat een dienstplichtige tijdens zijn diensttijd een buitenlands paspoort zal aanvragen en verkrijgen, aangezien het een dienstplichtige gedurende de twee jaar van zijn diensttijd in principe niet geoorloofd is om zijn dienstonderdeel te verlaten.

Niet inwilliging van een aanvraag

Een aanvraag voor een buitenlands paspoort kan eventueel niet ingewilligd worden in de volgende gevallen:

- in het geval een persoon toegang heeft gehad tot staatsgeheimen. In deze gevallen is voor de afgifte van een buitenlands paspoort toestemming nodig van politie en veiligheidsdiensten;
- in het geval van militaire dienstplicht;
- in het geval er een gerechtelijk onderzoek tegen de aanvrager loopt vanwege een crimineel vergrijp of indien de aanvrager een gevangenisstraf uitdient;
- indien de aanvrager een gerechtelijk bevel tracht te ontlopen (zoals bijvoorbeeld het betalen van alimentatie);
- in het geval de aanvrager valse gegevens bij de aanvraag opgeeft.

13.5 Staatsburgerschapswetgeving vanaf 1 juli 2002

Zoals in de inleiding van dit hoofdstuk reeds vermeld, wordt in dit ambtsbericht geen uitgebreide informatie verstrekt over de per 1 juli 2002 van kracht geworden

¹¹¹ Sinds 15 januari 1998 is het door een uitspraak van het Constitutionele Hof overigens niet langer noodzakelijk een woonregistratie te tonen teneinde een buitenlands paspoort te kunnen krijgen. Dit betekent dat daklozen en anderen die geen woonregistratie voor hun woonplaats hebben wel een buitenlands paspoort kunnen aanvragen.

nieuwe Wet op het Staatsburgerschap. In het onderstaande wordt derhalve slechts kort aandacht geschonken aan de belangrijkste verschillen ten opzichte van de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991.

De nieuwe Wet op het Staatsburgerschap van de Russische Federatie

In april 2001 werd een door de presidentiële administratie opgesteld ontwerp¹¹² voor een nieuwe wet op het staatsburgerschap ter goedkeuring aan de Doema voorgelegd. Dit wetsvoorstel is inmiddels in april en mei 2002 door respectievelijk de Doema en de Federatieraad goedgekeurd en werd op 31 mei jongstleden door President Poetin getekend. Op 1 juli 2002 werd deze nieuwe Wet op het Staatsburgerschap van de Russische Federatie van kracht. Thans wordt nog gewerkt aan de uitvoeringsbepalingen.

De nieuwe Wet op het Staatsburgerschap bestaat uit negen hoofdstukken en telt 45 artikelen. De nieuwe wet bevat, in vergelijking met de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991, vooral striktere regels ten aanzien van de verlening van het Russische staatsburgerschap.¹¹³ Voor personen die het Russische staatsburgerschap willen verkrijgen geldt bijvoorbeeld onder de nieuwe wet dat zij tenminste 5 jaar aaneengesloten een permanente verblijfplaats in de Russische Federatie¹¹⁴ dienen te hebben. Onder de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991 is dit nog drie jaar. Daarnaast dient men, om het Russische staatsburgerschap te verkrijgen, onder de nieuwe wet onder meer over een goede beheersing van de Russische taal en een legale bron van inkomsten te beschikken.

Onder de nieuwe wet is dubbel staatsburgerschap uitgesloten, tenzij er een bilaterale overeenkomst daaromtrent met het desbetreffende andere land bestaat. Onder de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991 was dit in formele zin ook al zo, maar in de praktijk werd dubbel staatsburgerschap ook toegestaan aan staatsburgers van de landen van het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS) waarmee nog geen bilaterale overeenkomst bestond. Onder de nieuwe wet dient volgens de presidentiële administratie de toepassing van het verbod op dubbel staatsburgerschap strikter te worden toegepast.

Onder de oude Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991 tot slot konden burgers van de voormalige Sovjet-Unie via een vereenvoudigde procedure een aanvraag indienen voor Russisch staatsburgerschap. In de nieuwe wet is deze mogelijkheid komen te vervallen.

¹¹² Bij de totstandkoming van de wetstekst werd overigens samengewerkt met de Raad van Europa en de UNHCR.

¹¹³ Deze regels voor verlening zijn opgenomen in hoofdstuk II, art. 11-17.

¹¹⁴ In de praktijk betekent dit, net als onder de oude wet, dat men een permanente woonregistratie dient te hebben voor een plaats in de Russische Federatie.

13.6 Woonplaatsregistratie (voorheen ‘propiska’)

Omdat, zoals hierboven reeds gesteld, bepaalde aspecten van verkrijging en verlening van het Russische staatsburgerschap onder de Wet op het Staatsburgerschap van 28 november 1991 gekoppeld zijn aan woonplaatsregistratie¹¹⁵, volgt in het onderstaande algemene informatie met betrekking tot woonplaatsregistratie in de voormalige Sovjet-Unie en de Russische Federatie.

13.6.1 Woonplaatsregistratie in de voormalige Sovjet-Unie

In 1932 werd in de voormalige Sovjet-Unie een systeem van paspoorten voor binnenlands gebruik geïntroduceerd, gecombineerd met een verplichting om in dat paspoort een stempel van de politie te hebben met daarop vermelding van iemands vaste woonplaats. Dit stempel werd de inschrijving of registratie van het paspoort genoemd (*propiska pasporta*, of kortweg *propiska*). Dit systeem van paspoorten en *propiska*'s bestond aanvankelijk alleen in de grote steden en hun omgeving maar werd gaandeweg uitgebreid, totdat het systeem van verplichte paspoortregistratie in 1974 voor het gehele grondgebied van de voormalige Sovjet-Unie gold.

Vanaf dat jaar dienden alle burgers van de voormalige Sovjet-Unie binnenlandse paspoorten bij zich te dragen met daarin onder andere een vermelding van de etniciteit van de drager¹¹⁶ en een *propiska* voor een specifieke plaats, waardoor binnenlandse migratie gecontroleerd en beperkt kon worden. Het systeem van *propiska*'s gaf de autoriteiten de mogelijkheid om de bevolking te registreren en te controleren, om controle uit te oefenen op de groei van steden, om criminelen en andere ‘ongewenste elementen’¹¹⁷ uit bepaalde plaatsen te weren en om te voorkomen dat de plattelandsbevolking massaal naar de steden trok.¹¹⁸

Door dit systeem van *propiska*'s bestond er ten tijde van de voormalige Sovjet-Unie geen vrijheid van vestiging. Een Sovjetburger werd slechts één legale woonplaats gegund. Men moest in het bezit zijn van een *propiska* voor een bepaalde plaats teneinde toegang te krijgen tot scholen en universiteiten, om te trouwen, bij het aanvaarden van een baan, ten behoeve van sociale voorzieningen etc. Wanneer men naar een ander gedeelte van de voormalige Sovjet-Unie wilde

¹¹⁵ Onder de nieuwe wet op het staatsburgerschap zal deze koppeling gehandhaafd worden.

¹¹⁶ De zogenaamde ‘vijfde regel’, zie tevens paragraaf 2.3.3.

¹¹⁷ Bijvoorbeeld politieke dissidenten.

¹¹⁸ Tot halverwege de jaren '70 was het in de regel zelfs onmogelijk voor de plattelandsbevolking om ten behoeve van vestiging in de stad een paspoort met *propiska* te verkrijgen.

verhuizen, moest men zich eerst in de plaats waar men woonde uitschrijven. Hiervan werd tevens een aantekening gemaakt in het binnenlands paspoort (de zogenaamde *vypiska*). In de nieuwe plaats kon men zich bovendien uitsluitend inschrijven wanneer men kon bewijzen over geschikte huisvesting¹¹⁹ te beschikken en een baan te hebben. Ook voor een tijdelijk verblijf buiten de eigen woonplaats, bijvoorbeeld vanwege werk, studie of bezoek aan familie, diende men zich te registreren. Men verkreeg dan een ‘tijdelijke propiska’.

Dit systeem van propiska’s had in het algemeen geen grote gevolgen voor het leven van de gemiddelde Sovjetburger omdat iedere burger diende te werken en alleen naar andere regio’s of andere Sovjetrepublieken reisde voor vakantie of zakenreizen. Bovendien was huisvesting een staatsaangelegenheid en werd burgers meestal alleen een woning toebedeeld op de plek waar men ook werkte. Personencontrole¹²⁰ en controle op binnenlandse migratie was voor de autoriteiten derhalve tamelijk eenvoudig. Het systeem van propiska’s had daarentegen wel grote gevolgen voor een aantal door de Sovjet-autoriteiten onderdrukte volkeren (zoals Krimtataren, Duitsers, Tsjetsjenen en Meskhetische Turken) die gedurende de Tweede Wereldoorlog waren gedeporteerd en die tot aan de ontbinding van de voormalige Sovjet-Unie niet terug konden naar hun oorspronkelijke woonplaats. Dit gold tevens voor politieke dissidenten, prostituees en criminelen die een gevangenisstraf hadden uitgezeten en die het niet werd toegestaan terug te keren naar hun oorspronkelijke woonplaats in de grote steden.

Propiska en Perestrojka

Tijdens de Perestrojka-politiek van Gorbatsjov werd een eerste aanzet gegeven om de rigide wetgeving ten aanzien van het systeem van propiska’s enigszins te liberaliseren, alhoewel er van vrijheid van vestiging nog geen sprake was. Op 30 juni 1987 bijvoorbeeld trad de ‘Wet op het recht van beroep bij onwettige daden van ambtenaren¹²¹’ in werking, waarmee een weigering door de politie tot het verlenen van een propiska voor de rechter kon worden aangevochten. Rechtbanken konden echter slechts verifiëren of de weigering in juridische zin gerechtvaardigd was, waardoor alleen personen die *op basis van regelgeving* recht hadden op een propiska, ook daadwerkelijk tegen een weigering in beroep konden gaan.¹²² Een ander onderdeel van deze liberalisering eind jaren ’80 was het gebruik van de marktwerking bij de regulering van huisvestingstekorten. Bedrijven konden in

¹¹⁹ Voor woonruimte bestonden zogenaamde ‘sanitaire normen’, bijvoorbeeld ten aanzien van het minimale aantal vierkante meters per bewoner. In sommige steden, waaronder Moskou, bestaan deze ‘sanitaire normen’ overigens nog steeds.

¹²⁰ In de politiestaat die de voormalige Sovjet-Unie was, kon elke burger op elk gewenst moment door de autoriteiten worden aangehouden en gevraagd worden zijn binnenlands paspoort met daarin de propiska te tonen.

¹²¹ De ‘Law on appeals of illegal acts by officials’.

¹²² Echtgenoten die bij elkaar gingen wonen, kinderen bij de ouders en andersom en enkele andere categorieën.

verschillende regio's een propiska verkrijgen voor werknemers uit andere regio's tegen betaling van een bepaald bedrag.

Na de oprichting in december 1989 van het 'Constitutional Supervisory Committee'¹²³ werd ook de grondwettigheid van het systeem van propiska's door de Sovjetautoriteiten ter discussie gesteld. In 1990 en 1991 deed het 'Constitutional Supervisory Committee' een aantal uitspraken waarin werd gesteld dat het propiska-systeem niet in overeenstemming was met de Grondwet en door de voormalige Sovjet-Unie aangegane internationale verplichtingen¹²⁴ omdat het de bewegingsvrijheid van de burger belemmerde. De regelingen betreffende de verplichte *propiska* werden door het Comité bij uitspraak van 11 oktober 1991 ongeldig verklaard en zouden met ingang van 1 januari 1992 niet meer van kracht zijn. Deze uitspraken zouden een eind hebben gemaakt aan het systeem van propiska's, ware het niet dat in december 1991 de voormalige Sovjet-Unie werd ontbonden.

13.6.2 Wetgeving woonplaatsregistratie in de Russische Federatie

Wetgeving

Het duurde uiteindelijk tot 1993 totdat het systeem van propiska's, waarbij toestemming van de autoriteiten diende te worden verkregen om ergens te kunnen wonen of verblijven, werd afgeschaft. In de Russische Grondwet van 1993 werd allereerst het recht op bewegingsvrijheid en vrijheid van vestiging vastgelegd. Artikel 27 (1) van de Grondwet stelt dat 'iedereen die rechtmatig op het grondgebied van de Russische Federatie verblijft, zal het recht op bewegingsvrijheid en de keuze voor een verblijf- en woonplaats hebben'.

Vervolgens werd in 1993 een federale wet aangenomen die dit recht op bewegingsvrijheid en vrijheid van vestiging nogmaals bevestigde. Deze wet 'ten aanzien van het recht van burgers van de Russische Federatie op bewegingsvrijheid en de keuze voor een verblijf- of woonplaats binnen de Russische Federatie' (hierna kortweg de Wet op Vrije Vestiging) werd op 25 juni 1993 aangenomen, en werd van kracht op 1 oktober 1993. Met het van kracht worden van deze wet werd de term 'propiska' officieel afgeschaft¹²⁵ en kwam in formele zin een einde aan het systeem waarbij burgers toestemming van de autoriteiten dienden te verkrijgen om zich ergens te kunnen vestigen.

¹²³ De voorloper van het huidige Russische Constitutionele Hof.

¹²⁴ In het bijzonder de 'International Convention on Civil and Political Rights'.

¹²⁵ In de volksmond werd en wordt de term propiska echter nog zeer vaak gehanteerd ter aanduiding van de woonregistratie.

Het systeem van propiska's werd met de komst van bovengenoemde wet omgezet in een verplichting voor de burgers om zich bij de autoriteiten op basis van aangifte te laten registreren op de plaats van tijdelijke of permanente vestiging, een zogenaamde woonregistratie. De Wet op Vrije Vestiging van 25 juni 1993 introduceerde daarbij een systeem van twee types registratie: registratie in de plaats van tijdelijk verblijf (ofwel tijdelijke woonregistratie) en registratie in de permanente woonplaats (ofwel permanente woonregistratie).¹²⁶

Op basis van de Wet op Vrije Vestiging (artikel 8) kan bewegingsvrijheid van de burger en de keuze voor een plaats van permanent of tijdelijk verblijf door de autoriteiten slechts in de navolgende gevallen worden beperkt:

- in grensgebieden;
- in gesloten militaire steden;
- in gesloten administratieve territoria;
- in gebieden waar zich een ecologische ramp heeft voorgedaan;
- gebieden en bevolkte gemeenschappen geplaatst onder speciale condities en onder speciale leef- en handelsregimes vanwege angst voor verspreiding van besmettelijke- en niet-besmettelijke ziekten en menselijke vergiftiging;
- gebieden waar de noodtoestand is uitgeroepen of die zich in oorlogstoestand bevinden.

Deze lijst is uitputtend.

Op basis van het in artikel 27 van de Grondwet vastgelegde recht op bewegingsvrijheid en de Wet op Vrije Vestiging van 25 juni 1993 heeft aldus in theorie iedere burger in de Russische Federatie het recht om vrijelijk zijn woonplaats of plaats van tijdelijk verblijf te kiezen, zonder toestemming vooraf door autoriteiten en slechts op basis van registratie¹²⁷. In de praktijk lag en ligt dit echter een stuk gecompliceerder, hetgeen in het onderstaande aan de orde komt.

Implementatie wetgeving

Met de komst in 1993 van de federale Wet op Vrije Vestiging was in de praktijk allerminst een einde gekomen aan het restrictieve Sovjet-systeem van propiska's. Weliswaar was op federaal niveau het systeem van propiska's afgeschaft, in de praktijk werd op lokaal niveau door een gebrek aan relevante procedures en regels voor uitvoering van de nieuwe wet in veel regio's nog de oude Sovjet- of regionale regelgeving met betrekking tot propiska's toegepast. Bovendien werd in verschillende regio's nieuwe lokale regelgeving met betrekking tot woonregistratie aangenomen, die haaks stond op de Grondwet en de nieuwe federale wet, en waarmee lokale autoriteiten administratieve en financiële barrières opwierpen voor burgers die zich in die regio's wilden vestigen.

¹²⁶

Ook in het propiska-systeem kende men overigens permanente en tijdelijke propiska's.

¹²⁷

Deze registratie is echter wel, zoals gesteld, verplicht.

In verband met het bovenstaande deed in april 1995 het Constitutionele Hof de eerste van een serie uitspraken, waarin zij bepaalde lokale regelgeving met betrekking tot woonregistratie en de toepassing daarvan in strijd met de Grondwet achtte. Hierdoor kwam het systeem van woonregistratie/propiska's weer hoog op de politieke agenda te staan. Het vormde voor de federale autoriteiten de aanleiding voor het aannemen op 17 juli 1995 van Resolutie nr. 713 "On the approval of the rules for registration and cancellation of registration of citizens of the Russian Federation at places of their sojourn or residence on the territory of the Russian Federation and a list of officials responsible for the registration"¹²⁸, waarin gedetailleerd de regels voor woonregistratie werden vastgelegd en waarin de relevante uitvoerende organen werden geïnstrueerd om de verouderde propiska-regelgeving niet meer toe te passen en om een systeem van registratie puur op basis van aangifte door de burger te introduceren.

Resolutie nr. 713 diende ervoor te zorgen dat lokale uitvoerende en gerechtelijke instanties geen beperkingen meer oplegden aan burgers ten aanzien van het recht op bewegingsvrijheid en de vrije keuze voor een woon- of verblijfplaats. Desalniettemin werd door verschillende regio's die te kampen hadden met een aanzienlijke instroom van migranten (met name stedelijke en economisch ontwikkelde gebieden) restrictieve administratieve regelgeving ten aanzien van woonregistratie gehandhaafd, mede doordat de resolutie nog steeds enige ruimte voor interpretatie liet.

Beperkingen voor woonregistratie die voor de komst van de Wet op Vrije Vestiging (onder het propiska-systeem) nog op federaal niveau geregeld waren, zijn hierdoor naar lokaal niveau verschoven. Sommige regio's implementeerden zelfs nog striktere regelgeving ten aanzien van de woonregistratie van migranten, in weerwil van de federale Wet op Vrije Vestiging en de bepalingen in de Grondwet. De Russische Ombudsman bijvoorbeeld identificeerde in oktober 2000 onder meer de volgende instrumenten die door lokale autoriteiten werden gehanteerd om de vrije vestiging van burgers aan beperkingen te onderwerpen:

- restricties bij woonregistratie ten aanzien van een bepaalde categorie personen, terwijl tegelijkertijd andere categorieën personen vereenvoudigd een woonregistratie konden verkrijgen;
- woonregistratie die slechts voor een maximum periode werd verleend;
- additionele barrières voor woonregistratie die verder gingen dan federale wetgeving;
- strafmaatregelen voor overtreding van het registratie-vereiste die verder gingen dan de federale voorschriften ter zake voorschrijven;

¹²⁸

Later geamendeerd door Resoluties nr 512 van 23 april 1996 en nr 172 van 14 februari 1997.

- een verbod op woonregistratie van burgers uit andere landen of andere regio's van de Russische Federatie die geen directe banden met de betrokken regio hebben (bijvoorbeeld familie of een eerder langdurig verblijf in die regio).

In 1996, 1997 en 1998 deed het Constitutionele Hof van de Russische Federatie opnieuw een aantal uitspraken waarbij lokale regelgeving op het gebied van woonregistratie als ongrondwettig werd aangemerkt, doordat deze regelgeving het door de Grondwet gegarandeerde recht van bewegingsvrijheid beperkte. Bovendien verklaarde het Hof in 1998 onderdelen van Resolutie nr. 713 in strijd met de Grondwet. Zo stelde het Hof bijvoorbeeld dat de regel dat een tijdelijke woonregistratie slechts voor een periode van maximaal 6 maanden kon worden verleend, in strijd is met het recht op bewegingsvrijheid.

In de hierboven beschreven situatie, waarbij op lokaal niveau restrictieve regelgeving wordt toegepast ten aanzien van woonregistratie, is echter nog geen verandering opgetreden. In een deel van de Russische regio's is, in weerwil van het door federale wetgeving en de Grondwet gegarandeerde recht op vrije vestiging, derhalve in de praktijk het verkrijgen van woonregistratie aan allerlei beperkingen onderhevig, die gebaseerd zijn op lokale administratieve regelgeving (en die soms de oude propiska-regels sterk gelijken). Sommige burgers slagen er echter in een belemmering van hun recht op vrije vestiging met succes bij de rechter aan te vechten.¹²⁹

Het is dezerzijds niet mogelijk een uitputtende opsomming te geven van de regio's waar al dan niet restricties ten aanzien van het verkrijgen van woonregistratie bestaan¹³⁰. In een deel van de Russische regio's wordt regelgeving op het gebied van woonregistratie toegepast die volledig in overeenstemming is met de Wet op Vrije Vestiging. In andere regio's wordt regelgeving gehanteerd, die vrije vestiging juist belemmert.

Hoe op lokaal niveau wordt omgegaan met regelgeving op het gebied van woonregistratie hangt vaak af van economische factoren of houdt verband met een grote plotselinge toename van het aantal migranten dat naar een bepaalde regio trekt. Het restrictief hanteren van de desbetreffende regels geschiedt dan ook met name door steden en regio's die te kampen hebben met economische problemen en overbevolking, zoals Moskou (en –regio), St. Petersburg (en –regio), Krasnodar en Stavropol, Rostov, delen van de noordelijke Kaukasus etc.

¹²⁹

Zoals hierboven beschreven soms zelfs tot op het niveau van het Constitutionele Hof.

¹³⁰

Daarbij zij aangetekend dat de Russische Federatie meer dan 80 regio's kent.

13.6.3 Woonregistratie in de praktijk

In het onderstaande volgt informatie met betrekking tot de praktijk van woonregistratie in de Russische Federatie. Hierbij dient te worden aangetekend dat, zoals in de vorige paragraaf reeds werd vermeld, regelgeving met betrekking tot woonregistratie op lokaal niveau soms afwijkt van regelgeving ter zake op federaal niveau. In deze paragraaf wordt derhalve informatie verstrekt met betrekking tot woonregistratie die in principe voor alle Russische regio's geldt. Het kan echter niet geheel uitgesloten worden dat in sommige regio's desondanks afwijkende regelgeving en procedures gelden.

Algemeen

Iedere in de Russische Federatie aanwezige burger dient over een (binnenlands) paspoort te beschikken met daarin een woonregistratie voor de plaats van permanent of tijdelijk verblijf. De woonregistratie is een stempel of inlegvel in het paspoort¹³¹, dat een opgave bevat van het adres waar men zijn permanente of tijdelijke verblijfplaats heeft. Ook niet-Russische staatsburgers (inclusief toeristen) die in de Russische Federatie verblijven dienen dus, bij een verblijf van meer dan 10 dagen, over een dergelijke permanente of tijdelijke woonregistratie te beschikken.

Personen die niet over een woonregistratie voor een bepaalde plaats beschikken, hebben in die plaats geen toegang tot de meeste economische en sociale voorzieningen, zoals medische voorzieningen, onderwijs, pensioenen, kinderbijslag, uitkeringen etc. Daarnaast wordt in vrijwel alle contacten met de autoriteiten, werkgevers, reisbureaus, huisbazen etc. naar het (binnenlands) paspoort gevraagd, met daarin de woonregistratie. Het is derhalve niet goed mogelijk om zonder woonregistratie op normale wijze deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Zaken als legaal werken en wonen, stemrecht, scholing voor de kinderen, huwen, scheiden, aangifte van de geboorte van een kind, aansluiten van een telefoonlijn, verkrijgen van een rijbewijs, het laten registreren van de geboorte van kinderen etc. zijn in principe niet mogelijk zonder het tonen van het paspoort met daarin de woonregistratie.

Russische staatsburgers die niet over een woonregistratie voor een bepaalde plaats beschikken, kunnen op basis van federale wetgeving beboet worden met een boete van maximaal een tiende van het minimum maandsalaris. Voor buitenlanders is dit een half minimum maandsalaris. Op basis van federale wetgeving zijn ook het in dienst nemen van personen zonder woonregistratie en het onderdak bieden aan personen zonder woonregistratie strafbaar. In sommige Russische regio's zijn de

¹³¹

Een permanente woonregistratie is meestal in de vorm van een stempel, een tijdelijke woonregistratie is meestal door middel van een inlegvel.

sancties bij overtreding van de lokale woonregistratievoorschriften zwaarder. In sommige regio's gelden veel hogere boetes en kunnen personen die niet beschikken over een woonregistratie voor de plaats waar ze verblijven, vastgehouden worden of uit de desbetreffende plaats worden verwijderd. In regio's waar paspoortcontrolemaatregelen strikt worden uitgevoerd (zoals Moskou en St. Petersburg), kunnen bovendien personen die niet over woonregistratie beschikken, worden blootgesteld aan pesterijen en afpersing bij controle van documenten op straat en aan de deur.

In de praktijk komt het desondanks voor dat burgers zonder een woonregistratie voor een bepaalde plaats het toch voor elkaar krijgen om bijvoorbeeld hun kinderen op een school te krijgen, een woning te betrekken of gebruik te maken van medische voorzieningen. Dit gebeurt dan meestal doordat iemand over de juiste connecties beschikt, een omkoopsom betaalt, omdat de instantie waarmee men te maken heeft zich enigszins coulant opstelt, of omdat men in staat is om het bewijs van woonregistratie (de stempel in het binnenlands paspoort/op het inlegvel in het binnenlands paspoort) door middel van omkoping van een ambtenaar te verkrijgen. Het is derhalve mogelijk dat iemand op deze wijze ook gedurende een langere periode in staat is te verblijven in een plaats waarvoor men geen woonregistratie heeft. Belangrijke voorwaarde hiervoor is echter dat men over voldoende geld beschikt om de benodigde omkoopsommen te kunnen betalen en dat men over de juiste connecties beschikt om bepaalde zaken te kunnen regelen. Desalniettemin zal men voortdurend de druk ondervinden van controlerende instanties en geconfronteerd kunnen worden met pesterijen en afpersing. Bovendien is het risico van boetes en/of andere maatregelen door de autoriteiten immer aanwezig.

Permanente woonregistratie

Bij geboorte ontvangt een Russisch staatsburger een permanente registratie voor de woonplaats. Vanaf de leeftijd van 14 jaar is het voor iedere Russische staatsburger verplicht een binnenlands paspoort te hebben dat de woonregistratie (stempel met opgave van adres) bevat. Een woonregistratie is daardoor altijd zelfstandig, afhankelijk van geboorte en niet van de ouders. Bij overlijden van de ouders behoudt betrokkene derhalve in principe zijn woonregistratie afhankelijk van de voogdijregeling (trekt het kind bv. bij de grootmoeder in dan zal het registratie op dat adres ontvangen). Mochten de ouders van een kind onder de 14 jaar overlijden dan ontvangt het kind van de zgn. 'paspoort tafel' een verklaring waarin staat dat het kind een permanente registratie heeft op een bepaald adres. Samen met het geboortecertificaat is het kind zo voorzien van de benodigde documenten.

Niet-Russische staatsburgers kunnen op grond van een verblijfsvergunning, bijvoorbeeld op basis van een huwelijk met een Russisch staatsburger, arbeid of een andere legale verblijfsgrond, een permanente woonregistratie verkrijgen.

Indien iemand verhuist naar een andere woonplaats om zich daar permanent te vestigen, geldt het volgende. Men dient zich binnen 7 dagen na aankomst te laten registreren. Hierbij dient een federaal vastgesteld bedrag voor administratieve kosten te worden betaald. Tevens dient men bij de inschrijving in een nieuwe woonplaats een document te kunnen tonen waaruit blijkt dat men over geschikte woonruimte¹³² beschikt, bijvoorbeeld een huurcontract, een koopakte of een verklaring van een familielid waarbij men gaat wonen. De registratie zelf dient binnen drie dagen na aangifte door de burger te zijn voltooid.

Voordat men zich elders kan inschrijven dient men zich uit de vorige woonplaats te hebben uitgeschreven. Men dient zich dan te vervoegen bij het desbetreffende kantoor van de Paspoort en Visadiensdienst (zie hieronder) en schrijft zich aldaar uit, ten bewijze waarvan men in het binnenlands paspoort een stempel krijgt. Bij de registratie in de volgende plaats krijgt men een stempel waarin het nieuwe adres staat vermeld. Indien de burgerlijke stand door omstandigheden is verwoest in de plaats waar men zich wil uitschrijven, en men niet meer beschikt over een ander bewijs van verblijf in die plaats zal men bij inschrijving in een nieuwe woonplaats de desbetreffende ambtenaar van de onmogelijkheid tot uitschrijving uit de vorige plaats moeten overtuigen.

Een permanente woonregistratie kan worden geannuleerd op aanvraag van de burger indien hij verhuist naar een andere plaats, maar ook door de autoriteiten indien iemand de militaire dienst moet vervullen, een gevangenisstraf moet uitzitten of op basis van een gerechtelijk uitzettingsbevel. Ook kan de registratie geannuleerd worden, maar slechts na een oordeel door de rechter, indien iemand gefraudeerd heeft bij de registratieaanvraag.

Tijdelijke woonregistratie

Ook voor een tijdelijk verblijf buiten de eigen woonplaats, bijvoorbeeld vanwege werk, studie of bezoek aan familie, dient men zich te registreren. Men verkrijgt dan een tijdelijke woonregistratie. Tijdelijke woonregistratie is meestal een inlegvel in het (binnenlands) paspoort. De reden hiervoor is dat als iemand bijvoorbeeld 6 jaar vanwege studie in een andere dan zijn woonplaats verblijft, het paspoort overvol met stempels zou geraken, aangezien de tijdelijke registratie om de zoveel tijd verlengd dient te worden.

¹³²

Normaal gesproken betekent dit dat de woning qua afmeting aan een minimum dient te voldoen.

Een tijdelijke woonregistratie dient op basis van federale wetgeving te worden verkregen indien iemand voor een periode van langer dan 10 dagen in een plaats verblijft. De registratie bij de autoriteiten dient dan binnen drie dagen na aankomst te geschieden. In 1995 werd, op basis van federale voorschriften, een tijdelijke woonregistratie afgegeven voor maximaal 3 maanden, in 1996 werd dit opgerekt tot 6 maanden, sinds 1998 bestaat er op basis van federale wetgeving geen maximum voor een tijdelijke woonregistratie meer. Zoals gesteld, kunnen er in de Russische regio's echter allerlei beperkingen bestaan ten aanzien van de verlening van woonregistratie. Dit geldt tevens ten aanzien van de maximale periode voor een tijdelijke woonregistratie. Indien een tijdelijke woonregistratie verloopt, kan men opnieuw een tijdelijke woonregistratie aanvragen.

Wanneer men tijdelijk elders verblijft en zich daar wil laten registreren, dient men, vergezeld van een verklaring van de rechtmatige eigenaar of huurder van een woning, naar een lokaal kantoor van de Paspoort en Visadienst te gaan om een tijdelijke woonregistratie aan te vragen. Men dient daarbij een bedrag te betalen voor de registratie. De hoogte van het bedrag dat men betaalt is mede afhankelijk van de relatiegraad tot de hoofdhuurder c.q. eigenaar van de woning en van de plaatselijke verordeningen. Ook is van belang waar de hoofdverblijfplaats is van de persoon die zich tijdelijk elders wenst in te schrijven.

Ook niet-Russische staatsburgers kunnen op grond van een geldige verblijfsgrond, bijvoorbeeld ten behoeve van het verrichten van arbeid in loondienst of studie, een tijdelijke woonregistratie verkrijgen.

Autoriteiten verantwoordelijk voor woonregistratie

Indien men naar een bepaalde plaats verhuist, of indien men tijdelijk (bijvoorbeeld voor werk of studie) in een andere plaats verblijft, dient men zich bij de autoriteiten te registreren. De voor woonregistratie verantwoordelijke autoriteiten zijn de Paspoort en Visadienst van het lokale ministerie van Binnenlandse Zaken. De Paspoort en Visadienst is vertegenwoordigd in alle lokale politiebureaus.

De Paspoort en Visadienst is op lokaal niveau verantwoordelijk voor de afgifte van binnenlandse paspoorten en woonregistratie en op districtsniveau voor de afgifte van buitenlandse paspoorten en de registratie van buitenlanders.

13.7 Vreemdelingenwet

De Russische Federatie hanteert nog steeds de Vreemdelingenwetgeving van de voormalige Sovjet-Unie van 24 juni 1981 (volledigheidshalve opgenomen als bijlage I). Een nieuw ontwerp Vreemdelingenwet, echter, bevindt zich in een vergevorderd stadium van behandeling.

De Sovjet vreemdelingenwet van 1981 vermeldt niet concreet op welke gronden het mogelijk is een verblijfstitel te verkrijgen. Echter, in de praktijk kan een vreemdeling worden geregistreerd en wordt verblijf toegestaan indien een persoon feitelijk deel uitmaakt van het gezin van een Russisch staatsburger.¹³³

13.8 Vluchtelingenverdrag

Op 2 februari 1993 heeft de Russische Federatie het VN Vluchtelingenverdrag getekend en is zij toegetreten tot het Protocol van 1967.

De Russische Federatie biedt vreemdelingen de mogelijkheid om politiek asiel aan te vragen. De procedure voor de aanvraag van een vluchtelingenstatus is vastgelegd in de Wet op de Vluchtelingen, die in maart 1993 in werking trad en in juli 1997 is gewijzigd. Voor meer gedetailleerde informatie wordt verwezen naar het ambtsbericht 'Asiel in derde landen' van 6 december 2000.

¹³³

Het betreft daarbij kinderen van een Russisch staatsburger en ouders van een Russisch staatsburger.

14 Tadzjikistan

14.1 Staatsburgerschapswet

De Wet op het Staatsburgerschap van de Republiek Tadzjikistan is op 4 november 1995 aangenomen en in werking getreden. Sinds het uitbrengen van het vorige ambtsbericht in juli 1999, is deze wet niet meer gewijzigd.

14.1.1 Verkrijgen van het Tadzjiekse staatsburgerschap van rechtswege

Overgangsrecht

Staatsburgers van Tadzjikistan zullen zijn (artikel 2):

1. personen die reeds staatsburger van Tadzjikistan zijn op de dag dat de wet in werking treedt;
2. personen die het Tadzjiekse staatsburgerschap hebben verkregen overeenkomstig de huidige wet.

Verkrijging door geboorte

Een kind van wie – bij zijn geboorte – beide ouders staatsburger van Tadzjikistan waren, zal worden beschouwd als staatsburger van Tadzjikistan, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 16).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders Tadzjiekse staatsburger was, zal worden beschouwd als staatsburger van Tadzjikistan indien (artikel 17):

1. deze persoon is geboren in Tadzjikistan;
2. deze persoon is geboren buiten de grenzen van Tadzjikistan en (één van) beide ouders had(den) op dat moment een permanente verblijfplaats in Tadzjikistan.

Een kind van wie de ouders verschillend staatsburgerschap bezitten, waarbij één van de ouders – ten tijde van de geboorte – staatsburger van Tadzjikistan is, en beide ouders hebben op dat moment een permanente verblijfplaats buiten de grenzen van Tadzjikistan, het staatsburgerschap van dit kind dat geboren is buiten Tadzjikistan, zal worden bepaald door een schriftelijke overeenkomst tussen de ouders (artikel 17).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders staatsburger van Tadzjikistan was, en de andere ouder staatloos of van onbekende nationaliteit, zal worden beschouwd als staatsburger van Tadzjikistan, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 17).

Als bewezen is wie de vader is van een kind – van wie de moeder staatloos is en de vader wordt geacht Tadzjiekse staatsburger te zijn – dan zal dit kind onder 14 jaar staatsburger van Tadzjikistan zijn, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 17).

Een kind dat is geboren in Tadzjikistan uit staatloze ouders zal staatsburger van Tadzjikistan zijn (artikel 18).

Een kind dat zich in Tadzjikistan bevindt, van wie de ouders niet bekend zijn, zal staatsburger van Tadzjikistan zijn (artikel 19).

Een kind dat geboren is in Tadzjikistan uit buitenlandse ouders, zal worden beschouwd als staatsburger van Tadzjikistan, tenzij de betreffende buitenlandse staat hem het staatsburgerschap verleent (artikel 20).

14.1.2 Verlenen van het Tadzjiekse staatsburgerschap

Het Tadzjiekse staatsburgerschap kan op twee manieren worden verleend:

1. door naturalisatie, waarbij de standaard procedure wordt gevolgd;
2. door registratie, waarbij een vereenvoudigde procedure wordt gevolgd.

Naturalisatie

Personen die niet over een Tadzjiekse staatsburgerschap beschikken, kunnen een aanvraag tot naturalisatie indienen, ongeacht afkomst, sociale omstandigheden, ras en nationaliteit, geslacht, opleiding, taal, religie, politieke en andere overtuigingen. De enige voorwaarde voor het toekennen van het Tadzjiekse staatsburgerschap is dat de aanvrager een permanente verblijfplaats heeft in Tadzjikistan: vreemdelingen en staatlozen dienen voorafgaand aan de aanvraag in totaal vijf jaar (of drie jaar ononderbroken) een permanente verblijfplaats in Tadzjikistan gehad te hebben; voor vluchtelingen, als zodanig erkend door de wet van Tadzjikistan, geldt de helft van bovengenoemde tijd (artikel 23).

Bovengenoemde vereiste geldt niet, of verminderd, onder de volgende omstandigheden (artikel 23):

1. betrokkene heeft het staatsburgerschap van de voormalige Sovjet-Unie gehad;
2. betrokkene heeft een kind geadopteerd dat staatsburger is van Tadzjikistan;
3. betrokkene heeft hoge prestaties geleverd op het gebied van wetenschap, technologie en cultuur, ofwel hij heeft een beroep of kwalificaties die van belang zijn voor Tadzjikistan;
4. betrokkene heeft diensten geleverd aan het volk van Tadzjikistan;
5. betrokkene heeft asiel verkregen op het grondgebied van Tadzjikistan;
6. betrokkene heeft een direct familielid die bij de geboorte het Tadzjiekse staatsburgerschap heeft verkregen;

7. betrokkene is gehuwd met een staatsburger van Tadzjikistan.

Verlening door registratie

Het Tadzjiekse staatsburgerschap kan verkregen worden via een vereenvoudigde procedure. Slechts door middel van registratie wordt aan de volgende personen het staatsburgerschap verleend (artikel 21):

1. personen van wie de echtgenote of een direct familielid staatsburger van Tadzjikistan is;
2. personen van wie – bij de geboorte – tenminste één van de ouders Tadzjiekse staatsburger was, maar die bij geboorte een buitenlands staatsburgerschap hebben verkregen;
3. personen van wie de ouders voormalige staatsburgers zijn van Tadzjikistan. Deze personen zijn geboren nadat de ouders het Tadzjiekse staatsburgerschap hadden beëindigd;
4. staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie die vanuit een van de voormalige Sovjet-republieken in Tadzjikistan zijn gaan wonen, mits ze binnen drie jaar nadat de huidige wet van kracht is geworden de wens hebben uitgesproken het Tadzjiekse staatsburgerschap te verkrijgen;
5. staatlozen die op de dag dat de huidige wet van kracht werd een permanente verblijfplaats hadden in Tadzjikistan of die op 1 september 1991 een permanente verblijfplaats hadden in een andere staat van de voormalige Sovjet-Unie, waarbij ze binnen een jaar nadat de huidige wet van kracht is geworden de wens hebben uitgesproken het Tadzjiekse staatsburgerschap te verkrijgen;
6. vreemdelingen en staatlozen, ongeacht de huidige woonplaats, die zelf het Tadzjiekse staatsburgerschap bij de geboorte bezaten of van wie tenminste een van hun directe afstammelingen het Tadzjiekse staatsburgerschap bij de geboorte bezat, die binnen een jaar nadat de huidige wet van kracht is geworden de wens hebben uitgesproken het Tadzjiekse staatsburgerschap te verkrijgen.

Procedure bij verlening

De volgende staatsorganen houden zich bezig met kwesties inzake staatsburgerschap (artikel 38):

1. president van Tadzjikistan;
2. Commissie inzake nationaliteitskwesties onder de president;
3. ministerie van Binnenlandse Zaken;
4. ministerie van Buitenlandse Zaken, diplomatieke en consulaire vertegenwoordigingen.

De president van Tadzjikistan beslist over toekenning, herstel en afstand doen van het Tadzjiekse staatsburgerschap. Tevens beslist de president over toestemming

voor dubbel staatsburgerschap en herroeping van een beslissing bij toekenning van het staatsburgerschap (artikel 39).

Aanvragen voor registratie of verandering van het staatsburgerschap moeten worden ingediend bij het ministerie van Binnenlandse Zaken indien het personen betreft die een permanente verblijfplaats in Tadzjikistan hebben, en aan diplomatieke en consulaire vertegenwoordiging indien het personen betreft die een permanente verblijfplaats buiten Tadzjikistan hebben (artikel 43).

Aanvragen inzake staatsburgerschap moeten door betrokkene schriftelijk worden ingediend. De handtekening op dit aanvraagformulier moet door de notaris worden gewaarmerkt. Bij verblijf in het buitenland kunnen handtekeningen door de diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging worden gewaarmerkt (artikel 44).

Tadzjikistan heeft de ‘Conventie inzake een vereenvoudigde procedure voor het verkrijgen van staatsburgerschap voor staatsburgers van de GOS-lidstaten’ afgesloten met Kazachstan en Kyrgyzstan.¹³⁴

Deze conventie bevat een vereenvoudigde procedure voor het verkrijgen en opzeggen van het staatsburgerschap van één van de GOS-landen. De aanvrager verkrijgt het staatsburgerschap in principe indien hij een document overlegt waaruit blijkt dat betrokkene voldoet aan één van de volgende twee voorwaarden:

1. betrokkene was een staatsburger van één van de bij de conventie aangesloten landen als ook van de voormalige Sovjet-Unie, woonde op 21 december 1991 in één van de deelnemende landen en was aldaar tevens permanent woonachtig op het moment dat deze conventie in werking trad;
2. betrokkene heeft een direct familielid dat permanent woonachtig is en het staatsburgerschap heeft van het land waarvan hij het staatsburgerschap aanvraagt. Uiteraard geldt ook hier de vereiste dat het één van de landen moet betreffen die partij zijn bij deze conventie.

Voor het verkrijgen van het staatsburgerschap in deze zogenaamde vereenvoudigde ‘registratieprocedure’ (maximale duur 3 maanden) dienen voorts een aanvraag en een kopie van de geboorteakte (of een ander document dat de geboorteplaats aantoont) te worden overgelegd.

¹³⁴

Moskou, 19 januari 1996. Dezerzijds is niet bekend sinds wanneer deze conventie rechtsgeldig is in Tadzjikistan.

14.1.3 Verlies van het Tadzjiekse staatsburgerschap

Huwelijk

Als een Tadzjiekse staatsburger en een vreemdeling of staatloze een huwelijk aangaan of ontbinden, blijft het staatsburgerschap van de Tadzjiek onveranderd. Verandering van het staatsburgerschap van één van beide echtgenoten heeft evenmin gevolgen voor het staatsburgerschap van de ander (artikel 8).

Dubbel staatsburgerschap

Het bezit van het staatsburgerschap van een ander land wordt niet toegestaan voor staatsburgers van Tadzjikistan, behalve bij de gevallen die geregeld zijn in de wet en in internationale verdragen (artikel 4).

Tadzjikistan heeft op 6 september 1995 een bilateraal verdrag 'On Regulations of Issues Pertaining to Dual Citizenship' gesloten met de Russische Federatie. Echter, de Tadzjiekse wetgeving kent op dit moment (nog) geen procedure voor het toekennen van dubbel staatsburgerschap.

Verblijf in het buitenland

Een Tadzjiekse staatsburger die buiten de grenzen van Tadzjikistan woont, verliest niet automatisch zijn staatsburgerschap (artikel 5). Echter, een Tadzjiekse staatsburger verliest wel zijn staatsburgerschap als hij een permanente verblijfplaats buiten de grenzen van Tadzjikistan heeft en zich niet heeft laten registreren bij een diplomatieke vertegenwoordiging binnen vijf jaar na verhuizing zonder geldige redenen. In dat geval wordt het staatsburgerschap met terugwerkende kracht ontnomen (artikel 29).

14.2 Vreemdelingenwet

Op 1 februari 1996 is de Wet inzake de Status van Vreemdelingen in Tadzjikistan aangenomen en in werking getreden. Deze wet is gewijzigd op 6 augustus 2001.

Vreemdelingen hebben de mogelijkheid een verblijfsvergunning te verkrijgen. Een verblijfsvergunning kan worden aangevraagd bij het ministerie van Binnenlandse Zaken¹³⁵ in Tadzjikistan. De wet vermeldt echter niet welke documenten benodigd zijn en op grond van welke criteria een verblijfsvergunning kan worden afgegeven of geweigerd. De vreemdeling dient in ieder geval te beschikken over een geldig paspoort en een inreisvisum, afgegeven door het Tadzjiekse ministerie van Buitenlandse Zaken of een van de diplomatieke vertegenwoordigingen (artikel 5).

¹³⁵

Dezerzijds is niet bekend of een verblijfsvergunning kan worden aangevraagd in het buitenland.

Vreemdelingen mogen een huwelijk aangaan of ontbinden met staatsburgers van Tadzjikistan of andere personen overeenkomstig de wet van Tadzjikistan. Zij krijgen op het gebied van 'huwelijks- en familiebetrekkingen' dezelfde rechten en plichten als staatsburgers van Tadzjikistan (artikel 17).

14.3 Vluchtelingenverdrag

Op 7 december 1993 heeft Tadzjikistan het VN Vluchtelingenverdrag getekend en is toegetreten tot het Protocol van 1967. UNHCR beschouwt Tadzjikistan als veilig land van (eerste) opvang; Tadzjikistan respecteert het verbod op refoulement.

Tadzjikistan heeft op 10 mei 2002 de Vluchtelingenwet aangenomen, die als vervanging geldt voor de Vluchtelingenwet van 20 juli 1994. De inhoud van deze wet is gebaseerd op de Grondwet en andere wetgevingen van Tadzjikistan en op internationale wetgevingen die door Tadzjikistan worden erkend. Artikel 6 van de Vluchtelingenwet stelt onder andere dat vluchtelingen in hun land van herkomst bij een Tadzjiekse diplomatieke vertegenwoordiging asiel kunnen aanvragen. De Overheidsinstelling voor Migratie zal vaststellen of een vluchteling zal worden erkend als asielzoeker (artikel 11). Daartoe wordt onder andere gekeken naar de resultaten van de interviews, de authenticiteit van de informatie en de inhoud van de documenten. Een asielzoeker verliest zijn status onder andere indien hij een permanente verblijfsvergunning of het Tadzjiekse staatsburgerschap heeft verkregen (artikel 13).

15 Turkmenistan

15.1 Staatsburgerschapswet

De Wet op het Staatsburgerschap van de Republiek Turkmenistan is op 30 september 1992 aangenomen en in werking getreden. Sinds het uitbrengen van het vorige ambtsbericht in juli 1999, is deze wet niet meer gewijzigd.

15.1.1 Verkrijgen van het Turkmeense staatsburgerschap van rechtswege

Overgangsrecht

Het Turkmeense staatsburgerschap zal worden verkregen door geboorte, door toekenning van het staatsburgerschap, of op grond van andere omstandigheden vastgelegde in de huidige wet (artikel 11).

Alle staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie die een permanente verblijfplaats in Turkmenistan hadden op 30 september 1992, worden beschouwd als staatsburger van Turkmenistan, tenzij zij zelf het staatsburgerschap van Turkmenistan schriftelijk afwijzen (artikel 49).

Staatsburgers van de voormalige Sovjet-Unie die geboren zijn in Turkmenistan, als ook hun directe afstammelingen, en die vóór 30 september 1992 zijn vertrokken uit Turkmenistan om zich permanent te vestigen in één van de republieken van de voormalige Sovjet-Unie, worden beschouwd als staatsburger van Turkmenistan, indien zij binnen 1 jaar na 30 september 1992 schriftelijk hebben verklaard dat zij het Turkmeense staatsburgerschap wensen te herkrijgen (artikel 49).

Verkrijging door geboorte

Een kind van wie – bij zijn geboorte – beide ouders staatsburger van Turkmenistan waren, zal staatsburger zijn van Turkmenistan, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 12).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders staatsburger van Turkmenistan was, zal staatsburger zijn van Turkmenistan indien (artikel 13):

1. het kind is geboren in Turkmenistan;
2. het kind is geboren buiten de grenzen van Turkmenistan en (één van) beide ouders op dat moment een permanente verblijfplaats in Turkmenistan had(den).

Een kind van wie de ouders verschillend staatsburgerschap bezitten, waarbij één van de ouders – ten tijde van de geboorte – het staatsburgerschap van Turkmenistan had, en beide ouders op dat moment een permanente verblijfplaats buiten Turkmenistan hadden, het staatsburgerschap van het kind zal worden bepaald door een schriftelijke overeenkomst tussen de ouders (artikel 13).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders staatsburger van Turkmenistan is en de andere ouder staatloos of van onbekende nationaliteit, zal staatsburger van Turkmenistan zijn, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 13).

Als bewezen is wie de vader is van een kind – van wie de moeder staatloos is en de vader wordt geacht Turkmeeens staatsburger te zijn – dan zal dit kind onder 14 jaar staatsburger van Turkmenistan zijn, ongeacht de plaats van geboorte. Als dit kind een permanente verblijfplaats buiten de grenzen van Turkmenistan heeft, zal het staatsburgerschap worden bepaald door een schriftelijke overeenkomst tussen de ouders (artikel 13).

Een kind dat is geboren in Turkmenistan uit staatloze ouders die een permanente verblijfplaats hebben in Turkmenistan, zal staatsburger zijn van Turkmenistan (artikel 14).

Een kind dat zich op het grondgebied van Turkmenistan bevindt, van wie de ouders onbekend zijn, en dat wordt geacht geboren te zijn in Turkmenistan, zal staatsburger van Turkmenistan zijn. Indien tenminste een van de ouders of een voogd wordt gevonden, kan het staatsburgerschap van deze persoon veranderen onder de huidige wet (artikel 15).

15.1.2 Verlenen van het Turkmeense staatsburgerschap

Naturalisatie

Het is mogelijk een aanvraag tot naturalisatie in te dienen. Het Turkmeense staatsburgerschap zal worden verleend onder de volgende voorwaarden (artikel 18):

1. naleving van en respect voor de Grondwet en de wetten van Turkmenistan;
2. voldoende kennis van de Turkmeense taal;
3. bezit van een permanente verblijfplaats in Turkmenistan gedurende de afgelopen zeven jaar aaneengesloten¹³⁶;
4. wettige bron van inkomsten in Turkmenistan.

¹³⁶

Krachtens artikel 42 mag men niet langer dan zes maanden aaneengesloten buiten de grenzen van Turkmenistan verblijven.

Etnisch Turkmenen die geboren zijn en wonen/permanent verblijven in een ander land – met uitzondering van de republieken van de voormalige Sovjet-Unie – hebben recht op een vereenvoudigde procedure bij het verkrijgen van het Turkmeense staatsburgerschap. Dit recht geldt tevens voor personen, als ook hun nakomelingen, die hebben gewoond in Turkmenistan, maar gedwongen zijn verplaatst of zijn geëmigreerd naar het buitenland om politieke of religieuze redenen (artikel 19). Etnisch Turkmenen die zijn geboren in één van de vroegere Sovjetrepublieken hebben echter geen recht op de vereenvoudigde procedure.

Procedure bij verlening

Beslissingen inzake nationaliteitskwesies worden genomen door de president van Turkmenistan en door de voorzitter van het parlement. De president beslist in ieder geval over verlening, herstel, afstand doen van, afwijzing en verlies van het staatsburgerschap (artikel 31). Het voorbereiden en verwerken van documenten inzake staatsburgerschap wordt behandeld door het ministerie van Binnenlandse Zaken, als het personen betreft die een permanente verblijfplaats hebben in Turkmenistan, en door het ministerie van Buitenlandse Zaken, als het personen betreft die een permanente verblijfplaats buiten Turkmenistan hebben (artikel 32).

Het ministerie van Binnenlandse Zaken neemt aanvragen inzake staatsburgerschap in ontvangst en stuurt een advies naar de president; registreert verlies van het staatsburgerschap; en stelt het bezit van het staatsburgerschap vast. Alle bovengenoemde taken hebben slechts betrekking op personen die een permanente verblijfplaats hebben in Turkmenistan (artikel 33).

Het ministerie van Buitenlandse Zaken, de diplomatieke vertegenwoordigingen en de consulaire instanties hebben dezelfde taken en bevoegdheden als het ministerie van Binnenlandse Zaken met dit verschil dat deze taken betrekking hebben op personen die een permanente verblijfplaats buiten de grenzen van Turkmenistan hebben. Daarnaast heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken nog een extra taak, namelijk het registreren van staatsburgers van Turkmenistan die een permanente verblijfplaats buiten Turkmenistan hebben (artikel 34).

Verlening, afstand doen of herstel van het Turkmeense staatsburgerschap moet schriftelijk worden ingediend. Aanvragen inzake nationaliteitskwesies worden ingediend bij de president via het kantoor van het ministerie van Binnenlandse Zaken in de woonplaats waar de aanvrager een permanente verblijfplaats heeft, of via desbetreffende diplomatieke vertegenwoordiging, indien de aanvrager een permanente verblijfplaats in het buitenland heeft (artikel 35).

De president zal een decreet uitvaardigen bij verlening, afstand doen of herstel van het staatsburgerschap (artikel 38). De termijn van afhandeling van aanvragen van het staatsburgerschap mag niet langer dan zes maanden zijn (artikel 39). Een

hernieuwde aanvraag van het staatsburgerschap kan niet eerder dan 1 jaar na beslissing op de vorige aanvraag in behandeling worden genomen (artikel 40). Het staatsburgerschap wordt verkregen op de datum van uitgifte van een presidentieel decreet (artikel 41).

Het is mogelijk om in beroep te gaan tegen een beslissing inzake nationaliteitskwesties (artikel 46).

Turkmeense staatsburgers mogen gebruik maken van het Sovjet-paspoort, totdat ze een Turkmeens paspoort ontvangen (artikel 51).

15.1.3 Verlies van het Turkmeense staatsburgerschap

Huwelijk

Als een Turkmeens staatsburger en een buitenlander of een staatloze een huwelijk aangaan of ontbinden, blijft het staatsburgerschap van de Turkmeen onveranderd. Veranderingen van het staatsburgerschap van één van beide echtgenoten, heeft evenmin gevolgen voor het staatsburgerschap van de ander. Een persoon die een Turkmeens staatsburger huwt kan het Turkmeense staatsburgerschap aanvragen, onder de voorwaarden zoals die zijn genoemd in artikel 18 van de huidige wet (artikel 16).

Dubbel staatsburgerschap

Turkmenistan erkent dubbel staatsburgerschap, dat wil zeggen het bezit van het Turkmeense staatsburgerschap samen met het staatsburgerschap van een andere staat (artikel 9).

Turkmenistan heeft inmiddels een verdrag inzake dubbel staatsburgerschap gesloten met de Russische Federatie.

Verblijf in het buitenland

Het verblijf van een Turkmeens staatsburger buiten de grenzen van Turkmenistan, heeft niet tot gevolg dat het Turkmeense staatsburgerschap wordt beëindigd (artikel 17).

15.2 Vreemdelingenwet

Op 8 september 1993 is de Wet inzake de Status van Vreemdelingen in Turkmenistan aangenomen en in werking getreden.

Vreemdelingen hebben de mogelijkheid een permanente verblijfsvergunning te verkrijgen. Een verblijfsvergunning kan worden aangevraagd bij het ministerie van Binnenlandse Zaken in Turkmenistan. De vreemdeling dient te beschikken over een geldig paspoort en een inreisvisum (artikel 5).

Vanaf 6 juni 1999 zullen ook ingezetenen uit de GOS-landen een inreisvisum moeten aanvragen als ze naar Turkmenistan willen reizen. De grondslag voor het visumvrijstellingsverdrag uit 1992, destijds ondertekend met het oog op de positie van de etnische Russen in Turkmenistan, is vervallen nu de meeste etnische Russen inmiddels hebben gekozen voor hetzij het Russische, hetzij het Turkmeense staatsburgerschap. Met Kazachstan en Oezbekistan heeft Turkmenistan inmiddels een bilateraal visumverdrag afgesloten.

Vreemdelingen mogen een huwelijk aangaan of ontbinden met staatsburgers van Turkmenistan of met andere vreemdelingen overeenkomstig de wet van Turkmenistan. Zij krijgen op het gebied van ‘huwelijks- en familiebetrekkingen’ dezelfde rechten en plichten als staatsburgers van Turkmenistan (artikel 17).

Op 4 juni 2001 is een presidentieel decreet uitgevaardigd inzake huwelijken tussen vreemdelingen en Turkmeense staatsburgers.¹³⁷ De nieuwe regeling houdt in dat een huwelijk tussen Turkmeense staatsburgers en vreemdelingen niet geldig is, tenzij aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

1. de Turkmeense staatsburger dient minimaal 18 jaar te zijn;
2. de vreemdeling dient USD 50.000 aan de Turkmeense staat te betalen, bij wijze van ‘garantstelling voor minderjarige kinderen in geval van ontbinding van het huwelijk’;
3. de vreemdeling dient al minstens een jaar in Turkmenistan te hebben gewoond en er een huis te bezitten.

De internationale gemeenschap heeft hierop felle kritiek geuit en is in gesprek met de Turkmeense autoriteiten om de wet op bepaalde punten aan te passen.

Aanvragen van huwelijken tussen vreemdelingen en Turkmeense staatsburgers zijn tijdelijk opgeschort totdat een nieuwe wet wordt aangenomen.

15.3 Vluchtelingenverdrag

Op 2 maart 1998 heeft Turkmenistan het VN Vluchtelingenverdrag getekend en is toetreden tot het Protocol van 1967.

¹³⁷

Dit decreet is uitgevaardigd om het afsluiten van een gelegenheidshuwelijk te bemoeilijken.

De Turkmeense autoriteiten zijn met hulp van UNHCR bezig met de praktische uitwerking van de bepalingen in de Vluchtelingenwet die op 12 juni 1997 is aangenomen. Turkmenistan beschikt derhalve nog niet over een asielprocedure. De Turkmeense president heeft beslissingsbevoegdheid over de concept-tekst betreffende de uitvoeringsbepalingen. Het concept is tot op heden niet aangenomen. In afwachting hiervan worden asielzoekers door UNHCR gescreend in de hoofdstad van Turkmenistan, Asjchabad. Asielzoekers die door UNHCR als vluchteling worden erkend, kunnen zich beroepen op de economische en sociale rechten die zijn opgenomen in de Vluchtelingenwet.¹³⁸ UNHCR is met de Turkmeense autoriteiten overeengekomen dat erkende vluchtelingen worden beschermd tegen refoulement en uitzetting. Deze afspraak wordt door de Turkmeense autoriteiten gerespecteerd.

¹³⁸

Zo hebben vluchtelingen bijvoorbeeld recht op een woning, werk, opleiding, vrijheid van religie, export van eigendom die de vluchteling zelf mee naar Turkmenistan heeft gebracht, rechterlijke bescherming bij aantasting van o.a. persoonlijke vrijheid etc.

16 Wit-Rusland

16.1 Staatsburgerschapswet

De Wet op het Staatsburgerschap van de Republiek Wit-Rusland is op 18 oktober 1991 aangenomen en op 12 november 1991 in werking getreden. Sinds het uitbrengen van het vorige ambtsbericht in juli 1999, is deze wet voor het laatst geamendeerd op 18 juni 2001. Een nieuwe wet is momenteel in voorbereiding bij het ministerie van Binnenlandse Zaken.

16.1.1 Verkrijgen van het Wit-Russische staatsburgerschap van rechtswege

Overgangsrecht

Staatsburgers van Wit-Rusland zijn (artikel 2):

1. personen die een permanente verblijfplaats in Wit-Rusland hebben op de dag dat deze wet van kracht wordt;
2. personen die het Wit-Russische staatsburgerschap hebben verkregen overeenkomstig deze wet.

Het Wit-Russische staatsburgerschap zal worden verkregen door geboorte, door middel van registratie, of door verlening van het staatsburgerschap (artikel 8).

Verkrijging door geboorte

Een kind van wie – bij zijn geboorte – beide ouders staatsburger van Wit-Rusland zijn, zal staatsburger zijn van Wit-Rusland, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 9).

Een kind van wie de ouders een verschillend staatsburgerschap bezitten en van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders staatsburger van Wit-Rusland was, zal staatsburger zijn van Wit-Rusland indien (artikel 10):

1. deze persoon is geboren in Wit-Rusland;
2. deze persoon is geboren buiten de grenzen van Wit-Rusland en (één van) beide ouders op dat moment een permanente verblijfplaats in Wit-Rusland had(den).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders staatsburger van Wit-Rusland was, en van wie beide ouders een permanente verblijfplaats buiten de grenzen van Wit-Rusland hadden, het staatsburgerschap van het kind dat buiten de grenzen van Wit-Rusland is geboren, zal worden bepaald door een schriftelijke onderlinge overeenkomst tussen de ouders (artikel 10).

Een kind van wie – bij zijn geboorte – één van de ouders staatsburger van Wit-Rusland was en de andere ouder staatloos of van onbekende nationaliteit, zal staatsburger zijn van Wit-Rusland, ongeacht de plaats van geboorte (artikel 10).

Een kind dat is geboren in Wit-Rusland uit staatloze ouders, die een permanente verblijfplaats in Wit-Rusland hebben, zal staatsburger zijn van Wit-Rusland (artikel 11).

Een kind dat zich op het grondgebied van Wit-Rusland bevindt, van wie de ouders onbekend zijn, zal staatsburger zijn van Wit-Rusland (artikel 12).

16.1.2 Verlening van het Wit-Russische staatsburgerschap

Naturalisatie

Het staatsburgerschap van Wit-Rusland kan worden verleend aan een persoon onder de volgende voorwaarden (artikel 13):

1. deze persoon dient de Grondwet en de wetten van Wit-Rusland na te leven en te respecteren;
2. deze persoon heeft voldoende kennis van de Wit-Russische taal;
3. deze persoon heeft gedurende de afgelopen zeven jaar aaneengesloten in Wit-Rusland een permanente verblijfplaats gehad;
4. deze persoon heeft een wettige bron van inkomsten;
5. deze persoon bezit geen staatsburgerschap van een ander land.

Artikel 14 stelt dat een persoon die getrouwd is met een staatsburger van Wit-Rusland, het Wit-Russische staatsburgerschap kan aanvragen, onder de voorwaarden als vermeld in artikel 13.

Een buitengewone procedure is ingesteld voor het verkrijgen van het staatsburgerschap van Wit-Rusland voor de volgende personen (artikel 17):

1. personen die buiten het huidige grondgebied van Wit-Rusland zijn geboren en die directe nakomelingen¹³⁹ zijn van personen die – voordat deze wet van kracht werd – een permanente verblijfplaats in Wit-Rusland hebben gehad en staatsburger van Wit-Rusland waren overeenkomstig artikel 2, lid 1;
2. Wit-Russen en personen die zich kunnen identificeren als Wit-Russen die buiten het grondgebied van Wit-Rusland zijn geboren.

Personen die een permanente verblijfplaats hebben gehad in Wit-Rusland, maar die Wit-Rusland hebben verlaten voordat deze wet van kracht was, als ook hun

¹³⁹

Directe afstammelingen zijn: kinderen, kleinkinderen, achterkleinkinderen

echtgenotes en afstammelingen, hebben het recht om het Wit-Russische staatsburgerschap te verkrijgen door middel van registratie. Dit artikel geldt voor die personen die kunnen bewijzen dat ze staatsburger zijn van de voormalige Sovjet-Unie en die geen ander staatsburgerschap bezitten (artikel 17-1).

Bij de toepassing van de staatsburgerschapswet wordt geen onderscheid gemaakt tussen voormalige Sovjetburgers en niet-Sovjetburgers. Wel heeft Wit-Rusland een bilateraal verdrag¹⁴⁰ getekend met Kazachstan op grond waarvan vereenvoudigde procedures voor elkaars staatsburgers worden toegepast.

Procedure bij verlening

De president van Wit-Rusland beslist over verlening en beëindiging van het Wit-Russische staatsburgerschap (artikel 29).

Het ministerie van Binnenlandse Zaken neemt aanvragen inzake staatsburgerschap in ontvangst en stuurt deze met andere vereiste documenten naar de president; stelt het bezit van het staatsburgerschap vast; beslist op vragen inzake verkrijging van het staatsburgerschap door middel van registratie; en registreert verlies van het staatsburgerschap. Alle bovengenoemde taken hebben slechts betrekking op personen die een permanente verblijfplaats in Wit-Rusland hebben (artikel 31).

Het ministerie van Buitenlandse Zaken, de diplomatieke vertegenwoordigingen en de consulaire instanties hebben dezelfde taken en bevoegdheden als het ministerie van Binnenlandse Zaken met dit verschil dat deze taken betrekking hebben op personen die een permanente verblijfplaats buiten de grenzen van Wit-Rusland hebben. Daarnaast heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken nog een extra taak, namelijk registratie van staatsburgers van Wit-Rusland die een permanente verblijfplaats buiten Wit-Rusland hebben (artikel 32).

Aanvragen voor en afstand doen van het staatsburgerschap dienen schriftelijk te worden ingediend (artikel 33). De president vaardigt een decreet uit bij toekenning en beëindiging van het staatsburgerschap. Veranderingen in het staatsburgerschap zullen gelden vanaf de datum van uitgifte van het presidentiële decreet (artikel 36).

De termijn voor de behandeling van aanvragen mag niet langer zijn dan 1 jaar. Indien het een aanvraag betreft door middel van registratie, dan mag deze beslistermijn niet langer dan twee maanden zijn. Bij afstand doen van het staatsburgerschap, mag de beslissing niet langer dan zes maanden duren (artikel 37). Personen die een herhaald verzoek doen voor toekenning, herstel of afstand doen van het staatsburgerschap, mogen dit pas doen 1 jaar nadat de vorige beslissing is genomen (artikel 38).

¹⁴⁰

Dit verdrag is getekend op 17 januari 1996 in Minsk. Dezerzijds is niet bekend of Wit-Rusland dit verdrag inmiddels heeft geratificeerd.

Het is mogelijk om beroep aan te tekenen tegen een beslissing inzake staatsburgerschap (artikel 42).

16.1.3 Verlies van het Wit-Russische staatsburgerschap

Huwelijk

Als een Wit-Russisch staatsburger en een vreemdeling of een staatloze een huwelijk aangaan of ontbinden, blijft het staatsburgerschap van beide echtgenoten onveranderd (artikel 14).

Dubbel staatsburgerschap

Een persoon verliest het Wit-Russische staatsburgerschap als gevolg van het vrijwillig verkrijgen van het staatsburgerschap van een ander land, tenzij anders is vastgelegd in internationale verdragen getekend door de republiek Wit-Rusland. Het verlies van het staatsburgerschap wordt van kracht vanaf de datum van registratie van dit feit bij de daartoe bevoegde autoriteiten (artikel 20).

Verblijf in het buitenland

Een Wit-Russisch staatsburger die buiten de grenzen van Wit-Rusland woont, verliest niet automatisch het Wit-Russische staatsburgerschap (artikel 15). Een staatsburger van Wit-Rusland verliest alleen het staatsburgerschap bij langdurig verblijf in het buitenland, indien deze persoon hier zelf afstand van wil doen. In dit laatste geval dient deze persoon een aantal documenten te overhandigen en formulieren in te vullen, die vervolgens naar het ministerie van Buitenlandse Zaken in Minsk worden gestuurd. Het ministerie legt de aanvraag en bijbehorende documenten voor aan een Commissie die zich buigt over verzoeken tot afstand van het Wit-Russische staatsburgerschap. De Commissie wordt (formeel) voorgezeten door de president en komt (in beginsel) twee keer per jaar bijeen.

16.2 Vreemdelingenwet

Op 3 juni 1993 is de Wet inzake de Status van Vreemdelingen en Staatlozen in Wit-Rusland aangenomen en op 1 augustus 1993 in werking getreden. Deze wet is voor het laatst gewijzigd op 18 juli 2000.

Vreemdelingen en staatlozen kunnen permanent dan wel tijdelijk in Wit-Rusland verblijven (artikel 6). Zij krijgen een permanente verblijfsvergunning als ze getrouwd zijn met of een direct familielid zijn van een staatsburger van Wit-Rusland (artikel 7).

Vreemdelingen en staatlozen mogen een huwelijk aangaan of ontbinden met staatsburgers van Wit-Rusland overeenkomstig de wetgeving van Wit-Rusland. Zij krijgen op het gebied van ‘huwelijks- en familiebetrekkingen’ dezelfde rechten en plichten als staatsburgers van Wit-Rusland (artikel 15).

16.3 Vluchtelingenverdrag

Op 4 mei 2001 heeft Wit-Rusland het VN Vluchtelingenverdrag getekend en is togetreden tot het Protocol van 1967.

Bronvermelding

Elsevier bedrijfsinformatie, Nationaliteitswetgeving (Uitgever VUGA, Den Haag)

Georgian Young Lawyers' Association, Georgian Legislation for Refugees (Tbilisi, 2001)

International Organisation for Migration, Legislative Acts of the CIS and the Baltic States on citizenship, migration, and related matters (Moskou & Helsinki, 1996)

openbare bronnen op het internet

www.refugees.org:

Worldwide Refugee Information, Country Report: Azerbaijan (2001)

Worldwide Refugee Information, Country Report: Estonia (2001)

Worldwide Refugee Information, Country Report: Turkmenistan (2001)

Worldwide Refugee Information, Country Report: Turkmenistan (1999)

Worldwide Refugee Information, Country Report: Turkmenistan (1998)

Worldwide Refugee Information, Country Report: Turkmenistan (1997)

www.unhcr.ch/research/rds.htm:

UNHCR Legal Information, Law on Citizenship of Azerbaijan (1998)

UNHCR Legal Information, Law of Azerbaijan Republic about the Status of Refugees and Forcely Removed People (1992)

UNHCR Legal Information, Law on Citizenship of the Kyrgyz Republic (1996)

UNHCR Centre for Documentation and Research, Background Paper on Refugees and Asylum Seekers from the Russian Federation (Geneva, 2000)

Algemeen Ambtsbericht Staatsburgerschaps- en Vreemdelingenwetgeving in de republieken van de voormalige Sovjet-Unie

UNHCR Legal Information, Law of the Republic of Tajikistan on Refugees (1994)

UNHCR Legal Information, Law on Citizenship of the Republic of Turkmenistan (1992)

UNHCR Legal Information, Law of Turkmenistan on Refugees (1997)

www.unhcr.md:

UNHCR Legal Information, Law on Accession of the Republic of Moldova to the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and the 1967 Protocol (2001)

www.rferl.org:

Radio Free Europe/ Radio Liberty, Estonia: Ethnic Russian Voters may play key role (1999)

www.parliament.ge:

Parliament of the Republic of Georgia, Law on Citizenship of Georgia (1993)

www.latinst.lv/news/2002/1.htm:

Latvian Institute, Bulletin No. 1: Liv Information Centre opens in Kolka (2002)

www3.lrs.lt:

Seimas of the Republic of Lithuania, Legal Status of Aliens of the Republic of Lithuania (2001)

ncpi.gov.by:

Parliament of the Republic of Belarus: Law on Citizenship of Belarus (2001)

Bijlage I: Vreemdelingenwetgeving in de USSR

van 24 juni 1981

I ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1. Vreemdelingen in de USSR

Personen die geen staatsburger van de USSR zijn en bewijs bezitten van het staatsburgerschap van een andere staat worden in de USSR erkend als vreemdelingen.

Overeenkomstig de grondwet van de USSR zijn alle in de wet opgenomen rechten ook geldig voor vreemdelingen.

Artikel 2. Wetgeving inzake de status van vreemdelingen in de USSR

De wetgeving van de USSR inzake de status van vreemdelingen in de USSR bestaat uit deze wet en de andere wettelijke bepalingen van de USSR die overeenkomstig de grondwet van de USSR de juridische status van vreemdelingen in de USSR reguleren.

De wetgeving van een republiek van de unie zal de kwesties oplossen die verband houden met de wettelijke status van vreemdelingen die krachtens de wetten van de USSR en de grondwet van de republiek van de unie onder de bevoegdheid van die republiek van de unie vallen.

De wettelijke status van vreemdelingen in de USSR kan ook worden bepaald op grond van de internationale verdragen waarbij de USSR partij is.

Artikel 3. Beginselen van de wettelijke status van vreemdelingen in de USSR

Vreemdelingen in de USSR genieten dezelfde rechten en vrijheden en hebben dezelfde verplichtingen als staatsburgers van de USSR, tenzij anders is bepaald in de grondwet van de USSR, deze wet of andere wettelijke bepalingen van de USSR.

Vreemdelingen zijn in de USSR voor de wet gelijk, ongeacht hun afkomst, sociale status of welstand, ras, etnische groep, geslacht, opleiding, taal, religie, beroep en andere omstandigheden.

De Raad van Ministers van de USSR kan op basis van wederkerigheid beperkingen toepassen voor staatsburgers uit staten die de rechten en vrijheden van staatsburgers van de USSR onderwerpen aan bijzondere beperkingen.

Vreemdelingen in de USSR mogen hun rechten en vrijheden niet gebruiken voor het schenden van de belangen van de sovjetsamenleving en -staat, de rechten en rechtmatige belangen van de staatsburgers van de USSR dan wel de belangen van andere personen.

Artikel 4. Verplichting tot eerbiediging van de grondwet en naleving van de wetten van de USSR

De uitoefening van de rechten en vrijheden die ook gelden voor vreemdelingen in de USSR, is onverbrekkelijk verbonden met de naleving van de in de sovjetwetgeving opgenomen verplichtingen.

In de USSR verblijvende vreemdelingen dienen de grondwet te eerbiedigen en de wetten van de USSR na te leven en de normen van socialistisch gedrag, de tradities en de gewoonten van het Sovjetvolk met respect te behandelen.

Artikel 5. In de USSR woonachtige of tijdelijk verblijvende vreemdelingen

Vreemdelingen kunnen permanent in de USSR woonachtig zijn, mits zij beschikken over de desbetreffende, door binnenlandse organen, verstrekte toestemming en verblijfsvergunning.

Vreemdelingen die op andere wettelijke gronden in de USSR verblijven worden beschouwd als tijdelijk in de USSR verblijvende personen. Dergelijke personen zijn verplicht hun buitenlandse paspoort of plaatsvervangend document overeenkomstig de vastgestelde procedure te laten registreren en de USSR bij het verstrijken van de vastgestelde verblijfsduur te verlaten.

Artikel 6. Verlening van asiel

De USSR en de republieken van de unie zullen asiel verlenen aan vreemdelingen die worden vervolgd wegens het verdedigen van de belangen van werknemers en het belang van de vrede, wegens deelneming aan een revolutionaire en nationale bevrijdingsbeweging, of wegens progressieve sociale, politieke, wetenschappelijke of andere creatieve activiteiten.

Het besluit tot verlening van asiel zal worden genomen door het Presidium van de Opperste Sovjet van de USSR of door het Presidium van de Opperste Sovjet van de republiek van de unie.

II FUNDAMENTELE RECHTEN, VRIJHEDEN EN VERPLICHTINGEN VAN VREEMDELINGEN IN DE USSR

Artikel 7. Tewerkstelling

In de USSR verblijvende vreemdelingen kunnen in de USSR worden tewerkgesteld als werknemers en functionarissen bij ondernemingen, instellingen en organisaties, of kunnen krachtens en overeenkomstig de voor staatsburgers van de USSR vastgestelde procedure een ander beroep uitoefenen.

Tijdelijk in de USSR verblijvende vreemdelingen kunnen worden tewerkgesteld in de USSR indien een dergelijke tewerkstelling overeenstemt met het doel van hun verblijf in de USSR.

Vreemdelingen kunnen niet worden geplaatst in een individuele functie en kunnen sommige beroepen niet uitoefenen, indien overeenkomstig de Russische wetgeving benoeming in een dergelijke functie of een dergelijk beroep verband houdt met het Russische staatsburgerschap.

Vreemdelingen beschikken in een arbeidsverhouding over dezelfde rechten en dragen dezelfde verantwoordelijkheden als staatsburgers van de USSR.

Artikel 8. Rust

Vreemdelingen in de USSR hebben hetzelfde recht op rust als staatsburgers van de USSR.

Artikel 9. Bescherming van de gezondheid

Vreemdelingen in de USSR hebben hetzelfde recht op bescherming van hun gezondheid als staatsburgers van de USSR.

Permanent in de USSR verblijvende vreemdelingen hebben recht op gebruik van gezondheidsdiensten net als staatsburgers van de USSR.

Tijdelijk in de USSR verblijvende vreemdelingen zullen worden voorzien van medische hulp overeenkomstig de door het Ministerie van Gezondheid van de USSR vastgestelde procedure.

Artikel 10. Sociale zekerheid

In de USSR verblijvende vreemdelingen zullen op dezelfde gronden als staatsburgers van de USSR recht hebben op vergoedingen, pensioenen en andere vormen van sociale zekerheid.

Tijdelijk in de USSR verblijvende vreemdelingen zullen op basis van en overeenkomstig de in de wetgeving van de USSR opgenomen procedure recht hebben op toeslagen, pensioenen en andere vormen van sociale zekerheid.

In gevallen waarbij voor toekenning van een pensioen een bepaalde diensttijd is vereist, bestaat krachtens en overeenkomstig de in de wetgeving van de USSR

vastgestelde procedure de mogelijkheid de dienstdtijd van de vreemdeling in het buitenland mee te rekenen.

Artikel 11. Huisvesting

In de USSR verblijvende vreemdelingen hebben op basis van en overeenkomstig de in de wetgeving van de USSR vastgestelde procedure recht op huisvesting van de staat, openbare huisvestingsfondsen en huisvestingscoöperaties.

Vreemdelingen dienen de hun toegewezen behuizing met zorg te gebruiken en de gebruiksregels voor woonlokaliteiten na te leven.

Artikel 12. Eigendom van onroerende en roerende zaken

Vreemdelingen kunnen overeenkomstig de sovjetwetgeving huizen bezitten en andere zaken in hun persoonlijk bezit houden, erven en legateren, beschikken over auteursrecht als auteur van wetenschappelijke werken, literatuur en kunst, ontdekkingen, uitvindingen, rationaliseringsvoorstellen en industriële modellen en kunnen tevens beschikken over andere eigendomsrechten op onroerende en roerende zaken.

Artikel 13. Onderwijs

Vreemdelingen in de USSR genieten hetzelfde recht op onderwijs als staatsburgers van de USSR overeenkomstig de in de wetgeving van de USSR vastgestelde procedure.

Vreemdelingen die zijn toegelaten tot Sovjet-onderwijsinstellingen hebben de rechten en verantwoordelijkheden van leerlingen en studenten overeenkomstig de sovjetwetgeving.

Artikel 14. Toegang tot culturele bezittingen

Vreemdelingen in de USSR hebben op dezelfde wijze als staatsburgers van de USSR toegang tot culturele bezittingen.

Vreemdelingen in de USSR dienen historische en culturele monumenten alsmede andere culturele waarden te koesteren.

Artikel 15. Lidmaatschap van maatschappelijke organisaties

In de USSR woonachtige vreemdelingen zullen op dezelfde gronden als staatsburgers van de USSR het recht hebben lid te worden van vakbonden, coöperatieve organisaties, wetenschappelijke, culturele en sportverenigingen en andere maatschappelijke organisaties, indien een dergelijk lidmaatschap niet in strijd is met de statuten (reglementen) van dergelijke organisaties.

Artikel 16. Gewetensvrijheid

Vreemdelingen in de USSR beschikken over dezelfde waarborgen inzake gewetensvrijheid als staatsburgers van de USSR.

Het aanzetten tot vijandelijkheid en haat op basis van religie is verboden.

Artikel 17. Huwelijk en familiebetrekkingen

Vreemdelingen in de USSR kunnen overeenkomstig de Sovjetwetgeving een huwelijksovereenkomst aangaan of ontbinden met staatsburgers van de USSR en anderen.

Vreemdelingen in de USSR genieten met betrekking tot hun huwelijks- en familiebetrekkingen dezelfde rechten en dragen dezelfde verantwoordelijkheden als staatsburgers van de USSR.

Artikel 18. Onschendbaarheid van persoon en woning

Voor vreemdelingen in de USSR zijn de onschendbaarheid van persoon en woning alsmede andere persoonlijke rechten overeenkomstig de sovjetwetgeving gewaarborgd.

Artikel 19. Verhuizing op het grondgebied van de USSR en woonplaatskeuze

Vreemdelingen kunnen op het grondgebied van de USSR verhuizen en in de USSR een woonplaats kiezen overeenkomstig de in de wetgeving van de USSR vastgestelde procedure. Beperkingen op verhuizing en keuze van woonplaats zijn mogelijk, indien deze noodzakelijk zijn voor de staatsveiligheid, de bescherming van de openbare orde, de gezondheid of goede zeden van de bevolking of noodzakelijk zijn voor de bescherming van de rechten en rechtmatige belangen van de staatsburgers van de USSR en andere personen.

Artikel 20. Belastingen en heffingen

Vreemdelingen in de USSR hebben het recht beroep te doen op een rechter of ander staatsorgaan voor de bescherming van hun persoonlijke, eigendoms-, familie- en andere rechten.

Vreemdelingen hebben voor de rechter dezelfde juridische rechten als staatsburgers van de USSR.

Artikel 21. Stemrecht

Vreemdelingen kunnen niet stemmen of verkozen worden tot lid van de Raden van Afgevaardigden van het Volk of andere gekozen staatsorganen en kunnen niet deelnemen aan referenda.

Artikel 22. Dienstplicht

Vreemdelingen vervullen geen dienstplicht in het leger van de USSR.

III BINNENKOMST VAN VREEMDELINGEN IN EN VERTREK VAN VREEMDELINGEN UIT DE USSR

Artikel 24. Binnenkomst in de USSR

Vreemdelingen kunnen de USSR binnenkomen met een geldig paspoort of plaatsvervangend document, indien de bevoegde sovjetautoriteit hun daarvoor toestemming heeft verleend.

Een vreemdeling kan de toegang tot de USSR worden geweigerd:

1. in het belang van de staatsveiligheid of de bescherming van de openbare orde;
2. indien dit noodzakelijk is voor het beschermen van de rechten en rechtmatige belangen van de burgers van de USSR en van andere personen;
3. indien gedurende zijn/haar vorige verblijf in de USSR een schending van de wet inzake de wettelijke status van vreemdelingen in de USSR, de douane, de munteenheid of inzake andere sovjetwetten is vastgesteld;
4. indien in zijn/haar aanvraag voor toegang onjuiste persoonsgegevens zijn verstrekt of de vereiste documenten niet zijn overgelegd;
5. op andere in de wetgeving van de USSR vastgestelde gronden.

Artikel 25. Vertrek uit de USSR

Vreemdelingen met een geldig buitenlands paspoort of plaatsvervangend document kunnen uit de USSR vertrekken indien zij in het bezit zijn van een door de bevoegde sovjetautoriteit verleende toestemming.

Vreemdelingen kan vertrek uit de USSR worden geweigerd:

1. indien aanleiding bestaat tot zijn/haar gerechtelijke vervolging, - in afwachting van de beëindiging van de juridische procedure;
2. indien hij/zij is veroordeeld wegens een misdrijf, in afwachting van het einde van de straf of van vrijlating;
3. indien zijn/haar vertrek verhinderd wordt door andere, in de Sovjet wetgeving vastgestelde gronden.

Het vertrek van een vreemdeling uit de USSR kan worden uitgesteld in afwachting van het vervullen van verplichtingen door die vreemdeling in verband met eigendom, gerelateerd aan vitale belangen van staatsburgers van de USSR en andere personen, alsmede van de staat, coöperaties of andere maatschappelijke organisaties.

Artikel 26. Doortocht

Vreemdelingen die op doortocht zijn over het grondgebied van de USSR dienen zich krachtens de doortochtreghs langs de vastgestelde route naar de grenspost voor vertrek te begeven; zij mogen op het grondgebied van de USSR halt houden, indien de bevoegde sovjetautoriteit hun hiervoor toestemming heeft verleend.

Artikel 27. Vaststelling van regels voor binnenkomst in de USSR, vertrek uit de USSR, doortocht van vreemdelingen over het grondgebied van de USSR
Regels voor binnenkomst in de USSR, vertrek uit de USSR en doortocht van vreemdelingen over het grondgebied van de USSR zijn vastgelegd in deze wet alsmede in andere wettelijke bepalingen van de USSR.

IV AANSPRAKELIJKHEID VAN VREEMDELINGEN; VERKORTING VAN DE VERBLIJFSDUUR; UITZETTING

Artikel 28. Gronden van aansprakelijkheid wegens wetsovertreding
Vreemdelingen die misdrijven, administratieve en andere wetsovertredingen op het grondgebied van de USSR begaan, zijn hiervoor op dezelfde gronden als staatsburgers van de USSR aansprakelijk.

Artikel 29. Aansprakelijkheid wegens schending van de regels voor verblijf in de USSR en voor doortocht over het grondgebied van de USSR
In geval van schending van de regels voor verblijf in de USSR, d.w.z. verblijf zonder verblijfsdocument of zonder geldig document, niet-naleving van de vastgestelde procedure voor registratie, propiska¹⁴¹, reis voor de keuze van woonplaats, afwijking van de vertrekdatum bij verstrijken van de vastgestelde duur voor verblijf dan wel niet-naleving van de regels voor doortocht over het grondgebied van de USSR, kunnen vreemdelingen een waarschuwing krijgen of een boete tot 50 roebel opgelegd krijgen.

Straffen worden door de binnenlandse organen opgelegd.

Bij voortdurende schending van de regels voor verblijf in de USSR en de regels voor doortocht over het grondgebied van de USSR zal de vreemdeling strafrechtelijk worden vervolgd.

Artikel 30. Verkorting van de verblijfsduur in de USSR
De verblijfsduur van een vreemdeling in de USSR kan bij schending van de wetgeving inzake de wettelijke status van vreemdelingen in de USSR worden verkort.

De verblijfsduur van een vreemdeling in de USSR kan tevens worden verkort indien de gronden voor zijn/haar verder verblijf zijn weggevallen.

Beslissingen omtrent vermindering van de verblijfsduur worden genomen door de binnenlandse organen.

¹⁴¹

Registratie van vaste woon- of verblijfplaats.

Artikel 31. Uitzetting uit de USSR

Een vreemdeling kan de USSR worden uitgezet:

1. indien hij/zij in strijd met de staatsveiligheid of openbare orde handelt;
2. indien zulks noodzakelijk is voor de bescherming van de gezondheid en goede zeden van de bevolking, de bescherming van de rechten en rechtmatige belangen van de staatsburgers van de USSR of van andere personen;
3. indien hij/zij de wetgeving of wettelijke status van vreemdelingen in de USSR dan wel inzake de douane, munteenheid of andere sovjetwet grovelijk heeft geschonden.

Beslissingen omtrent uitzetting worden genomen door de bevoegde sovjetautoriteiten.

Vreemdelingen zijn verplicht de USSR binnen de in de beslissing vermelde periode te verlaten. Degene die zich in een dergelijk geval niet houdt aan het vertrek zal zijn onderworpen, met goedkeuring van de officier van justitie, aan detentie en gedwongen uitzetting. Detentie is toegestaan gedurende de voor uitzetting vereiste periode.

V CONCLUSIE

Artikel 32. Toepassing van de wet op staatloze burgers

De bepalingen van deze wet zijn van toepassing op staatloze burgers in de USSR, tenzij in de wetgeving van de USSR anders is bepaald.

Artikel 33. Voorrechten en immuniteiten van hoofden en personeel van buitenlandse vertegenwoordigingen en van andere personen

De bepalingen van deze wet hebben geen betrekking op de voorrechten en immuniteiten van hoofden en personeel van buitenlandse diplomatieke en consulaire vertegenwoordigingen alsmede van andere personen, die zijn ingesteld overeenkomstig de wetgeving van de USSR en de internationale verdragen waarbij de USSR partij is.